ΛΌΓΟΣ

COLLECTION DE PAPIERS SCIENTIFIQUES

ART DE LA PENSÉE SCIENTIFIQUE

SUR LES MATÉRIAUX DE LA CONFÉRENCE SCIENTIFIQUE ET PRATIQUE INTERNATIONALE

PROBLÈMES ET PERSPECTIVES D'INTRODUCTION DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE INNOVANTE

29 NOVEMBRE 2019 • BRUXELLES, BELGIQUE

VOLUME 6

DOI 10.36074/29.11.2019.v6
ISBN 978-617-7171-89-7

EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM

ΛΌΓΟΣ

COLLECTION DE PAPIERS SCIENTIFIQUES

SUR LES MATÉRIAUX DE LA CONFÉRENCE SCIENTIFIQUE ET PRATIQUE INTERNATIONALE

«PROBLÈMES ET PERSPECTIVES D'INTRODUCTION DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE INNOVANTE»

29 NOVEMBRE 2019

VOLUME 6

Bruxelles • Belgique

UDC 001(08)
P 93

https://doi.org/10.36074/29.11.2019.v6

Président du comité d'organisation: Holdenblat M.

Responsable de la mise en page: Kazmina N.
Responsable de la conception: Bondarenko I.

P 93 ***Problèmes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante**: collection de papiers scientifiques «ΛΌΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale* (Vol. 6), 29 novembre, 2019. Bruxelles, Belgique: Plateforme scientifique européenne.

ISBN 978-617-7171-89-7
DOI 10.36074/29.11.2019.v6

Les résumés et articles des participants à la conférence multidisciplinaire scientifique et pratique internationale «Problèmes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante», qui s'est tenue à Bruxelles le 29 novembre 2019, sont présentés.

L'événement est inclus dans le catalogue des conférences scientifiques internationales, approuvé sur la plate-forme ResearchBib et certifié par Euro Science Certification Group norme scientifique SCC-2000.

Les documents de la conférence sont disponibles au public sous licence Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

La description bibliographique des documents de la conférence peut être téléchargée et indexée dans ORCID, Publons, Google Scholar, etc.

UDC 001 (08)

© Le collectif des participants à la conférence, 2019
© Collection de papiers scientifiques «ΛΌΓΟΣ», 2019
© Plateforme scientifique européenne, 2019

ISBN 978-617-7171-89-7

CONTENU

SECTION XII.
SCIENCES PHILOLOGIQUES

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОГО ІНФІНІТИВУ
Головня Д.А. 8

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ОДНОСКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ
Кривенко В.М. 10

ПРАГМАТИЧНА СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ АДРЕСАНТА ТА АДРЕСАТА В НАУКОВОМУ ТЕКСТІ
Савченко Л.А. 13

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ
Фугело Д.В. 16

СИМВОЛІКА СИНЬОГО КОЛЬОРУ: ВІД РОМАНТИКІВ ДО СИМВОЛІЗМУ
Кутовий А.Б. 17

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ РІЗНОВИДИ ВІДОКРЕМЛЕНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ У РОМАНІ Т. ПРОХАСЬКА «НЕПРОСТІ»
Лук'янчук Д.І. 21

СПЕЦИФІКА ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ СТРАХ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ СТІВЕН КІНГА ТА ЇХ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ
Клоченик О.Р. 23

СТИЛІСТИЧНА ФУНКЦІЯ ІМЕННИКІВ-ІДЕНТИФІКАТОРІВ РОЗМОВНОСТІ В РОМАНІ В. ЛИСА «СОЛО ДЛЯ СОЛОМІЇ»
Стовбур Л.М. 27

СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ
Кравчук М.И., Кот Н.С. 29

ТВОРЧЕСКАЯ ИНДИВИДУАЛЬНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ ЛИТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕССА
Нурмаханова М.К. 30

ТИПОЛОГІЯ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ
Єжова Є.Ю. 33

УПОТРЕБЛЕНИЕ ЭВФЕМИЗМОВ, АЛЛЮЗИИ И ГИПЕРБОЛ В РОМАНЕ РОБЕРТА ХАЙНЛАЙНА «ДВЕРЬ В ЛЕТО»
Ким Д.П. **35**

SECTION XIII.
SCIENCES POLITIQUES

IMPLICATIONS OF THE ARAB SPRING FOR REGIONAL AND GLOBAL SECURITY
Kurpebayeva G., Zhabina Zh. **38**

LES VALEURS NATIONALES EN RÉALISATION DES PRIORITÉS POLITIQUES
Omeltchenko O. **42**

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В МІСЬКИХ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПІЛЬНОТАХ: ТРАДИЦІЇ ТА МОДЕРНІ НАПРЯМИ
Перфільєва А.О. **43**

ПОЛІТИЧНИЙ КРАУДФАНДИНГ: ПОНЯТТЯ, РІЗНОВИДИ ТА ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ
Адамовська В.С., Жовтуха А.І. **46**

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ
Будженко А.Ю., Малюта К.Г. **48**

SECTION XIV.
SCIENCES PHILOSOPHIQUES

АФЕКТИ ЯК СКЛАДОВА РОЗУМУ У ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ІЗ ТІЛОМ. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТЛУМАЧЕННЯ ІДЕЙ СПІНОЗИ У КНИЗІ А. ДАМАСІУ «В ПОШУКАХ СПІНОЗИ: РАДІСТЬ, СУМ І МОЗОК, ЩО ВІДЧУВАЄ»
Якименко К.О. **50**

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Нікітіна В.А. **56**

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ У МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ
Сумченко С.В. **59**

SECTION XV.
SCIENCES JURIDIQUES

ABOUT THE PRINCIPLES OF LEGAL FORMS OF REALIZATION OF POLITICAL ACTIVITY OF CITIZENS WITH THE USE OF ICT
Afonina O. **62**

KOORDINATIOUNSLËSCHTEN AN DER KONINKLIN VUN BELGIEN KONSTITIOUN: KONSEPT AN AUS
Maksurov A. **64**

THE 2019 YEAR MEASURES TO LIBERALIZE THE FOREIGN EXCHANGE MARKET
Larina T., Danylenko V. **65**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА АДВОКАТА У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ
Шостак Ю.О. **67**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗМЕНШЕННЯ ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ ТА ЇХ ШКІДЛИВОГО ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ
Чишко К.О. **69**

ВАЖЛИВІСТЬ ВОЛОДІННЯ РІЗНИМИ ТЕХНІКАМИ ДОПИТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ
Шандигаєва К.Р. **73**

ВЕБ-САЙТ ЯК ОБ'ЄКТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА
Бойченко Д.В. **75**

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИЗНАЧЕНОГО ЗАКОНОМ ПОРЯДКУ ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ
Тертиця А.В. **78**

ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ ФІКТИВНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ПРАВОВА ДОЦІЛЬНІСТЬ ТА НАСЛІДКИ
Ковальова О.О. **80**

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИМИРЕННЯ ПОДРУЖЖЯ
Чумак А.С. **82**

ДЕЯКІ ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ОПІКУНІВ НАД МАЙНОМ ОСОБИ ВИЗНАНОЇ БЕЗВІСНО ВІДСТУТНЬОЮ
Карпяк Я.А. **85**

ДО ПРОБЛЕМ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ: ПРИЧИНИ ТА УМОВИ
Дмитренко Н.А., Стратонов В.М. **89**

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБУ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ З УРАХУВАННЯ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ В УКРАЇНІ
Чаплінська О.В. **92**

ЄРЕТИЗМ ЯК ПОЛІТИЧНА ПОЗИЦІЯ У РОЗПАЛІ СОЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ
Махно К.О. **95**

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ БОРОТЬБИ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ
Сорокіна А.А. **96**

ЗАЙНЯТІСТЬ КОНВОЙНОГО ПІДРОЗДІЛУ ЯК ПІДСТАВА ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
Сеник Т.Б. **99**

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ
Маланка О.І. **101**

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВБИВСТВ ПРИ ВІДСУТНОСТІ ТРУПА
Тертиця А.В. **103**

МІСЦЕ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ПРАВА УКРАЇНИ
Кривульський Д.С. **104**

МОНОНОРМИ – ЦЕ ВИМИСЕЛ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?
Журавель В.В., Лопаєва О.М. **106**

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ
Чумак А.С. **108**

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОГО ПРАВА ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ ТА В КРАЇНАХ ЄВРОПИ
Іскендерова І.А. **110**

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИСЛИВСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ
Смушак Д.Р., Копиця Є.М. **112**

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ОРГАНІВ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
Іскендерова І.А. **115**

ПЕНІТЕНЦІАРНА СИСТЕМА УКРАЇНИ ЯК КЛЮЧОВА ПРИЧИНА РЕЦИДИВНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ
Махно К.О. **117**

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ АВТОФІКСАЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПДР В УКРАЇНІ
Чумак А.С. **119**

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ В СВІТЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ
Заяць О.С., Скриньковський Р.М., Антонюк С.А. 121

ПОДАТКОВА ПІЛЬГА: ОЗНАКИ, СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ
Михайлішин В.В. 126

ПОДІЛ МАЙНА НАБУТОГО ПІД ЧАС СПІЛЬНОГО ПРОЖИВАННЯ ЧОЛОВІКА ТА ЖІНКИ БЕЗ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ
М'якота О.В. 129

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ПРАВОВИХ ЗНАНЬ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ
Дудченко В.В. 133

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
Прилука А.Є. 135

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПУСТОК ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН
Колісник М.Я. 141

SECTION XII.
SCIENCES PHILOLOGIQUES

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОГО ІНФІНІТИВУ

Головня Діана Андріївна
здобувач вищої освіти факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національний авіаційний університет

Науковий керівник: Сітко Алла Василівна
канд. філолог. наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу
Національний авіаційний університет

УКРАЇНА

Перекладаючи інфінітив з англійссекціяої на українську мову слід зазначити, що англійський інфінітив відрізняється від українського за функціями, формою,та наявності інфінітивних зворотів [2]. При перекладі інфінітива основну роль відіграють:

- вимоги передачі змісту в його єдності з елементами форми, а смислова роль визначається за зв'язком з вмістом та вибором засобів;
- вимоги до мови перекладу.

Спосіб перекладу інфінітиву залежить від його функції в реченні. Невідповідності в граматиці двох мов і яка з них не може точно передати значення певної граматичної форми постійно замінюється за допомогою інших граматичних або лексичних засобів. Існує декілька функцій перекладу інфінітиву [3]:

1. У якості підмета інфінітив використовується з часткою *to* і зазвичай зустрічається в офіційній промові. У функції підмета інфінітив перекладається неозначеною формою дієслова або іменником, наприклад:

To do homework is necessary. (офіц.) – Виконання домашнього завдання є обов'язковим.

It is necessary to do homework (розм.) – Обов'язково виконувати домашнє завдання.

2. Інфінітив в якості присудка перекладається іменником, неозначеною формою дієслова. Інфінітив використовується в двох випадках:

1) як частина дієслівного присудка:

а) при використанні майбутнього часу та умовного способу:

They will read this book in the next lesson. - Вони будуть читати цю книгу на наступному уроці.

б) разом з модальними дієсловами та їх замінниками:

He should read this book. – Він повинен прочитати цю книгу.

в) у поєднанні з дієсловами, що виражають сумнів, невпевненість:

He seems to have drink this tea. - Він, здається, випив цей чай.

2) як частина складеного іменного присудка. Він перекладається неозначеною формою дієслова або іменником:

Mike is my friend. – Майк мій друг.

3. Інфінітив як доповнення перекладається неозначеною формою дієслова та іменником [1]. У випадках, коли використовуються аналітичні форми інфінітива, в українській мові їм відповідають підрядні речення:

My mom is planning (want) to read this book today. – Моя мама планує (хоче) прочитати цю книгу сьогодні.

4. Інфінітив в якості означення має найбільшу складність для перекладу на українську мову. В цьому випадку він перекладається підрядним реченням, присудок якого має певну ступінь повинності (можливості, бажання) або майбутнього часу. Модальний ступінь визначається загальним змістом цілої пропозиції [1]. Ознакою функціонування інфінітива в якості означення є його використання після:

а) іменника:

The book to read next deals on the next lesson. - Книга, яка буде прочитана, стосується наступного уроку.

б) неозначеного займенника (somebody, anybody, nobody, everybody, someone, anyone), наприклад:

I don't know anybody here. – Я нікого тут не знаю.

в) після порядкового числівника the first та суб'єктивного прикметника the last:

Mike was the first to buy new phone after presentation. - Майк першим купив новий телефон після його презентації.

г) після займенників, що виражають кількість: much, enough, a great deal, a lot, little:

I have to do a lot of homework. – Мені потрібно зробити багато домашнього завдання.

5. Інфінітив у якості обставини перекладається з допомогою іменника або дієслова та дієприслівника.

а) інфінітив в якості обставини мети може бути на початку і в кінці речення. В обох випадках перекладається сполученням: «щоб + інфінітив». Деколи перед ним може стояти сполучення in order (для того, щоб):

To finish this project you should work hard. - Для того, щоб закінчити проект, ви повинні добре працювати.

б) інфінітив у якості обставини супутніх умов стоїть лише в кінці речення і не висловлює цілеспрямованості дії. В цьому випадку інфінітив перекладається дієсловом та дієсловом в особистій формі (присудком) з союзом і:

6. Інфінітив у якості пропозиції завжди виділяється комою або тире. Існує не багато дієслів, що вживаються в цьому випадку. Інфінітив у якості пропозиції перекладається:

1) дієприслівниковими зворотом;
2) неозначеною формою дієслова з союзом *якщо*;
3) присудком в наказовому або дійсному способі першої особи множини [3].

Отже, вищезгаданими випадками не закінчується величезна різноманітність випадків співвідношення між мовами. Розглянувши проблему перекладу інфінітива, ми можемо зазначити наступне: в співвідношенні між інфінітивними конструкціями і засобами їх відтворення в перекладі існують певні закономірності. По-перше, це закономірності певного порядку - такі, як постійна необхідність відходити від точності; визначення вибору окремого елемента в перекладі залежно від його мети, а не від ступеня прямої відповідності елементу оригіналу. По-друге, це закономірності конкретного і загального порядку - такі, як однозначність в розкритті терміна, використання прийнятих стійких поєднань.

Список використаних джерел:

1. Барабаш, Т.А. (1983). *Граматика англійської мови: для курсів іноземної мови.* Москва: Вища школа.
2. Верба, Л.Г. (2002). *Граматика сучасної англійської мови: довідник.* Київ: Логос.
3. Нешумаїв, І.В.(1983). *Для курсів іноземної мови.* Москва: Вища школа.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ОДНОСКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Кривенко Валентина Миколаївна
здобувач вищої освіти факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національний авіаційний університет

Науковий керівник: Сітко Алла Василівна
кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу
Національний авіаційний університет

УКРАЇНА

Кожний художній твір, кожний художній напрям, література кожної історичної доби породжує специфічні проблеми для перекладача [1]. Як справедливо стверджують А. Набігуз та А. Сітко художній переклад допомагає зберегти національні традиції в культурі кожного народу, мовою якого він виконується. Він захищає свою мову від вторгнення сторонніх форм, котрі знищують чи замінюють національні форми. А збереження останніх – це залог різноманітності й багатства творчості всіх народів, кожний з яких вносить свій внесок до світової скарбниці культури саме завдяки своїй національній своєрідності [2].

Проте, на відміну від наукового стилю, граматичні характеристики художнього стилю є недостатньо чітко сформульованими за відсутності їхнього ґрунтовного вивчення. Недостатня дослідженість граматичних

характеристик стилю художньої літератури призводить до виникнення певних труднощів у перекладі [3].

Односкладні речення характерні для усного мовлення – це формули ввічливості (Good bye!); окличні речення (Attention!); дієслова-речення у наказовому способі (Stand up!); речення-ствердження та речення-заперечення (Yes. No.) [4].

Односкладним називається речення, в якому суб'єкт і предикат виражені в одному члені. Отже, граматичний центр односкладного речення складається з одного головного члена, «співвідносного» з підметом або з присудком двоскладного речення. До односкладних належать такі речення:

– безособові;
– інфінітивні;
– узагальнено-особові;
– означено-особові;
– неозначено-особові;
– номінативні [5].

У випадку з безособовими односкладними реченнями ми можемо спостерігати відсутність виконавця дії. Такі речення зазвичай позначають зміни стану природних явищ.

Односкладні речення, головний член яких виражений незалежним інфінітивом, самостійним в смисловому відношенні, називають інфінітивними реченнями [5].

Узагальнено-особові односкладні речення показують те, що дія може стосуватися будь-якої особи в незазначений момент часу.

В означено-особових односкладних реченнях особова форма дієслова, а саме перша та друга особи однини й множини теперішнього та майбутнього часу, а також дієслова наказового способу першої та другої особи множини й однини, можуть позначати особу, яка виконує певну дію.

Неозначено-особові односкладні речення концентрують свою увагу на самій дії та її результаті, а не на виконавцеві дії.

Односкладні речення, що означають буття (констатують наявність чи вияв стану, стверджують існування певних предметів, явищ, подій), називають номінативними [5].

Пропонуємо розглянути особливості перекладу односкладного речення на прикладі роману «Айвенго» Вальтера Скотта та його перекладу, виконаному Іриною Муращик.

"The curse of St Withold upon these infernal porkers!" [6]. – «Святий Вітольде, побий ти цих чортових свиней!» [7].

"Here, Fangs! Fangs!" [6]. – «Сюди, Ікланю! Агов, Іклань!» [7].

"To the gate, knaves" [6]. – «Агов, слуги, ступайте ж до воріт!». [7].

У поданих прикладах в оригінальному реченні використовуються означено-особові речення. У перекладі українською мовою застосовані також означено-особові речення, оскільки вжиті речення наказового способу, що є характерним для означено-особового речення.

"What dost thou think of this, friend Gurth, ha?" [6]. – «Що ти на це скажеш, друже мій Гурте?» [7].

“So ho! so ho! Well done, Fangs! thou hast them all before thee now, and bring’st them on bravely, lad!” [6]. – «Ось так, гарненько їх, Ікланю! Молодець, усіх зібрав докупи.» [7].

В наведених прикладах речення оригіналу, так і у перекладі українською мовою автор вдається до означено-особових речень, оскільки є певна особа, що виконує дію:

“Expound that to me.” [6]. – «Ну ж бо, поясни.» [7].
“By St Dunstan” [6]. – «Клянуся святим Дунстаном» [7].
“A murrain take thee” [6]. – «Не варнякай!» [7].
“Thy tongue outruns thy discretion” [6]. – «Притримай язика!». [7].

Ці приклади речень також можна вважати означено-особовими, оскільки, особу, яка виконує дію можна вважати умовною. Адже, якщо ми скажемо *«Я клянуся святим Дунстаном»*, що в перекладі та оригіналі звучить як *«Клянуся святим Дунстаном» [7] та “Thy tongue outruns thy discretion” [6],* то таке речення вже буде перетворене на двоскладне.

“Swine, fool, swine” [6]. – «Свині, дурню, свині.» [7]. У поданому прикладі оригінального речення автор використовує номінативну конструкцію, так само і в перекладі ми спостерігаємо приклад номінативного речення, де стверджується існування певних предметів, тобто свиней. Результати дослідження репрезентовано у табл.1.

Таблиця 1

Використання односкладного речення в романі "Айвенго" Вальтера Скотта

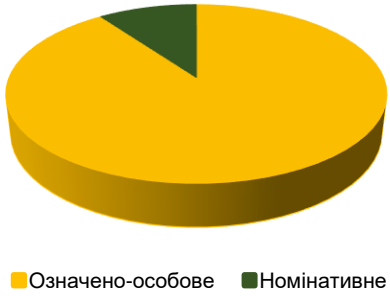

Висновки. Пропонована робота присвячена розгляду особливостей перекладу односкладного речення в художній літературі. Матеріалом нашого дослідження слугував роман «Айвенго» Вальтера Скотта. Нами було зафіксовано вживання таких односкладних речень:

- означено-особових речень у 90% прикладів;
- номінативних речень у 10% аналізованих прикладів.

Це дало підстави стверджувати, що при перекладі найбільш уживаний спосіб передачі односкладного речення в англійській мові це означено-особові речення.

Якщо взяти до прикладу українську художню літературу, то випадків вживання односкладного речення значно більше, аніж в англійській художній літературі, адже ключовими структурними компонентами речення в англійській мові є підмет і присудок. Тому справедливим уважаємо твердження, що у синтаксисі найповніше виражається мовна специфіка, тому очевидно, що саме від того, наскільки майстерно перекладач зуміє цільовою мовою відтворити особливості синтаксису художнього твору, настільки легше цей твір уживається в нову мовну тканину й цілісніше сприйматиметься читачем [2].

Список використаних джерел:

1. Сітко, А.В. (2012). Проблема відтворення граматичної семантики інтерогативів засобами цільової мови. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. К. : Логос (22), 267-274.
2. Набігуз, А., Сітко, А. (2019). Використання комплексного підходу до художнього перекладу. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика*. К.: Аграр Медіа Груп, 33-40.
3. Сітко, А.В. Використання результатів контрастивних досліджень у перекладознавстві (2013). *Наукові записки*. Серія : Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка (116), 199–203.
4. Мартиненко, А.О. (2003). Англійська граматика в таблицях. Київ: КНЕУ.
5. Кулик, Б. М. (1961). Курс сучасної української літературної мови. Київ: Державне учбово-педагогічне видавництво «Радянська школа».
6. Walter, Scott. (1820). Ivanhoe. Edinburgh: printed for Archibald Constable and Co. Edinburgh; and Hurst, Robinson, and co. 90, Cheapside, London.
7. Скот, В. (2001). Айвенго. *Переклад з англійської* Ірина Муращик. Львів: ВД «Панорама».

DOI 10.36074/29.11.2019.v6.01

ПРАГМАТИЧНА СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ АДРЕСАНТА ТА АДРЕСАТА В НАУКОВОМУ ТЕКСТІ

Савченко Лілія Андріївна
аспірантка кафедри української мови філологічного факультету
викладач Центру підготовки іноземних громадян
Запорізький національний університет

Науковий керівник: Сабліна Світлана Володимирівна
канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри української мови
Запорізький національний університет

УКРАЇНА

Сьогодні вельми популярним напрямом досліджень у лінгвістиці є комунікативна прагмалінгвістика, зокрема, прагматичний аспект комунікативної компетенції або, як її ще називають, комунікативного досвіду, досліджений частково на матеріалі різностильових дискурсів (публіцистичного,

художнього, побутового). Прагматичний аспект комунікативної компетенції специфіковано в працях українських мовознавців: Бацевича Ф. С. (досліджував прагматичні аспекти комунікативної компетенції учасників спілкування) [1], Загнітка А. П. (темою наукових розвідок були комунікативно-прагматичні аспекти політичного дискурсу) [2], Маслової Т. Б. (вивчала прагматичну складову іншомовної компетентності) [3] тощо.

Оскільки прагматичний аспект комунікативної компетенції в науковому тексті розкритий дуже фрагментарно, то актуальним для нашого дослідження є вивчення прагматичної складової комунікативної компетенції комунікантів у науковому стилі. Метою розвідки є виокремлення прагматичної складової комунікативної компетенції адресанта та адресата в науковому тексті.

Для виокремлення типів компетенцій ми взяли за основу класифікацію Ф. С. Бацевича та доповнили її історичним типом компетенцій, який є також важливим для цієї наукової розвідки, оскільки дослідження ґрунтується на наукових текстах XIX – XX століть.

У науковому тексті адресантом є автор тексту, а адресатом – читач. Для успішності комунікативного акту, що відбувається через науковий текст важливими є кілька типів компетенцій.

1. Предметна компетенція [1], яка передбачає розуміння читачем теми наукового тексту (монографії, статті, рецензії тощо). Адресант наукового тексту завжди є фахівцем зі спеціальності, яку він вивчає, і з приводу проблем якої рефлексує у друкованому тексті. Адресатом є переважно фахівці чи спеціалісти з цієї наукової сфери діяльності або дотичної до неї. Оскільки, наприклад, науковець з точних наук не завжди зрозуміє науковий філологічний текст і, навпаки, для філолога буде важко зрозуміти науковий текст точних наук, то така комунікація не буде успішною через незнання та нерозуміння процесів і термінології, тобто через наукову некомпетентність. Тому наукові тексти призначені для фахівців окремої спеціальності, на відміну від текстів інших стилів (публіцистичного, побутового, художнього тощо), які розуміють більшість ерудованих читачів.

2. Соціокультурна компетенція передбачає знання певних культурних звичаїв та норм поведінки, що забезпечить адаптоване до реалій соціуму сприймання інформації.

3. Історична компетенція оперта на знання основних історичних фактів країни загалом та періоду написання наукового тексту зокрема. Оскільки національні мовні заборони та утиски XIX – XX століть певним чином впливали на форму написання наукових статей та їх публікацію, то знання історії обов'язкові для розуміння такого наукового тексту.

4. Мовна компетенція зазвичай зводиться до знання мови та її рівнів: фонологічного, морфологічного, лексико-семантичного та структурно-синтаксичного. Вільне володіння мовою та обізнаність в термінології наукового стилю мовлення.

5. Комунікативна компетенція [1] вимагає від адресанта уміння використовувати мову та мовленнєві вміння та навички в конкретному контексті.

Усі ці компетенції так чи так стосуються як адресанта, так і адресата.

Адресант має володіти високим рівнем розуміння наукової мови для написання тексту, формує тему наукового тексту та визначає мету його написання, уявляє аудиторію, для якої він пише, визначає методи впливу на адресата. Тобто прагматична складова комунікативної компетенції адресанта полягає у формулюванні контексту в науковому тексті для комунікації з передбачуваним колом адресантів, у наповненні комунікації прагматичними складовими. Отже, комунікативна ситуація, запропонована автором наукового тексту, є основою для мисленнєвої діяльності читача (адресата, реципієнта). Прагматична складова комунікативної компетенції адресата в науковому тексті полягає в попередній науковій обізнаності, знанні термінологічного апарату для подальшого сприйняття та розуміння наукової інформації. Окрім попередньої комунікативної компетенції, яка вже сформована на момент комунікації, у адресата після прочитання, усвідомлення та декодування тексту, формується нова набута компетенція, якій властиві такі особливості: 1) викладена в тексті нова інформація, прагматичний сенс якої закодував адресант; 2) об'єктивні знання читача (усталені правила, закони мови та мовлення); 3) особистий практичний та науковий досвід адресата.

Метою написання наукового тексту є донесення адресатом імпліцитного та експліцитного змісту повідомлення. І якщо експліцитний зміст є вираженим, помітним, то імпліцитний зміст є підтекстом основного тексту. У зв'язку з офіційними та неофіційними заборонами української наукової мови особливо в XIX ст., у досліджуваних текстах вирішальним є саме імпліцитний зміст повідомлення. Оскільки через утиски та заборони головна мета написання тексту часто відображалася в донесенні імпліцитного (прихованого, неявного) смислу до адресата.

Отже, щоб декодувати імпліцитний зміст наукового тексту, адресат мусить володіти як мінімум такими компетенціями: предметною, соціокультурною, історичною, мовною та комунікативною, які уможливлюють повноцінну наукову письмову комунікацію, навіть у несприятливих умовах заборон, які переслідували користувачів української мови упродовж XIX ст.

Список використаних джерел:

1. Бацевич, Ф. С. (2011). *Вступ до лінгвістичної прагматики.* Київ: ВЦ «Академія».
2. Загнітко, А. П. (2007). *Комунікативно-прагматичні аспекти сучасного політичного газетного дискурсу.* Вилучено з http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/54897/79-Zagnitko.pdf?sequence=1.
3. Маслова, Т. Б. (2015). *Прагматична складова іншомовної компетентності.* Вилучено з http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/maslova_Pragmatic%20component%20of%20foreign%20language%20competence.pdf.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Фугело Дарія Вікторівна
здобувач вищої освіти факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Київський Національний Авіаційний Університет

Науковий керівник: Сітко Алла Василівна
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англ. філології і перекладу
Київський Національний Авіаційний Університет

УКРАЇНА

Об'єктом дослідження мовознавчої науки уже довгий час виступає речення як багатоаспектна одиниця. Як стверджує А.В. Сітко, багатоаспектність речення зумовлюється тим, що воно характеризується певним набором класифікаційних ознак [1].

Речення - це єдине окреме висловлювання, що має свою інтонаційну та смислову завершеність. Реченням є слово або група слів, організованих за правилами граматики, що передають певне повідомлення, питання, оклик або заклик до певної дії. Речення, як англійської, так і української мови, в залежності від того, скільки граматичних основ (а саме сполучення підмета та присудка) вживається в ньому, поділяються на прості та складні речення. Просте речення – це речення, що складається з одного або кількох граматично поєднаних слів, які виражають закінчену думку[2]. Простим називається речення, в якому є тільки одна граматична основа (предикативний центр). Просте речення англійської та української мов може бути як повним, так і неповним. Повними називаються речення, у яких наявні всі головні та другорядні члени речення, необхідні для завершеності будови й повноти вираження значення. Наприклад: «*Коло хат зеленіють густі старі садки.»* [3]. Неповними називаються такі речення, у яких пропущений головний або другорядний член речення, проте є зрозумілим із контексту або ситуації мовлення. Наприклад: *«Тонкі брови, русяві дрібні кучері на голові, тонкий ніс, рум'яні губи.»* [3].

Усі прості речення, в залежності від мети висловлювання, поділяються на розповідні, питальні, спонукальні та окличні речення [2]. Даний поділ актуальний як для англійської, так і для української мов. Так саме як і в українській мові, прості речення англійської мови за своєю структурою (наявністю або відсутністю певних членів речення) поділяються на двоскладні та односкладні, а також непоширені та поширені речення. Різницю можна побачити на наступних прикладах.

"My gold collar." [4] – дана фраза слугує прикладом односкладого речення.

Прикладом двоскладного речення є: *"The Abbot thanked his sage adviser."* [4].

Прикладом поширеного речення є: *«Кайдаш стругав вісь.»*. Приклад непоширеного речення: *«Зійшло сонце.»* [3].

Порівнюючи з українською мовою, де від перестановки членів речення в самому реченні сенс не змінюється, англійська мова відрізняється більшою

організованістю. В англійській мові порядок слів відіграє ключову роль в правильній побудові речення. Більшість речень мають підмет (the subject), присудок (the predicate) і другорядні члени. Кожен з них виконує не тільки граматичну функцію, а й несе певний лексичний сенс. Саме цей лексичний сенс відповідає за емоційну забарвленість речень, яка була згадана вище [2].

Висновки. Отже, англійська та українська мови мають як спільні, так і відмінні риси у граматиці, а саме, на рівні морфології та синтаксису. Синтаксис має надзвичайно широкі експресивні можливості, які закладені в синтаксичній сполучуваності окремих слів, словосполучень, висловлень, у типах зв'язку мовних одиниць, будові речення і т. ін. Автори творів художньої літератури активно використовують ці можливості для досягнення конкретних цілей кожного художнього твору [5]. Особливі труднощі для носіїв української мови у процесі вивчення англійської викликають відмінності у структурі речення. Просте речення не є винятком. Однак, для правильно побудови простого речення англійською мовою, варто розуміти граматичну відмінність від простого речення української мови, а особливо варто звернути увагу на відмінності порядку головних та другорядних членів речення у самому реченні.

Список використаних джерел:

1. Сітко, А.В. (2013). Структурні особливості англійських та українських інтерогативів, *Нова філологія*. (58), 187–189.
2. Жлуктенко, Ю.О. (1960). *Порівняльна граматика англійської та української.* Київ: Радянська школа.
3. Левицький, І.Н. (2016). *Кайдашева сім'я*. Київ: Знання.
4. Scott, W. (1977). *Ivanhoe*. Pomona: Rare Book Cellar.
5. Саманьего, Д-М. А , Сітко А. В. (2018). Синтаксичні особливості перекладу творів художньої літератури. *Методологія та історіографія мовознавства*. Слов'янськ: ДДПУ, 87-92.

СИМВОЛІКА СИНЬОГО КОЛЬОРУ: ВІД РОМАНТИКІВ ДО СИМВОЛІЗМУ

Кутовий Антон Борисович
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: Гавриленко Є.В.
ст. викладач ФУІФМ, кафедра зарубіжної літератури
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

УКРАЇНА

Осмислене використання митцем певного кольору або кольорів в процесі створення культурних цінностей відіграє важливу роль в історії людства. Кольоросимволіка, або символіка кольору, здавна використовується в усіх сферах творчої діяльності людини: наприклад, в геральдиці, в літургії та іконографії, образотворчому мистецтві, і звичайно ж, в літературі. Домінуючі кольори, які присутні в тому чи іншому творі лірики, епосу чи драми,

виступають ознакою синтезу мистецтв та можуть бути прочитані, як слово, або ж витлумачені, як знак, сигнал або символ (з точки зору семіотики кольору).

Серед усієї палітри кольорів, що їх було задіяно у літературних творах різних епох, особливу увагу слід приділити синьому кольору в усіх його варіантах. Цей колір має суперечливу історію: за часів Античності синій вважався кольором неважливим, іноді – навіть неприємним та принижуючим, а у Древньому Римі він мав траурну символіку. Проте, приблизно з XII століття цей колір починає домінувати в середньовічному суспільстві, стає бажаним та популярним серед вищих верств європейського населення, використовується в одязі, живописі тощо. Характерним для цього періоду стає активне використання кольору в геральдиці, де синій колір стає невідємною частиною смислового коду багатьох гербів (у французькій геральдичній мові кольори навіть позначені особливими термінами: argent, or, gueules, azur, sable, sinople – срібло, золото, червлень, лазур, чернь, смарагд, серед яких варіант синього – лазур – символізував великодушність, чесність, вірність і бездоганність) [1], [2].

У контексті літератури, найбільш доцільно розглядати синій колір починаючи з кінця XVIII ст., з настанням епохи романтизму, оскільки саме в цей період «синій <...> зайняв, нарешті, чільне положення: він став красивим кольором, кольором Пресвятої Діви, королівським кольором <...> ...з XVIII століття все змінюється. Як в одязі, так і в повсякденному житті <...> виникла нова символіка кольорів, в якій синій зайняв головне місце: відтепер він став кольором прогресу, освіти, найзаповітніших сподівань і бажаних свобод людства. У цій метаморфозі синього вирішальну роль зіграли література романтизму [2].

Одним з перших до символіки синього кольору звернувся представник німецького романтизму Новаліс, зробивши центральним образом свого твору «Генріх фон Офтердінгер» Блакитну квітку (нім. Die blaue Blume). У романі розповідається легенда про середньовічного міннезінгера, який вирушив на пошуки блакитної квітки, яку він одного разу побачив уві сні і яка уособлює чисту поезію і життєвий ідеал [2]. «Nicht die Schätze sind es, die ein so unaussprechliches Verlangen in mir geweckt haben <…> die blaue Blume sehn' ich mich zu erblicken. <…> So ist mir noch nie zumute gewesen» [3].

Вибір Новалісом саме цього образу аж ніяк не можна вважати випадковістю, оскільки Блакитна квітка є одним з давніх образів німецьких народних казок і переказів. У народному фольклорі вона «... втілює в собі тугу за любов'ю і саму любов, а також є символом прояву іншої реальності в світі людей, забуття від земних турбот» [4]. Першим з романтиків використовуючи цей образ, Новаліс розширює його символіку, і тепер він «...почав позначати метафізичне прагнення до Нескінченного і Непізнаного, <...> прагнення людини до пізнання Природи, оточуючої його з народження до смерті, отже, до пізнання Самого Себе, своєї Душі» [4], що є кінцевою метою всіх романтиків.

Іншим прикладом появи синього кольору в літературі раннього німецького романтизму є використання цього кольору в роботах Ґете. У романі «Страждання молодого Вертера» він описує «простий синій фрак», в якому головний герой танцював з Лоттою. «Надзвичайний успіх роману і розпочата потім «вертероманія» призвели до того, що мода на синій «вертерівський»

фрак поширилася по всій Європі» [2]. Цей факт сприяв закріпленню синього кольору як чільного в «уяві і літературі» того періоду.

Також, у 1810 році Гете видає трактат «Farbenlehre» («Вчення про колір»), де заявляє, що кожен колір має «вагому антропологічну складову», і особливо виділяє два кольори – синій і жовтий – як ключові полюси своєї, можна сказати, філософської системи. Після публікації даної роботи в літературі різко зростає кількість згадок кольорів, а особливо – синього, який романтики ставлять вище за інші. Особливо цінний для них один з його відтінків – блакитний, який ми вже мали змогу спостерігати в романі Новаліса [2].

Наступною важливою віхою в історії синього кольору в літературі стає символізм. Ще до перших романтиків синій колір мав відчутну символістську забарвленість, і, зміцнившись в літературі кінця XVIII – середини XIX століття, закономірно знайшов свій прояв, перш за все, у французькій і бельгійській школах символізму.

Особливе місце синій колір, а саме, новий відтінок – Лазур – займає у творчості французького поета-символіста Стефана Малларме (1842-1898).

По-перше, в контексті аналізу синього кольору слід особливо виділити один з його ранніх віршів, який і має називу «Лазур», написаний у 1864 р.. Тут образ неба, Лазури, виявляється безжальним, згубним для поета. «Вічна Лазур» вражає його душу своїм «презирством», своєю «безпристрасною іронією». Вона височить над ліричним героєм. Поет є «немічним» , його душа порожня, він проклинає свій дар і молить тумани повстати і приховати небо. Але і вони не рятують від невблаганного докору. Крізь туман звучать дзвони, і в кожному їх звуці чується: «Лазур! Лазур! Лазур!». Також, відзначимо, що слова Лазур-Ідеал, Мука, Клопіт, Гріх, Нудьга написані з заголовних буков. Цим поет надає їм особливого значення і слідує своєму символістському принципу створення ефекту сугестії, акцентуючи увагу читача саме на словах цього смислового ряду [5].

Далі, образ-символ Блакиті зустрічається у вірші «Весняне оновлення» 1867 р. Знову, символистский образ «Лазури-синяви» супроводжується описом поета, що впав «ниць» , над «поваленим» тілом якого, сміючись, височить Вона. Ця метафорична картина описує збентежений стан душі поета під гнітом недосяжного, і, одночасно, прекрасного Ідеалу, яким виступає Блакить і опис оточуючої його природи [5].

Також, наскрізний для творчість Малларме образ Лазури знаходимо у «Подиху», де «небесна Блакить» знову стає супутником «страждань», в'янення, декадансу, вона «кожна мить блідне» і «дихає в'яненням». «Лазур» – це образ недосяжного абсолюту, в якому автор знаходить якийсь вищий сенс, до якого він прагне, але марно[5].

Таким чином, образ-символ синього в поезії Малларме тяжіє до відчуття декадансу, знаходить свою реалізацію як синонім занепаду і злої долі, що нависла, «ніби небо», над ліричним героєм письменника [6].

Серед французьких символістів також знаходимо задіяння синього кольору у Артюра Рембо в сонеті «Голосні». Значну роль тут відіграють глибинні шари психіки, апперцепція і уява. На перший погляд, дуже велике значення має сфера зорових відчуттів. Світ диференціюється в залежності від його колірного забарвлення. У ньому п'ять сфер, що відрізняються переважанням чорного,

білого, червоного, зеленого і синього кольорів, і кожній з цих сфер відповідає одна з голосних букв.

Синій колір позначений голосної «о», в його область входять пронизливі звуки труби, бо вони поширюються в небі і тим самим викликають у пам'яті за суміжністю образ небесної блакиті (в цьому наявна паралель з блакиттю-лазур'ю у Мелларме).

«О – первозданный Горн, пронзительный и странный. / Безмолвье, где миры, и ангелы, и страны, / – Омега, синий луч и свет Ее Очей» – слово violet в перекладі з французької дослівно означає «Фіолетовий», але в перекладі «Голосних» М. Кудиновим взято як «синій» і стоїть поруч зі словом «Омега», підтверджуючи тим самим чільну роль, яку символісти відводять синьому кольору в своєму інструментарії.

В області блакитного виявляється і мовчання світів і ангелів, бо світи і ангели теж пов'язані з небесним простором, тобто знову-таки з блакиттю. Цікаво, що до сфери синього і блакитного примикає і образ лілового променя, яким закінчуються «Голосні». І тут знову-таки виникає, за психологічною асоціацією, картина вечірнього неба, в якому фіолетово-синє витісняє полуденні блакитні фарби [7].

У бельгійському символізмі, образ-символ синього реалізований у творчості Моріса Метерлінка, а саме – в п'єсі 1908 р. «Синій птах» («L'oiseau Bleu»). «Синій птах» — це п'єса-казка про пошуки істини і щастя. Захоплення Метерлінка німецьким романтиком Новалисом і його «магічним ідеалізмом» привнесло в п'єсу символічне осмислення синього кольору, не тільки найбільш «красивого», але і гносеологічно (а тому і символічно) універсального [8].

Ймовірно, образ Синього птаха Метерлінк також запозичив з німецького фольклору, де в численних прислів'ях і приказках синій колір асоціюється з брехнею, небилицею і казкою [2]. У зв'язку з цим персонажі п'єси, пускаючись в дорогу, підбирають собі костюми популярних казкових героїв. Саме тому Синій птах Метерлінка залишається недосяжною казковою мрією для його героїв, далеким Ідеалом, що також схоже з концептуальним змістом синього в поезії французьких симовлистів.

Отже, кольоросимволіка синього відіграє провідну роль в історії літератури, особливо – в період від романтизму кінця XVIII с. до модернстського символізму початку XX ст.. Синій колір стає універсальним символістським інструментом, і, маючи глибоке коріння у європейському фольклорі, знаходить своє відображення у національних літературах Франції та Бельгії досліджуваного періоду.

Перспективи подальшого дослідження ми вбачаємо у вивченні та аналізі ролі синього кольору в літературі інших культурних епох і течій, а саме: літературі інших течій модернізму, мета- та постмодернізму, в інших національних літературах.

Список використаних джерел:

1. Pastoureau, M. (2004). *Une histoire symbolique du Moyen Âge occidental.* Paris: Éditions du Seuil.
2. Пастуро, М. (2015). *Синий. История цвета. (Н. Кулиш, Trans.).* Москва: Новое литературное обозрение.

3. Novalis. (1876). *Heinrich von Ofterdingen.* Leipzig: F.H. Brodhaus.
4. Сидорова, А. М. (2019). Флористические мотивы в немецкой прозе. Retrieved from https://scienceforum.ru/2019/article/2018016440.
5. Малларме, С. (1990). *Стефан Малларме: Собрание стихотворений.* Москва: Художественная литература.
6. Михайлова, Т. В. (2012). *Поэзия французского символизма*. Москва: ВГИК.
8. Обломиевский, Д. Д. (1973). *Французский символизм.* Москва: Наука.
9. Михайлов, А. Д. (2010). *От Франсуа Вийона до Марселя Пруста. Страницы истории французской литературы Нового времени (XVI-XIX века).* (Т. 2); Москва: ИД ЯСК.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ РІЗНОВИДИ ВІДОКРЕМЛЕНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ У РОМАНІ Т. ПРОХАСЬКА «НЕПРОСТІ»

Лук'янчук Дар'я Іванівна
Запорізький національний університет

Науковий керівник: Стовбур Любов Миколаївна
канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри української мови
Запорізький національний університет

УКРАЇНА

На сучасному етапі розвитку українського мовознавства виявляється тенденція до активного дослідження синтаксичного рівня мови через призму літературних творів. Проблема вияву ускладнювачів речення на сьогодні ще тільки починає розглядатися українськими лінгвістами як об'єкт наукових розвідок. Тому мета роботи передбачає аналіз відокремлених та відокремлено-уточнювальних членів речення в романі Т. Прохаська «Непрості».

Нині, як зазначає С. Караман, наявні різні підходи до проблеми речень з відокремленими другорядними членами. Традиційно відокремлення розглядають як ускладнення синтаксичної структури простого речення [1].

Відокремлені члени речення містять елемент додаткового повідомлення, тому набувають більшої синтаксичної ваги і стилістичної виразності в реченні, ніж невідокремлені. Відокремлені другорядні члени функціонують переважно в літературно-книжній мові, виконуючи функцію економізації вислову; вони збагачують гнучкість синтаксичної структури літературної мови, збільшують кількість можливих паралельних конструкцій (синтаксична синонімія) [1].

Тарас Богданович Прохасько – сучасний український письменник, біолог за фахом. Одним з його найкращих творів визнано роман «Непрості». Також до найбільш популярних зараховують твори «БотакЄ», «Лексикон таємних знань», «Порт Франківськ», «Спалене літо».

Роман «Непрості» був обраний для дослідження невипадково. У ньому широковживані ускладнені речення, рельєфно представлені ускладнювальні компоненти й конструкції.

При дослідженні синтаксичної специфіки роману «Непрості» ми виявили, що ускладнення речень відокремленнями є показовим для ідіолекту

Т. Прохаська. В аналізованому творі автор уживає такі відокремлені ускладнювальні компоненти: узгоджені відокремлені означення: *Він знайшов собі Ялівець, **вигаданий Францом*** [2]; неузгоджені відокремлені означення: *Франциск <...> стоїть на самому краї каналу, на березі, **ближчому до дороги*** [2]; відокремлені прикладки: *…у 1934 році, коли народилася третя Анна – **його дочка і внучка** – і померла Анна, **дочка і жінка*** [2]; відокремлені обставини різної семантики: відокремлені обставини способу дії: *Він видряпався, **швидко слабнучи,** по драбинці до люка…* [2]; відокремлені обставини часу: ***Забрівши у Ялівець,** растамани зайшли у «Шо йо то йо» і засіли тут на кілька місяців…* [2]; відокремлені обставини причини: ***Відмовляючи йому**, громада боялася, що він колись вернеться…* [2]; відокремлені обставини допусту: ***Незважаючи на певне розчарування**, <...> Себастян спішив закінчити визначення всіх снайперських позицій…* [2]; відокремлені обставини умови: ***Судячи з місця і часу,** йдеться про подорож Анни і Себастяна…* [2]; відокремлені додатки: *…ми будемо впізнаватися там, де нічого, **крім голосу,** не лишається* [2].

В аналізованому романі трапляються також і відокремлено-уточнювальні члени речення. Зокрема це можуть бути: відокремлено-уточнювальні означення: *…він дбав, щоб там було добре у всіх чотирьох станах – **ходити, стояти, сидіти і лежати…*** [2]; відокремлено-уточнювальні обставини з різною семантикою: відокремлено-уточнювальні обставини часу: *Спробував уявити себе через сімнадцять років – **в 1951 році** – і відразу заснув* [2]; відокремлено-уточнювальні обставини місця: *Ще лівіше, **вже за каналом,** вмістився лиш кусочок високого дощаного настилу…* [2]; відокремлено-уточнювльні додатки: *Назвав її Анною, **точніше другою Анною*** [2].

Як бачимо, відокремлені та відокремлено-уточнювальні компоненти і конструкції є різноманітними за своїм морфологічним вираженням членами речення. Вони можуть виступати дієприкметниковими зворотами: *Нею відкривали сінематограф «Yuniperus», **збудований за ескізом Анни…*** [2]; дієприслівниковими зворотами: *Анна задрімала, **сидячи на Себастьяні, впершись чолом у плече…*** [2]; інфінітивними конструкціями: *…його основною властивістю була споглядальність – **бачити все і знати,** що бачиш, – яка приводить не до байдужості, але до згідності…* [2]; іменниковими конструкціями: *Справжньою Анною була її мама – **жінка Франциска*** [2].

Такі ускладнювачі, як відокремлені та відокремлено-уточнювальні компоненти і конструкції займають у реченні універсальну позицію: препозицію: ***Мандруючи з Франциском найближчими горами,** Анна бачила багато різних гуцульських осель* [2]; інтерпозицію: *…вона сильно побилася, **падаючи зі скелі,** хоч була прив'язана шнурком…* [2]; постпозицію: *На Йордан вони разом купалися у Мокрянці, **тримаючи голови якнайбільше під водою*** [2].

Відокремлені та відокремлено-уточнювальні члени речення можуть виділятися як комами: *Він не вірив, що хтось дозволяє собі спокійно жити, **нічого не знаючи…*** [2], так і тире: *А за ціле своє життя **– крім останніх кількох місяців –** Анна жодного дня не прожила без тата* [2].

Отже, у романі Т. Прохаська широко представлені відокремлені та відокремлено-уточнювальні компоненти і конструкції. Вони функціонують у реченні з різним семантичним забарвленням, мають різноманітне

морфологічне вираження, займають універсальні позиції, виділяються комами й тире. Такі ускладнювачі уточнюють зміст речення, економізують вислів, збагачують гнучкість літературної мови, виконують функції синтаксичної синонімії.

Список використаних джерел:

1. Караман, С. О., Караман, О. В., Плющ, М. Я. [та ін.]. (2011). *Сучасна українська літературна мова* : *навч. посіб*. (с. 422–433). Київ : Літера.
2. Прохасько, Т. Б. (2002). *Непрості*. *Ліпея-НВ,* 137. Вилучено з https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=15285.

СПЕЦИФІКА ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ СТРАХ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ СТІВЕН КІНГА ТА ЇХ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ

Клоченик Олена Романівна
здобувач ступеня магістр факультету прикладної лінгвістики
Національний Університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: Романишин Наталя Іванівна
канд. філол. наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики
Національний Університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНА

З середини XX століття художній текст став об'єктом концептуальних досліджень. Метою їх є декодування смислів через: а) «аналіз одиниць т. н. мови інтелекту − образів, ключових слів», які дозволяють реконструювати художню картину світу тексту, б) «виявлення семантичної ємності імені, що є здатністю слова вступати в асоціативні зв'язки з якомога більшою кількістю інших слів (асоціатів)», в) розкриття «смислової значущості іменується цим словом концепту» [1].

Застосування даних критеріїв дозволило нам вибрати ключові слова «жах» і «страх» як імена концептів стосовно до творів Стівена Кінга з метою репрезентації світоглядних, інтелектуальних і психологічних намірів мовної особистості, відображених у його текстах [2].

При розгляді концепту «жах» ми спиралися на лексикографічне тлумачення цього імені. Так, слово «жах» представлено у сучасних словниках як сукупність кількох значень: 1) Почуття сильного страху, що доходить до пригніченості, заціпеніння. 2) Явище, положення, що викликає таке почуття. 3) Крайнє здивування, обурення, викликане чим-небудь. 4) Трагічність, безвихідність. 5) Щось, що дивує людину своїми позитивним або негативним властивостями, а також велика кількість кого-чого-небудь. (розм.) [3].

А супутнє жаху і психологічно близький до нього стан страху, який можна охарактеризувати як «стан афекту» [4], «афективний стан очікування якої-небудь небезпеки» [5].

Лексема жах в англійській мові виражена такими словами, як horror, terror, consternation, nightmare, recoil, atrocity, horridness, а лексема страх − fear, awe, terror, dread, anxiety, alarm, phobia, dismay, funk [6].

Смисловий план явища/почуття, що викликає страх або ступор, є одним з найбільш поширених: «...в кінці кінців люди найбільше лякаються незрозумілого» [7]. В основі цього стану знаходиться нерозуміння природи виникнення та існування якого-небудь відчуття або явища [8].

«І все ж страх − це щось дуже небезпечне для слабких, тому про страх зазвичай забувають», іншими словами, «жах» і «страх» викликають відсутність у свідомості суб'єкта тієї чи іншої частини картини світу.

Людина прагне пояснити сама собі природу випробовування нею неприємних відчуттів. Наприклад, героїня не пам'ятає, звідки у неї на руках взялися плями бруду: She looked at her fingers and was to see horrified dark smutches on the tips; it was as if someone had just taken her fingerprints, – і, щоб зменшити почуття жаху/страху, дівчина, сублімуючи, висуває логічне, на її погляд, пояснення: …as if someone had just taken her fingerprints (плями на подушечках пальців виглядають так, немов хтось знімав відбитки пальців) [6].

Незмінно викликають жах/страх у людини нез'ясовні явища релігійного характеру, такі, як, наприклад, боязнь диявола: As I lie here in my nursing-homeroom, and in the ruined sand castle that is my body, I tell myself that I need not fear the Devil / І ось я лежу тут, у своїй кімнаті, в цьому зруйнованому піщаному замку, який є моїм тілом, я кажу собі, що мені не потрібно боятися диявола [9].

В даному випадку автор підкреслює виправданість такого жаху/страху перед тим, що людина не в силах усвідомити, за допомогою епітета legitimately – «на законних підставах, обґрунтовано, з серйозною причини» [6].

Людині властиво боятися і проявів бажань інших людей, які можуть нашкодити їй. Подібну, спрямовану на себе інтенцію індивід відчуває безпомилково: This gent had only one good eye, and it peered at the gunslinger with a greed as horrible as it was unmistakable / У цього джентльмена було тільки одне око, і він дивився на стрілка зі страшною очевидною жадібністю. В даному випадку жах описується за допомогою порівняння з «неминучістю, очевидністю» - as unmistakable [6].

Відмінною рисою стану «жаху і страху» в роботах С. Кінга є його багатоплановий характер, що проявляється в обов'язковій згадці в контексті з концептами таких негативних емоцій і почуттів, як:

1) сказ, шаленство: Because this time it was raised in fury, or fear, or both. / Тому що в ньому піднімалося не те сказ, не те страх, не те суміш з того і іншого;

2) гнів: With a mixture of horror and rage. / З сумішшю жаху і гніву;

3) сором'язливість, боязкість: She looked at him shyly and fearfully. / Вона подивилася на нього з сором'язливістю і страхом;

4) збентеження і провина в разі, якщо людина боїться реакції на свої слова або дії: I'd just sweat with guilt and embarrassment and fear. / Я спотів від збентеження, провини і страху;

5) біль і смерть: To me it smells of pain and fear and blood and death. / Для мене воно пахне болем, страхом, кров'ю і смертю;

6) страждання: The pain, the terror, the misery... they all disappear. / Біль, страх, страждання... все зникне.

Цікавий і той факт, що «жах» може супроводжуватися і позитивною емоцією, як, наприклад, радість: Eyes full of glee and horror. / Очі, повні радості і відчаю.

Згідно психоаналітичної теорії австрійського психіатра З. Фрейда, структура особистості складається з таких компонентів як:

1) Id (Воно) – «пристрасті», «цілком несвідомі бажання і потяги», «вроджені потреби і інстинкти», ірраціональні страхи;

2) Ego (Я) − індивід, розум і реальність;

3) Super-ego (Над-я) − внутрішній психічний світ, «моральні, суспільні норми», «моральні стандарти і заборони, голос совісті» [10].

Нас цікавлять перші дві компоненти: Id, Ego – щодо досліджуваних концептів, оскільки: «Id (Воно) – глибинна підструктура душевного апарату (особистості), зміст якої несвідомий» [5], а Ego – «Я уособлює те, що можна назвати розумом і розсудливістю, в противагу до «Воно (Id)», що містить емоції». Отже, «жах» належить Id, і він універсальний. «Страх» же – «стан афекту». Єдине місце зосередження – Я (Ego)» [10].

«Жах» в стилі С. Кінга постає передусім як почуття, що оголює основні інстинкти людини і переважає над усіма іншими почуттями: She raised her hands to her with the shoulders palms turned out once again, but this time it was in horror rather than exasperation. / Вона знову обхопила себе руками за плечі, але на цей раз була не лють, а жах. Такий «жах» порівняємо з інтуїцією – «здатність безпосереднього осягнення істини, минаючи досвід і логічні міркування», оскільки Id – «ірраціонально і несвідомо» [10].

Як пише Ж. Піаже, «інтуїтивна думка в кожен момент «концентрується» на даному відношенні, що робить її елементом світу феноменів», − «явищ, даних в чуттєвому споглядані» [11].

В протилежність жаху страх виконує декілька функцій, серед яких переважає адаптивна функція. Суть її полягає в тому, що страх мобілізує сили людини для активної діяльності, допомагає попереджати можливі помилки і зменшує ризик стати жертвою обставин, захищає, оскільки є дуже сильною мотивацією для пошуку безпечного середовища проживання, дозволяє людині моделювати свою майбутню поведінку», наприклад: I blew again and it ruffled again... but this time it also seemed to shift impatiently, and I didn't dare blow anymore, for fear it would lose its temper and completely give me a shot. / Я знову вистрілив, і істота знову відступилась... але в цей раз вона з нетерпінням рушила вперед. Більше стріляти я не наважився, побоюючись, що воно повністю втратить терпіння і кинеться на мене [12].

Не менш популярною є і маніпулятивна функція страху, а саме – спонукання до дії чи вчинку: Let the untruth pass for now, he told himself. She speaks it out of fear, I think. / Забудемо зараз про всю цю брехню, сказав він собі. Я думаю, що вона бреше зі страху.

Концепти «жах» / «страх» в оповіданнях С. Кінга представляються джерелом сильних емоцій і переживань, що може: а) виражатися через епітети, що володіють певною модальністю: horrible fear (моторошний страх); sudden horror (раптовий жах); fresh horror (первісний жах); absolute horror

(безумовний жах); б) передаватися за допомогою гіпербол: horrible beyond description (настільки страшний, що не піддається опису).

Ще одним стилістичним прийомом виразу «жаху» і «страху» є лексичні повтори: I tell myself that I need not fear the Devil − that... I need not fear the Devil... legitimately fear the Devil either. / Я кажу собі, що не потрібно боятися Диявола... мені не потрібно боятися Диявола...це правильно – не боятися Диявола.

Також значне місце у декодуванні концептів займає персоніфікація. «Страх» у роботах С. Кінга наділяється властивостями живих істот. «Жах» сприймається як жива істота і наділяється здатність творити:

– I should face my fear / Я повинен зустрітися зі страхом обличчям до обличчя; what I feared stared at me (те, чого я так боявся, втупилося на мене / сталося);

– Fright has locked down my vocal cords / Жах позбавив мене можливості говорити; Fletcher discovered that terror had created two new people inside him / Флетчер виявив, що жах створив всередині нього дві нові особистості [2].

Таким чином, при осмисленні результатів дослідження способів репрезентації концептів «жах» / «страх» в оповіданнях С. Кінга можна зробити висновок, що для людини переживання жаху / страху являє собою глибоке, болісне відчуття, що зачіпає як психіку, так і фізичний стан. Також варто відзначити тенденцію до особливого акцентування адаптивної функції страху, про що свідчить переважання в оповіданнях ситуацій, що описують навмисне наведення страху, тому головний герой не наважується зробити ту чи іншу дію.

Список використаних джерел:

1. Борисов, О.О., (2007). Мовна концептуалізація емоцій. *Культура народів Причорномор'я* (110), 57–59.
2. King, S. (2002). Concepts horror and fear as representation of individual and universal features of a linguistic personality in the interpretation of linguistic worldview. *Everything's Eventual: 14 Dark Tales.* London: Hodder & Stoughton.
3. Караулов, Ю. Н. (2010). *Русский язык и языковая личность.* Москва: ЛКИ.
4. Комиссаров, В.Н. (2002). *Современное переводоведение.* Москва: ЭТС.
5. Степанов, Ю. С. (2004). *Константы. Словарь русской культуры.* Опыт исследования. Москва: Академический Проект.
6. Изард, К.Э. (2012). *Когнитивные теории эмоций и личности.* СПб: Питер.
7. Белянин, В. П. (2000). *Введение в психолингвистику.* Москва: ЧеРо.
8. Дубовицкая, М. А. (2017). Концептосфера языковой личности персонажа как отражение национальных особенностей на примере произведения Амина Ар-Рейхани. *Филологические науки. Вопросы теории и практики,* (1), 98–103.
9. Кьеркегор, С. (2010). *Страх и трепет.* Москва: Культурная революция.
10. Фрейд, З. (1989). *Психология бессознательного.* Москва: Просвещение.
11. Болдырев, Н.Н. (2013). Актуальные задачи когнитивной лингвистики на современном этапе. *Вопросы когнитивной лингвистики,* (1), 5–13.
12. Левина, М. А. (2014). Термин, понятие и концепт. *Приволжский научный вестник,* (6), 106–108.

СТИЛІСТИЧНА ФУНКЦІЯ ІМЕННИКІВ-ІДЕНТИФІКАТОРІВ РОЗМОВНОСТІ В РОМАНІ В. ЛИСА «СОЛО ДЛЯ СОЛОМІЇ»

Стовбур Любов Миколаївна
канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри української мови
Запорізький національний університет
УКРАЇНА

Морфологічна система української мови у своєму розпорядженні має досить багаті стилістичні ресурси. З розвитком стилістичної науки обрії морфологічної стилістики розширюються, її об'єктом стають не тільки стилістичні аспекти граматичних категорій, варіантних форм, а весь комплекс морфологічних елементів, дібраних мовцем з певною метою.

Одним із морфологічних засобів вираження експресії є іменники спільного роду, які визначаються щодо цієї категорії в контексті. Це переважно іменники на ***-а,*** що виступають як слова чоловічого і жіночого роду залежно від статі особи, яку вони називають. Частина іменників 'спільного' роду є нейтральними назвами (*листоноша, сирота*), деякі характеризуються позитивно-співчутливими відтінками (*бідолаха, трудяга*), але більшість має негативне забарвлення (*базіка, волоцюга, злодюжка, нечепура, приблуда, причепа, плакса*). Залежно від семантико-стилістичних якостей, такі іменники автор використовує у тексті роману для:

а) вияву доброзичливості й співчуття. Наприклад: *Вона* ***бідолаха*** *й не знала, що вже засипані тії ходи піском* [1]; *Далеко, – гмукнув поліцай. – Що ж ти така* ***розтяпа****?* [1]; *Правда, подруго, правда. І ти те знаєш. Тико ж він* ***калічка*** [1]; *Аж пожаліти хочеться,* ***бідаку*** [1];

б) як засіб негативної, зневажливої характеристики, наприклад: *Старий* ***волоцюга,*** *шерсть вилазить, а марець прийде – спасу нема од того нявкоту* [1]; *Я ж люблю Руфинку… Що? Цю* ***погань****?* [1]; *Авжеж. Так і пре гордість. Бач, вона благородна* ***цяця*** [1]; *Ну, ти* ***холера*** *хвостата, – Соломійка вже вправду сердито ногою турнула кота-насмішника* [1]; *Ех, як би ми любилися, гордячка-****забіячка!*** [1]; *Зла* ***німчура,*** *бо ж, кажуть, Київ совєти вже назад забрали, от-от через ліси лапи свої сюди простєгнуть* [1].

Категорія числа іменників як експресивний засіб використовується не так часто, але мовознавці нерідко акцентують на ній свою увагу. Олександр Пономарів стверджує, що художньому стилю та публіцистиці властива множина абстрактних іменників, де вона є експресивним засобом [2]. Наприклад: *Дівчатам* ***хахоньки****, а їй, Соломці, біда* [1]. Ми помітили, що Володимир Лис також часто використовує сингулятивні іменники зі специфічними суфіксами, що надає контексту інтимності: *Вона достеменно знала*, *від чого помічна та чи інша квітка чи* ***травинка****, або* ***корінець,*** *а так нічим не відрізнялась від решти жіноцтва* [1]; *… мона якій намисто, а якій і* ***спідничину*** *ци* ***кохтину*** *на свєто прикупити* [1]. Або ж збірні іменники із яскравою стилістичною функцією: *А потім* ***бабоцтво*** *кидається до неї – покажи, що за подарок?* [1].

Ідіостилю В. Лиса властиве частотне вживання діалектних і говіркових варіантів іменників найбільшою мірою. Взагалі розмовність у діалогах роману в усіх її рисах, як лексичних, фонетичних, так і морфологічних, – ідентифікувальна ознака цього прозаїка. Тому розмовні й діалектні варіанти іменників відіграють важливу стилістичну роль: ***Симня*** (розмовне 'сім'я') ***вже стане на ноги тверді, батьківські й материнські*** [1]; *Оно Лукаш Калина цілу торбу добра приніс – і посуд, і рушники, і* ***пацьори*** (діалектне 'намисто') [1]; *Ну, й* ***дубельтівка*** (діалектне 'рушниця з двома набоями') *при мені буде* [1]*; Коло Грицьового* ***ружка*** (діалектне 'острівець, урочище серед боліт') *лежить, як досі не прибрали друзяки* [1]; *Із садка, що навпроти совєтського* ***постерунку*** ('місце, де перебувають варта і заарештовані'), *стрілєли* [1]. Такі діалектні іменники, яких немало у романі, автор здебільшого пояснює у посторінкових зносках, зауважуючи літературне значення поліських іменників-діалектизмів.

Так само стилістично характерологічними є іменники-запозичення, які через семантичну незрозумілість спотворені у розмовному мовленні українських селян. Таких іменників-покручів доволі в романі, аби можна було б говорити про їх стилістичну функцію ідентифікації розмовності: ***Гандрія*** *він, бач,* ***анциболот****, свєткував*…[1]; *Він каже, тоді* ***гамериканці*** *поможуть. Де теї* ***гамериканці*** *– за* ***морем-окіяном****, – змахнув тато Антін рукою* [1]; *А не вб'ють, то в* ***Сибєр*** *повезуть, – батько. – Ти ж бачила, до* ***вуйни*** *ни вельми цяцкалися з тими, хто скоса на їхні шапки з коминами дивився* [1]; *Як псисько чергу встановив, кому в якім* ***порєдку*** *заміж йти, дівки з вереском та плесканням в долоні на вулицю висипали* [1]; *А як пішла далі тая* ***партизанка****, став ходити по хатах Пилип Горопаха,* ***капезеушник*** *колишній* [1]; *Прізвище?* ***Фамілія****?* [1]. Ці та інші приклади запозичених іменників, переінакшених у розмовному мовленні через вплив мовної інтерференції, надають контекстам яскравого відтінку розмовності, унаочнюють максимально невимушену діалогічність мовлення.

Як бачимо, загальна експресивізація роману В. Лиса «Соло для Соломії» – це єдиний, цілісний процес реалізації таких його особливостей як емотивність, образність, оцінність, стилістична маркованість, а також граматичні структурно-композиційні ресурси і засоби. Саме останні й представлені значним іменниковим розмаїттям, яке доводить, що автор намагається максимально задіяти засоби розмовності й реалістичності у художньому творі. Таким чином в індивідуальному стилі письменника знаходить своє вираження авторська позиція щодо вибору певних морфологічних виражальних засобів, тобто виявляються риси його мовотворчої індивідуальності.

Список використаних джерел:

1. Лис, В. (2013). *Соло для Соломії.* Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».
2. Пономарів, О. Д. (2002). *Стилістика сучасної української літературної мови*. Київ: Либідь.

СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ

Кравчук Мария Ивановна
УО «Мозырский государственный педагогический университет им. И.П.Шамякина»
Кот Николай Степанович
преподаватель
УО «Мозырский государственный педагогический университет им. И.П.Шамякина»
РЕСПУБЛИКА БЕЛАРУСЬ

Объектом данного исследования являются компаративные, или сравнительные фразеологизмы (далее КФ). Сравнительные фразеологизмы являются наиболее распространенным средством выражения сравнения и выявляют при анализе особенности в семантике и структуре, чем обусловлена актуальность выбранной темы. Цель данного исследования – описать структурные особенности КФ.

Материалом для исследования послужили компаративные фразеологизмы, извлеченные методом сплошной выборки из немецко-русского фразеологического словаря Л.Э. Биновича. По поводу компонентной структуры фразеологизмов нет единства мнений. Одни исследователи считают их однокомпонентными, имея в виду только сравнительную часть (Н.Н. Амосова, В.П. Жуков), другие рассматривают их как двухкомпонентные структурные единицы, включающие кроме сравнения еще и сравниваемое (И.И. Чернышева, А.Г. Назарян). Анализ структуры КФ показал, что они являются двухкомпонентными структурными единицами, состоящими из левой и правой частей, соединенных союзами wie/als и представлены в основном глагольными, адъективными и субстантивными устойчивыми сравнительными сочетаниями, причем наибольший удельный вес приходится на глагольные соединения. Это подтверждают результаты сплошной выборки из немецко-русского фразеологического словаря Л.Э. Биновича. Так, на глагольные КФ приходится 70%. В соответствии с вышесказанными нами были выделены три основных структурных модели КФ:

1.1 Verb + wie/als + Substantiv (erweitert)/Partizip II (erweitert)/Satz
Среди них можно выделить следующие типы:
1.1.1 Verb + wie + Substantiv (+Substantiv)
schwatzen wie eine Elster –трещать как сорока;
1.1.2 Verb + wie + Partizip II (erweitert)
(dasitzen) wie aufs Maul geschlagen ((сидеть) тише воды, ниже травы);
1.1.3 Verb + als + Satz
Er tut, als ob er nicht bis 3 zählen könnte- он прикидывается простачком;
1.2 Adjektiv + wie + Substantiv (erweitert)

По сравнению с глагольными КФ, адъективные КФ не столь многочисленны: 26%.
dumm wie ein Bohnenstroh /die Sünde (глуп как пробка);

1.3 Substantiv + wie + Substantiv/Pronomen/Satz

Субстантивные КФ являются самыми немногочисленными: 4%.

Среди них можно выделить:

1.3.1 Substantiv + wie + Substantiv (erweitert)

Geld wie Heu (haben) (иметь уйму денег);

1.3.2 Substantiv + wie + Substantiv + Substantiv

*ein Gesicht (machen) wie zehn Tage Regenwetter (*скорчить кислую, недовольную физиономию);

1.3.3 Substantiv + wie + Pronomen

ein Kerl (sein) wie gar keiner (парень «оторви да брось»);

Выводы: Анализ структуры КФ позволяет сделать определенные выводы: во-первых, КФ следует рассматривать как двухкомпонентные единицы, включающие не только сравнение, но и сравниваемое, соединенное союзами wie/als, во-вторых, КФ представлены в основном глагольными, адъективными и субстантивными устойчивыми сравнительными сочетаниями.

Список используемых источников:

1. Бинович, Л. Э. *Немецко-русский фразеологический словарь.* (1995). М.: Государственное издательство иностранных и национальных словарей.

ТВОРЧЕСКАЯ ИНДИВИДУАЛЬНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ ЛИТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕССА

Нурмаханова Маржан Калжановна
кандидат филологических наук, доцент кафедры языковых знаний
Алматинского университета энергетики и связи
РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН

Вопрос творческой индивидуальности писателя представляется актуальным во все времена. Особенности и закономерности становления творческой индивидуальности являются объектом исследования не только литературоведов, но и психологов, культурологов, философов. Не изучив результаты таких трудов, нельзя адекватно осмыслить специфику искусства, природу художественного отражения действительности.

Исследователи единодушны в оценке роли творческого начала в выборе эстетического идеала, художественного метода, стиля, жанрового диапазона, исходя из чего дают определение творческой индивидуальности. «Творческая индивидуальность, - по М.Храпченко,– это личность писателя в ее важнейших социально-психологических особенностях, ее видение и художественное претворение мира, это личность художника слова в ее отношении к эстетическим запросам общества, в ее внутренней обращенности к читательской аудитории, к тем, ради кого создается литература» [1]. Академик подчеркнул, что творческая индивидуальность есть явление историческое, она связана с житейской личностью писателя, и время накладывает на нее свою выразительную печать. Понимание данного термина дополнено

В.Е. Хализевым. По его мнению, «будучи прежде неповторимой творческой индивидуальностью, автор, подобно любому человеку, является вместе с тем (независимо от того, в какой мере он это осознает) также представителем определенной части социума, что неизменно накладывает свою печать на его взгляды, психологию, поведение и, конечно же, на его художественную деятельность» [2]. Далее В.Е. Хализев соотносит представление о творческой индивидуальности писателя с «образом автора»: «Это, во-первых, творец художественного произведения как реальное лицо с определенной судьбой, биографией, комплексом индивидуальных черт. Во-вторых, это образ автора, локализованный в художественном тексте, то есть изображение писателем, живописцем, скульптором, режиссером самого себя. И, наконец, в-третьих (что сейчас для нас особенно важно), это художник-творец…» [2].

Связь подлинного художника с современной действительностью проявляется не в том, что он рисует знакомые приметы времени. Это, прежде всего, художественные открытия мира, те открытия, которые дают возможность познать жизнь и самого себя.

Открытия эти, если они по-настоящему значительны, ярки, зажигают сердца людей многих поколений. Однако глубина и значительность того, что содеяно художником, проверяется временем, и только оно может дать объективную оценку его творчеству.

Зачастую именно этот феномен – «время» выявляет коммуникативную силу, которая заключена в произведениях искусства. Открытия, состоявшиеся в результате честного и объективного описания явлений жизни своей эпохи, являются реальной предпосылкой интереса последующих поколений к творчеству художника.

Воздействие творчества любого художника слова, каковы бы ни были его связи с современной литературой, не ограничивается тем периодом, когда он жил и творил. Поскольку литературный процесс развивается не линейно, а представляет собой совокупность перекрещивающихся течений и направлений, то очевидно, что вертикально-хронологическим «срезом», узковременными культурными сопоставлениями нельзя заменить раскрытие сложнейшей системы «координат», которая выявляется в развитии литературы в целом. И в этой системе очень важна составляющая - индивидуальное своеобразие мастера. Как отмечают Т.У. Есембеков и Ж. Жаксылыков, «историко-генетический подход связан, прежде всего, с изучением происхождения литературных явлений, с конкретным исследованием их истоков. Таким образом, литературное явление рассматривается в процессе его становления, в связях с эпохой, в его взаимодействии с другими явлениями действительности. Вместе с тем, проблемно изучается история создания произведений, появление новых тем и идей, устанавливается характер их отношений к произведениям и творчеству разных писателей, к социально-общественной действительности…» [3].

Как известно, искусство невозможно вне творящего субъекта. Развитие каждой национальной литературы закономерно связывается с проявлением в ней той или иной яркой творческой индивидуальности. Только единицы

способны выйти на качественно новый уровень художественного отображения действительности.

Пути становления каждой творческой личности бесконечно многообразны, и в каждом отдельном случае формирование неординарного художника, несомненно, уникально и неотъемлемо от контекста национального культурогенеза.

С одной стороны, глубоко личное видение (восприятие) жизни автором вовсе не противоречит отражению существенного, типичного в явлениях действительности. Чем неординарнее писатель, тем глубже он проникает в суть происходящего, тем весомее и неожиданнее художественные образы, тем больше открытий делает тот, кто находится по другую сторону произведений литературы.

С другой стороны, жизненная правда в объектах искусства не может иметь место вне индивидуального видения мира, свойственного каждому подлинному художнику. Именно то личное, что вносит автор в художественную литературу, и определяет особенность его творческого облика. «В сущности, когда мы читаем или созерцаем художественное произведение нового автора, - писал Л. Толстой, - основной вопрос, возникающий в нашей душе, всегда такой: «Ну-ка, что ты за человек? И чем ты отличаешься от всех людей, которых я знаю, и что можешь сказать мне нового о том, как надо смотреть на нашу жизнь?» [4]. «В каждом человеке, - писал армянский прозаик Дереник Демирчян, - скрыто достаточно минерального сырья своего материка. Так надо его извлечь, надо этот материал обработать, а не пользоваться тем, что приготовлено другими до тебя… Свое, пусть маленькое, но свое – вот что имеет большую цену в литературе, кажется читателю интересным» [5].

«Привнося в литературу «свое»,- по М. Храпченко, - талантливый писатель увеличивает общее достояние, духовные ценности, принадлежащие его народу. Роль творческой индивидуальности определяется не просто своеобразием, взятым в своей имманентной сущности, а тем своеобразием, которое выражается в создании общезначимых художественных ценностей. «Свое» приобретает большое значение не в силу несхожести с другими проявлениями индивидуального в литературе, а в силу того, насколько оно обогащает духовный мир человека, художественную культуру народа» [1].

Индивидуальность автора проявляется в различных сторонах творчества, и, прежде всего, в самобытности взгляда на явления жизни, неординарности и общественной значимости его творческих заключений и обобщений. А.П. Чехов отмечал, что оригинальность автора не только в стиле, но в способе мышления, в его убеждениях [6].

В свое время советский литературовед и критик Я. Эльсберг, работавший примерно в те же годы, что и К. Нурмаханов, предпринял попытку сделать всесторонний анализ проблемы становления творческой личности и формирования самобытного внутреннего мира писателя. Он, в частности, утверждал, что «действительно, один из коренных недостатков наших историко-литературных работ заключается в том, что при рассмотрении литературного процесса творческая индивидуальность оказывается порою чем-то то ли само собою разумеющимся, но не нуждающимся в анализе, то ли

второстепенным или даже вовсе несущественным, или же, с другой стороны, - что встречается гораздо чаще, – индивидуальность изучается в отрыве от литературного процесса в целом» [7].

Позволив себе развить эту мысль, приходишь к выводу, что творческая личность служит своеобразной призмой преломления социальных процессов, исторических явлений, культурных связей и даже политических страстей, на противоположном конце которой мы, читатели, видим и воспринимаем то или иное изображение общества. В литературной критике и в литературоведении в понятие «творческая личность» вкладывается одно доминирующее значение: - «создатель», «творец» в самом широком смысле этого слова.

Список используемых источников:

1. Храпченко, М.Б. (1977). *Творческая индивидуальность писателя и развитие литературы.* Художественная литература. Москва, Россия.
2. Хализев, В.Е. (2004). *Теория литературы.* М.:Высшая школа.
3. Есембеков, Т.У., Жаксылыков, А.Ж. (2001). *Практикум по истории казахской литературы.* Қазақ университеті. Алматы, Казахстан.
4. Толстой, Л.Н. (1969). *Полное собрание сочинений.*
5. Демирчян, Д. (1957). *Мысли о литературе*. Литературная газета.
6. Чехов, А.П. (1975). Полное собрание сочинений и писем.
7. Эльсберг, Я.Е. (1965). *Творческая индивидуальность писателя и литературное развитие.* Теория литературы. Наука: Москва.

ТИПОЛОГІЯ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Єжова Єлизавета Юріївна
здобувач вищої освіти факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національний Авіаційний Університет

Науковий керівник: Гармаш Тетяна Андріївна
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземної філології
Національний Авіаційний Університет

УКРАЇНА

Запитання – один з основних інструментів пізнання світу, необхідний елемент мовної діяльності, завдяки якому людина отримує знання й керує процесом комунікації. Важливим при цьому є розрізнення категорії запитання та питального речення, де запитання – це різновид мовленнєвої дії, а питальне речення – форма фіксації думки [4].

Наше дослідження присвячене питальним реченням української та англійської мов. Питальні речення в мові слугують для емоційного забарвлення в реченні та надають йому особливого відтінку. Крім первинної функції питального речення, що полягає в запиті необхідної інформації, за його

допомогою можна також виразити згоду чи незгоду, здивування, бажання, наміри й низку інших почуттів. Питальні речення використовуються для наголошення якоїсь інформації, спонукають нас звернути нашу увагу на деякі моменти.

Питальні речення – це речення, які вимовляються з високою інтонацією та мають особливі питальні слова, для отримання важливої інформації, які ми ставимо на початок або в кінець речення. Питання служить не для передачі інформації, а для її отримання. Запит інформації, у свою чергу, певною мірою характеризує мовця, тому що він намагається зняти неозначеність у своїх уявленнях про світ.

Питальні речення і питальні висловлювання привертали увагу таких дослідників як Т. Алісова, Л. Бердник, Г. Валімова, А. Візгіна, А. Загнітко, Н. Рябцева т ін.

За наявними в сучасній лінгвістиці джерелами, питальні речення англійської мови діляться на загальні, альтернативні, розділові та спеціальні [3]. А питальні речення української мови – на власне-питальні, риторично-питальні та питально-спонукальні [2].

Пропонуємо розглянути зазначене на прикладах:

1. Власне-питальне речення: а) на яке очікується швидка та точна відповідь: *Ви навчаєтесь в університеті?*; б) яке містить питально-стверджувальну пропозицію (речення містить питання до співрозмовника, від якого очікується підтвердження сказаного в поданому реченні): *Невже ти не розумієш, що ти сам винен, в скоєному злочинні?*; в) запитально-негативну пропозицію, в якому під виглядом питання виражається заперечення: *Хіба можна підіймати руку на дітей?*

2. Питально-спонукальне речення (в реченнях такого типу питання виражає спонукання до дії): *Чому ти ще досі не знайшов роботу?*

3. Питально-риторичне речення (містить твердження або заперечення у формі питання, на які не очікується відповідь): *На кого не діє новизна?*

При утворенні таких питань використовується зворотній порядок слів. Це означає, що на перше місце ми ставимо допоміжне дієслово, на друге місце — підмет, на третє — основне дієслово.

Англійська мова пропонує дещо інші речення, які містять питання, а саме розрізняють:

1. Загальне питання в англійській мові. Це питання ми ставимо тоді, коли хочемо дізнатися загальну інформацію. «Ти вчиш німецьку мову?» Ми можемо відповісти на це короткою та всі зрозумілою відповіддю «так» або «ні».

2. Спеціальне питання. Такі питання нам потрібні для того, щоб визнати певну або конкретну інформацію, яка нас цікавить. «Коли ти повернувся додому з закордону?»

3. Питання до підмета. Його ми задаємо, коли хочемо дізнатися хто виконує дію. «Хто викладає українську мову у тебе в школі?»

4. Альтернативне питання. Це таке питання, в якому дається вибір з 2-ох варіантів. «Ти займаєшся англійською з викладачем чи самостійно?»

5. Розділове питання. Це питання передбачає підтвердження якоїсь інформації. «Ти нещодавно придбав квартиру, чи не так?».

Загальні питання в англійській мові будуються в реченні за допомогою використання модальних дієслів. В таких реченнях модальне дієслово буде замінювати допоміжне, тобто допоміжне буде виноситися на перше місце : “Can you open the window, please?”.

Для того аби створити заперечне питання використовують частку “not”. В реченні цю заперечну частку використовують після підмета. Але якщо ми використовуємо скорочену форму, то “not – n’t”, то її ставлять перед підметом. “Have you not watched this serial ? = Haven’t you watched this serial ?” – Ти не бачив цього серіалу?

Спеціальні питання в англійській мові займають особливе місце. Вони використовуються для більш розгорнутої та точної відповіді. В таких питаннях використовують спеціальні слова на початку речення, а саме: What? – Що?; When? – Коли?; Whose? – Чий?; Why? – Чому?; Where? – Де?; Which? – Який?; Whom? – Кого? тощо. Наприклад, What are you doing?; Where did they go yesterday? Which kind of car do you prefer?

Таким чином ми розглянули види питальних речень в українській та англійській мовах. З’ясували їх важливість використання при написанні робіт та текстів, а саме для наголошення важливої інформації в тексті.

Список використаних джерел:

1. Дудик, П.С. (1973). Питальні слова-речення. *Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення*, 230–232.
2. Білодід, І.К. (ред.) (1969). *Сучасна українська літературна мова. Синтаксис.* Київ: Наукова думка, 645.
3. Гедз, С. (2015). Риторичні запитання в сучасній англійській мові: комунікативно-функціональний аспект. *Актуальні питання іноземної філології*, (3), 35–41.
4. Кондратенко, Н.В. (2001). *Питальні речення в українському поетичному мовленні* (автореф. дис... канд. філол. наук). Національний університет імені І.І.Мечникова. Одеса, Україна.

УПОТРЕБЛЕНИЕ ЭВФЕМИЗМОВ, АЛЛЮЗИИ И ГИПЕРБОЛ В РОМАНЕ РОБЕРТА ХАЙНЛАЙНА «ДВЕРЬ В ЛЕТО»

Ким Дарья Петровна
студентка 5 курса
Северо-Кавказский Федеральный университет

РОССИЙСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ

В данной статье рассматриваются примеры функционирования эвфемизмов, аллюзии и гиперболы в фантастическом романе Р. Хайнлайна «Дверь в лето» в качестве комических средств.

В качестве комических средств автор применяет гиперболу или эвфемизм, которые помогают выразительно описать события либо наоборот, укрыть что-то от взгляда читателя [2]. Можно привести следующий пример эвфемизма,

создающего комизм: *Or have you changed your mind again and are now willing to marry me?" She told me where and how I could expect to marry her.* С помощью этого приема автор будто скрывает реальные слова персонажа, явно неподходящие для напечатания в книге. Функция приема – актуально-выделительная.

Иной пример эвфемизма помогает «смягчить» описание процесса старения: *But if didn't jump that far Belle would not have time to work up a fancy set of wrinkles.* Дэн рассуждает, насколько большой скачек во времени ему следует совершить, чтобы увидеть свою постаревшую возлюбленную. По его мнению, предстать пред ней молодым станет лучшей местью за обман и мошенничество, поскольку внешность для нее имеет колоссальное значение.

В еще одном примере эвфемизма Дэн рассказывает, насколько сильно внешность его бывшей возлюбленной помешала ему разузнать правду о ней: *Later on I would have indignantly rejected any suggestion that we should have checked on Belle for by then her bust measurement had seriously warped my judgment.* При приеме на фирму в качестве секретаря красота Беллы помогла ей избежать проверки, что сыграло ей на руку, так как ее биография отличалась сомнительными похождениями и брачными махинациями. Эвфемизм употреблен в характерологической функции.

Для усиления выразительности автор применяет несколько гипербол – стилистических фигур очевидного и преднамеренного преувеличения [3]. Интерес представляет следующая гипербола: *I went back upstairs, burned some toast, vulcanized some eggs*. Эта гипербола превращает процесс приготовления завтрака главным героем в интенсивное действие, отражая его тревожное настроение в этот момент. Таким образом, можно говорить о эмоционально-выделительной функции.

Выразительной является и следующая гипербола: *I have spent too much of my life opening doors for cats. Once calculated that, since the dawn of civilization, nine hundred and seventy-eight man centuries have been used up that way. I could show you figures.* В данном примере Дэн рассказывал, что в его доме было 12 дверей вместе с дверкой для кота. Он якобы высчитал все время, которое человечество с самого рассвета цивилизации потратило на открытие дверей котам, предлагая читателю расчёты, что, естественно, невозможно. Он сделал коту собственную дверь, чтобы сберечь свое время. Прием использован в изобразительной функции, наглядно описывая, как прагматически подходит ко всему герой.

В романе также присутствует аллюзия – стилистический приём, сущность которого состоит в ссылке на закрепленные в сознании факты, исторические события, значимые произведения и т.д. [1]. Иногда в романе встречаются отсылки на известные произведения искусства или литературы. *I reminded myself that she would be Whistler's Mother by the time I was out and told her that I wanted to see a salesman.* Название картины «Мать Уистлера», принадлежащая кисти Джеймса Уистлера, является аллюзией, указывающей на преклонный возраст героини, поскольку на картине изображена пожилая женщина. Прием применяется в изобразительной функции.

Еще одна аллюзия применяется в следующем высказывании: *Well, not «solved» them, perhaps, but had decided to face them, not run off and crawl in a*

hole to play Rip van Winkle. «Рип Ван Винкль» – новелла В. Ирвинга, протагонист которой проспал в горах двадцать лет, а по возвращению обнаружил всех знакомых мертвыми. Таким образом, Дэн не хотел быть похожим на этого персонажа, приняв твердое решение не бежать от проблем.

Встречается аллюзия и на персонажа Ветхого Завета: *But I'd like to think that Delilah over there came to you with the whole thing wrapped up, complete, and then tempted you into a moment of weakness.* Делила предала Самсона за его верную любовь, такая же ситуация произошла и у героя романа. Обманувшая его на деньги возлюбленная планирует выйти замуж за его бывшего лучшего друга и совладельца компании. Теперь Дэн предполагает, когда же она провернет то же самое и с ним.

Таким образом, тропы участвуют в преобразовании семантического поля языка, они являются способами трансформации основного значения слова. Такие тропы, как аллюзия, эвфемизм и гипербола в произведении Роберта Хайнлайна «Дверь в лето» применяются для создания комического эффекта.

Список используемых источников:

1. Кожина, М. Н. (2006). *Стилистический энциклопедический словарь русского языка* (2-е изд., испр. и доп.). Москва.
2. Кухаренко, В. А. (2016). *Практикум по стилистике английского языка. Seminars in Stylistics* (8-е изд. стереотип.). Москва: Флинта.
3. Кузнец, М. Д. & Скребнев, Ю. М. (1960). *Стилистика английского языка.* Амосова, Н. Н. (ред.). Москва: Учпедгиз.

SECTION XIII. SCIENCES POLITIQUES

IMPLICATIONS OF THE ARAB SPRING FOR REGIONAL AND GLOBAL SECURITY

Gaziza Kurpebayeva
doctoral student
Kazakh Ablai khan University of International Relations and World Languages

Zhabina Zhansaya
doctor of political sciences
Kazakh Ablai khan University of International Relations and World Languages

REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

The events in the Middle East and North Africa, dubbed the Arab Spring, continue to influence the entire system of international relations. The Arab Spring, which has become a prologue to the transformation of the region, has once again demonstrated that North Africa and the Middle East remain one of the constant points of tension, where the political and economic interests of many actors in modern international relations converge. Mass protests that swept the Arab countries gave an impetus to the "tectonic" shift in the Middle East, namely, the reorganization of the entire system of political, economic, social and cultural interactions in the region. Uncontrolled growth of instability, new and old conflicts, increased military activity of regional powers and non-state actors, are increasingly affecting international relations. The intensification of transformation processes in the Middle East since the end of 2010 has opened up opportunities for rather painful changes at the national, regional and global levels.

It is worth noting that today these revolutionary events are becoming even more intensified, since their consequences affect not only the Middle East region, but also the world community as a whole. The result of transformations in the region in recent years have been trends that pose a threat to the whole world: the weakening and destruction of statehood, civil wars, the aggravation and spread of conflicts, humanitarian disasters, the expansion of terrorism, which has become a threat on a global scale.

Indeed, the "Arab spring" is a complex phenomenon in modern international relations, however, there are certain features regarding the consequences of these revolutionary events in various states. Having swept through the Arab world, revolutionary events were outwardly identical in coloring, orientation, but at the same time their specificity and their results. The consequences of the "Arab spring" in countries such as Tunisia and Egypt are quite diverse. Tunisian society has finally discovered the ability for civilized social interaction, for the search for political consensus. Tunisia is currently the only country in North Africa about which it is possible to reason in Western democratic categories. Egypt, however, took a different path, in fact returning to where the "Arab Spring" began, but with minor

changes, primarily the change of the ruling elites. The military in modern Egyptian society once again plays a leading role in the political arena of the country.

The "Arab spring" - a wave of demonstrations and putsch includes elements known from history, as well as new experiences, unusual for the region. The novelty was a spontaneous secular mass movement of young people, mostly educated and liberal-minded. The term "Arab spring," which describes the radical upheaval sweeping the Middle East and North Africa region, is simply an uncanny misnomer [1]. The events in the Middle East in 2011-2012, dubbed the "Arab spring", came as a complete surprise to the majority of both domestic and foreign experts. The Arab spring was a series of uprisings in the Middle East and North Africa in 2011-2012 that led to internal political, economic and social problems, as well as the influence of external factors in the middle East, with the collapse of the ruling regime and, in some cases, civil war. A phenomenon that is still characterized by shaking in the area [2]. Experts gave a variety of characteristics of the events taking place in the Arab world, many of which later developed into cliche terms, such as revolution, riot, political tsunami, rebellion, coup, the movement of "Facebook" youth, and even civil war. The existence of such a number of definitions is caused not only by different interpretations of the events taking place, but also by their contradictory nature [3].

The Arab Spring ushered in an era of radical political change in the countries of the Middle East and North Africa, which historically were the least free regions in the world. The fall of the leaders in power and the growing discontent of the people with the political, social and economic situation in the country bringing with them new opportunities for reforms and democratic transformations in countries where the most serious violations of almost all fundamental political rights and civil liberties are observed. The situation in the region has also been affected by inequality between rich and poor, the unfair distribution of oil revenues and the inability of local authorities to address urgent problems in society for several years [4]. In the eye of Arab publics, politics and economics are intertwined in defining democracy, for instance because political elites control the economic resources and live in luxury [5].

Excessive use of social media platforms such as Facebook and Twitter and use of technologically advanced devices such as Smartphones and internet to attach the live updates and influence the population to act against the oppressive forces and injustice meted to the civilians in the hands of the governments across regional and international spaces, facilitated the effectual growth in the number of protestors ensuring collective action and initiating social movement called Arab Spring [6].

In the Middle East region there are no absolutely isolated, exclusively national problems: having arisen in one corner of the region, they, at times, in a more aggravated form, are reproduced and revived in other places. This is evidenced by the revolutionary events of 2010.

The threat of inter-state aggression manifests itself in new, more dangerous forms in the context of the Arab spring, at the state level, but with very serious consequences for regional stability and international security. In other words, the Middle East is experiencing the emergence of a new security order and regional reconfiguration. The Arab revolutions unleashed an internal dynamic of protests and political change in most countries in the region. This region is at a crossroads, facing various security challenges.

The Middle East is traditionally characterized by a high level of conflict. It is one of the most crisis-ridden and war-torn regions in the world. The global nature, affecting the interests of international, regional and national security, the scale, duration, involvement of various political forces, extremely negative consequences: the arms race, the aggravation of the situation in the region, suspicion and distrust in international relations, the active use of the "Islamic factor" - these are the distinctive features of conflict situations in the region.

The "Arab spring" also revealed another serious problem-the absence of any real mechanisms in the region that could contribute to the stabilization of the internal situation in the countries where the revolutions took place, and contribute to the civilized solution of acute problems of a political, social, economic and ethno-confessional nature.

Despite the fact that these events covered the countries of the Middle East, the consequences were reflected in the entire world community. Anti-government protests that began in the Wake of the "Arab spring" in March 2011 led to riots in various cities of Syria, and in the summer of the same year turned into a full-scale bloody armed conflict. The armed confrontation in Syria between the authorities and the radical opposition, remaining, along with the terrorist activities of ISIS militants, the main military and political crisis in the Middle East, has also turned into one of the most acute international conflicts. It involved all the world's Central powers, and this conflict was the focus of attention of the leading countries of the European Union, NATO, Russia, China, regional powers-Turkey, Israel, the monarchies of the Persian Gulf, Iran, as well as neighboring Arab countries with Syria.

Political instability had a direct impact on the economies of the countries where the revolutions took place. The "Arab spring" has greatly complicated the socio-economic situation in the Middle East and North Africa. According to experts, the revolutionary events in the region caused material damage to the countries of North Africa in the amount of 2% of GDP, and the total cost of losses of Arab countries, according to the President of the Federation of Arab business H. Gabal, amounted to about 100 billion dollars. In just two years after the revolutions the number of unemployed rose to 17 million people [7].

One of the threats to instability in the region will be the increase in drug production and their distribution. In conditions of instability and anarchy, the weakness of government and control, the likelihood of increased activity of drug cartels in Afghanistan and North Africa, which supply drugs to Europe and Central Asia, is increasing.

The civil war in Syria led to a migration crisis, which the European Commission has already recognized as the largest since the Second World War. Multiple diplomatic attempts to end this crisis have not been successful. It is the Syrians who make up about half of the unprecedented migration surge. The immense size and simultaneous nature of this crisis caused an ambiguous reaction in the world.

To date, the most dangerous outcome of the revolutionary events in North Africa and the Middle East is the Islamization of the region and the surge of international terrorism. Among other things, the activities of radical terrorist groups and military conflicts in the region make it difficult to extract and transport resources from the region that are important for the world economy.

Almost all conflict situations in the Middle East are prone to rapid internationalization. The military intervention of coalitions (Afghanistan, Iraq, Libya) drew particular attention to the role of global powers, which seemed to increasingly influence the regional situation and contribute to the formation of trends to reduce the influence of regional players. With the general realization of the need to build and maintain a stable subsystem of international relations in the Middle East, the interaction between global players is complicated by a number of circumstances: projecting the problems of bilateral relations, primarily Russian-American, as well as insurmountable general contradictions on other issues, mutual distrust, mismatch of goals, as well as ideas about choosing an effective strategy and tactics.

The ongoing processes in the Middle East region objectively put it at the center of world politics and have an increasing influence on the overall situation in the world. The threat of interstate aggression, which has important consequences for regional stability and international security, is a new phenomenon in sovereign states in the context of the "Arab Spring." In other words, a new security order and regional transformation will appear in the Middle East [8]. Indeed, the political situation in the region is characterized by considerable mobility, multilevel complexity and poor predictability of future events. The "Arab spring" in world politics is, of course, one of the serious factors directly affecting the interests of all important world players, and especially the neighbors of the Arab world.

References:

1. Totten, M. J. (2012). Arab Spring or Islamist Winter? *World Affairs Journal*, *174*(5), 23-42.
2. Kurpebayeva, G. (2019). Soltustik Afrika men Tayau Shygystagy “arab koktemin” konceptualdy taldau [Conceptual Analysis of the “Arab Spring” in Middle East and North Africa]. *Bulletin of L.N.Gumilyov Eurasian National University. Political science. Regional studies. Oriental studies. Turkology series, 3*(128), 40- 49.
3. Naumkin, V. (2011). Snizu vverh i obratno. “Arabskaya vesna” i globalnaya mezhdunarodnaya sistema [Bottom up and back. The Arab Spring and the Global International System]. *Russia in global politics,4*, 32-35.
4. Kurpebayeva, G. (2019). “Arab kokteminin” sayasi uderisterinin algysharttaryn salystyrmaly taldau[Comparative analysis of the prerequisites of the political processes of the "Arab Spring"]. *Journal of oriental studies, Al-Farabi Kazakh National University, №3* (90),45-55.
5. Spierings, N. (2019). Democratic disillusionment? Desire for democracy after the Arab uprisings. *International Political Science Review,* 1–16. Doi: 10.1177/0192512119867011
6. Axford, B. (2011). Talk About a Revolution: Social Media and the MENA Uprisings. *Globalizations*, *8*(5), 681–686.
7. Zakon.kz.(2019). *Arabskaya vesna privela k rezkomu rostu bezraboticy* [Arab spring has led to a sharp increase in unemployment]. Retrieved from http://www.rbc.ru/rbcfreenews/20130415082626.html
8. Kurpebayeva, G. (2018). “Arab kokteminin” Tayau Shygys aimagyna geosayasi aseri [The geopolitical consequence of the “Arab spring” for Middle East region]. *Bulletin of Kazakh National Pedagogical University after Abai. Series of Sociological and Political Sciences. №4*(64),121-126.

LES VALEURS NATIONALES EN RÉALISATION DES PRIORITÉS POLITIQUES

Oksana Omeltchenko
candidat ès sciences politiques
Université de l'enseignement modern
UKRAINE

Les questions de l'influence des valeurs nationales sur la vie politique sont causées par une augmentation du rôle de la politique dans la société moderne, de la complexité croissante du contenu des valeurs politiques au niveau des individus et des groupes sociaux, ainsi que par une attention accrue au système politique et aux valeurs nationales. L'Ukraine d'aujourd'hui connaît d'un côté, une transformation radicale, qui se manifeste dans le changement des régimes politiques, des institutions et des élites gouvernementales, d'un autre côté, il s'agit de l'agression millitaire. C'est pourquoi l'ancien système des valeurs officielles ne répond pas aux réalités actuelles, aux besoins de la nation ukrainienne, aux changements de l'esprit national.

Ainsi, apparaît la nécessité d'étudier les mécanismes et les principes de la formation des valeurs politiques.

Les questions de l'influence des valeurs nationales sur la vie politique de la société sont étudiées par de nombreux chercheurs scientifiques: V.Bébyk, F. Chauvancy, E. Durkheim, M. Golovatyi, B. Gorcé, R. Lukic, E. Mollard, G. Rozières, H. Sada, G.Sytnyk et d'autres.

Dans les sciences touchant les relations internationales il n'y a pas de questions les plus problématiques que celles des priorités nationales. On peut toutefois se demander pourquoi les relations internationales ne sont rien de plus que l'interaction et en même temps la confrontation. Cependant, ce problème est beaucoup plus profond. L'analyse de la structure des intérêts nationaux reflète la nécessité de déterminer le spectre des intérêts : de la population, de l'élite ou du régime au pouvoir.

La catégorie de priorité politique est considérée comme une catégorie permettant de comparer de différents intérêts lors de la réalisation de la politique étrangère et de décider lesquels sont plus importants et plus urgents. Les priorités politiques forment la stratégie politique et les tâches à exécuter par les élites politiques du pays au niveau international. Cette stratégie politique de l'état ayant pour but le choix des options disponibles pour obtenir des bonus s'appuie sur l'esprit du peuple et les valeurs nationales.

Le processus de la formation des préférences politiques est influencé par de divers facteurs dans le contexte de la politique intérieure et étrangère. L'analyse scientifique permet d'approfondir une compréhension des besoins objectifs du pays en raison de ses caractéristiques et d'établir les priorités de la politique étrangère.

On peut venir à la conclusion: l'utilisation des valeurs politiques en tant que l'instrument de l'élaboration de la politique nationale s'avère dans les contextes de gouvernance distribuée. Sur le plan de l'analyse politique il est nécessaire de

préciser et de mesurer les valeurs nationales aux relations des processus politiques.

La compréhension des relations entre les valeurs nationales et les plans étatiques permet de construire une stratégie pour les activités intérieures et extérieures de l'état. On peut résumer aussi que la réalisation des priorités politiques et des intérêts nationaux est liée à l'attitude des citoyens envers la société, à leur mentalité politique, aux orientations de leur vie, à la prolifération de l'éducation politique.

Références:

1. Gorcé, B. (2016). Identité nationale, la France en plein doute. *Le Croix,* (1), p. 18-20. Retrieved from https://www.la-croix.com/France/Politique/Identite-nationale-France-plein-doute-2016-02-04-1200737646.
2. Mollard, E. (2018). Les valeurs nationales dans les négociations internationales. *Cuencas transfronterizas: espacios de expresion de lo politico.* Retrieved from https://gred.ird.fr/membres/membres-permanents/mollard-eric.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В МІСЬКИХ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПІЛЬНОТАХ: ТРАДИЦІЇ ТА МОДЕРНІ НАПРЯМИ

Перфільєва Анастасія Олександрівна
канд. політ. наук, доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
УКРАЇНА

Проблема ефективності демократії здатна істотно послабити демократичні режими, тож у пошуках недопущення цього науковці різних країн звертаються до вивчення тем, які можуть допомогти віднайти способи підвищити інституціональну ефективність демократії. До числа таких спроб вже традиційно належать дослідження проблем політичної влади не лише на загальнонаціональному, але й на регіональному і локально-територіальному рівнях. Вивчення практики здійснення владних повноважень саме на первинних рівнях суспільного життя надає змогу отримувати релевантні дані про акторів на місцевому рівні влади [1]. Особливої актуальності дослідження влади в міських та територіальних спільнотах здобувають на тлі пошуків вдосконалення практик державного управління в умовах загальносвітового курсу на децентралізацію влади.

Дослідження місцевого рівня влади, особливо емпіричний вимір такого дослідження, є вельми популярним напрямом наукових розвідок в сучасній політичній науці. Емпіричні описи структур влади в конкретних містах вперше стали предметом наукового розгляду в США в роботах Роберта та Хелени Линд, які чи не вперше здійснили емпіричний аналіз структури розподілу влади в міській спільноті Мідлтауна ще в 20-30 рр. XX ст. З того часу з'являється

низка досліджень окремих аспектів влади на локальному рівні Уільяма Уорнера, Делберта Міллера, Нельсона Полсбі та ін. На початковому етапі вчені проводили емпіричні дослідження на базі одного міста, переважно невеликого, намагаючись згодом екстраполювати висновки як на решту міст, так і на загальнонаціональний політичний процес. Пізніше розпочинаються компаративні дослідження міст. Згодом з'являються спроби узагальнення результатів емпіричних досліджень політичної влади в міських та територіальних спільнотах на основі існуючих даних політичної теорії влади. У 50-70-х рр. XX ст. вивчення влади в міських співтовариствах стало окремим напрямом в політичній науці. У цей період складаються різні школи в дослідженні влади в соціальних спільнотах. Остання чверть XX ст. стала періодом активної дискусії між представниками плюралістичної, елітистської та марксистської шкіл. В цей час розробляють спеціальні методи дослідження влади. Серед них помітне місце посідають методи виявлення / встановлення суб'єктів влади: позиційний, репутаційний, вирішальний та їх комбінації [2]. На цьому етапі емпіричні дослідження політичної влади в міських та територіальних спільнотах стали масовими і привернули увагу науковців по всьому світу. Бурхливе зростання кількості емпіричних досліджень і природне прагнення врахувати зауваження опонентів привели до нових тенденцій у вивченні влади в локальних соціальних спільнотах. Дослідники поступово приходили до розуміння природної варіативної владних стосунків в різних соціальних групах. В результаті чого з'являється ідея, що «елітизм і плюралізм не є альтернативними інтерпретаціями політичної реальності, а є двома сторонами єдиного елітистсько-плюралістичного континууму, в межах якого укладаються емпіричні дані про розподіл влади в різних соціальних спільнотах» [2]. Певною мірою цей висновок стимулював розвиток компаративних досліджень, спрямованих на встановлення факторів детермінації процесів розподілу та реалізації влади. Подальше вдосконалення методології пізнання дозволило перейти до ґрунтовного аналізу чинників, що обумовлюють диверсифікацію владних стосунків на локальному рівні. Серед таких факторів було виокремлено розмір міської спільноти, рівень промислового розвитку, структуру міського управління, особливості соціальної та економічної структури, діяльність профспілок, рівень організованості робітничого класу, специфіку політичної культури тощо. Між цими змінними були виявлені емпіричні залежності. Зокрема, було встановлено, що розмір соціальної спільноти є дуже важливим чинником і влада в великих містах частіше має плюралістичну структуру, ніж у невеликих населених пунктах. Відповідно, у великих містах є вищим потенціал конкурентності та конфлікту між різними групами, але наявна різноманітність водночас сприяє змаганню і кооперації акторів, що впливає на комплексність соціальної та етнічної структури спільноти та стимулює появу різних організацій, які здатні кинути виклик домінуючим елітам. Плюралізації структури влади сприяє також економічна диверсифікація і відсутність моноіндустріальної специфіки території. В спільнотах з явним переважанням якоїсь галузі економіки або підприємства вірогіднішою є тенденція до елітизму у владарюванні. Противагою еліті в такій ситуації здатний стати розвиток профспілок та робітничий рух в цілому, але за певних умов – коли муніципальні профспілки

не є елементом бюрократичної системи, а робітники об'єктом маніпуляції [2]. Тож, владна черга денна на локальному рівні визначається діючими акторами, які є складовою структури влади, специфіка якої визначається цілою низкою чинників, що сприяють або не сприяють плюралізму у практиках прийняття та реалізації політичних рішень. В цілому, такий підхід до дослідження влади в спільнотах врахував більшу кількість соціально-політичних процесів на місцевому рівні, що не могло не відбитися на якості не лише описових, але й пояснювальних можливостей таких наукових розвідок.

Подальшим істотним кроком на шляху вдосконалення дослідницьких практик політичної влади в міських та територіальних спільнотах стала поява та розвиток концепції «міського політичного режиму». Саме концепція міського політичного режиму дала змогу описати і розкрити не тільки формальні, але й неформальні відносини, які впливають на процес владарювання на локальному рівні [1]. Концепція міських політичних режимів є на сьогодні найбільш затребуваним теоретичним інструментом вивчення влади в соціальних спільнотах. Український політологічний дискурс не є винятком з цієї загальносвітової тенденції. Нині в нашій країні найбільш помітними розробками з використанням зазначеного інструментарію є праці Балановського Я., Горбатюка М., Левчука П., Мазур О., Пащенка В., Рибалки С., Шабанова М. та ін. Проте, на думку Миколи Горбатюка, в Україні дослідження влади в міських та територіальних спільнотах ускладнюється цілою низкою чинників. Серед яких: відсутність інтересу з боку держави до вивчення політичних режимів на локальному рівні, нездатність і незацікавленість сектору реальної політики використовувати в інтересах держави наявні наукові результати, надмірне теоретизування без достатньої емпіричної бази і понятійно-категоріальна невизначеність [3]. Тож, вітчизняній науці доведеться долати ці перешкоди, щоб скористатися повною мірою тим теоретичним та методологічним інструментарієм, який був сформований кількадесятилітньою співпрацею американських і європейських науковців для опису та пояснення різноманіття владних проявів в міських та територіальних спільнотах. Оскільки дослідження влади на місцях дозволяє визначити та обґрунтувати якісні параметри вдосконалення практик управління на локальному рівні без чого є неможливим подальший демократичний поступ нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Пащенко, В. (2015). Особливості дослідження структури влади в міських спільнотах в Україні. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України.* (2(76)). 241-252. Вилучено з http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/paschenko_osoblyvosti.pdf
2. Мазур, О. (2011). Теоретико-прикладні аспекти дослідження політичних режимів на локальному рівні. *Вісник СевНТУ: збірник наукових праць. Серія: Політологія* (123). 101-109. Вилучено з http://lib.sevsu.ru:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/4974/123_19.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Горбатюк, М. (2016). Основні теоретико-методологічні підходи до вивчення влади на місцевому рівні. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України.* (1), 23-54. Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2016_1_4

ПОЛІТИЧНИЙ КРАУДФАНДИНГ: ПОНЯТТЯ, РІЗНОВИДИ ТА ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ

Адамовська Вікторія Сергіївна
канд. екон.наук, доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування
Криворізький національний університет

Жовтуха Анастасія Ігорівна
здобувач вищої освіти факультету економіки та управління бізнесом
Криворізький національний університет

УКРАЇНА

Політичний краудфандинг є новим концептом політичної науки. Його розробка є початком його еволюції. Складність поняття зумовлюється: по-перше - відсутність поєдності дослідів тлумачення базового поняття «краудфандинг»; по-друге - концептуальною новинкою політичного краудфандингу та його різновидів [1].

При вивченні політичного краудфандингу ми опиралися на міждисциплінарні наукові розвідки дослідників краудфандингу: Н. Гончарук, І. Васильчук, О. Дудкін, Д. Котенко, О. Соколов та ін..

Д. Котенко підкреслює унікальну особливість цього феномена: трансформацією накопиченого соціальними мережами соціального капіталу в капітал фінансовий [1]. Особливість в тому, що цей інструмент фінансування, використовуючи онлайн-технології, дозволяє швидко отримати інвестиції від великої кількості людей для підтримки проекту.

О. Соколов визначає політичний краудфандинг як «збір засобів на різноманітні політичні проекти». Він наголошує, що його цілями, окрім власне збору фінансів, є привернення уваги потенційного електорату, відкидання звинувачень щодо сумнівного фінансування [3].

Популярність політичного краудфандингу зростає. Фінансування здійснюється за допомогою Інтернет-платформ. Прикладами є ресурси: kickstarter.com, seedrs.com, crowdcube.com, respekt.net та ін., які здатні за короткий термін пропіарити залучення інвестицій у конкретний проект.

Гроші завжди відігравали важливу роль у політиці, однак сьогодні завдяки електоральному краудфандингу виборці можуть зібрати понад 80% бюджету кампанії. Краудфандинг допомагає уникнути надмірних витрат, пов'язаних із проведенням кампанії.

Організація краудфандингової кампанії практично безкоштовна, а політичні лідери отримують список інвесторів, які підтримали їх як проект.

У 2007 р. політичний краудфандинг допоміг Б. Обамі зібрати 16,1 млрд доларів. Зокрема, у 2008 р. президентські вибори Б. Обами базувалася на залученні фінансування; за допомогою численних інвесторів (середня інвестиція - 86 доларів на людину) [4].

Розвиток краудфандингу в США та країнах Західної Європі підтверджує теорію солідарності. Народне фінансування розвинулося завдяки проектам, які не пропонували інвесторам якісь виплати за внесеними часткам у

майбутньому. Замість цього інвесторам надавалися нагороди, часто у вигляді кінцевого продукту або просто згадки і публічної подяки [1].

На сучасному етапі політичний краудфандинг в Україні лише починає розвиватися. Потенціал механізмів онлайн-фандрейзингу використовується недостатньо. Серед вітчизняних краудфандингових платформ відзначимо: 1) «Спільнокошт» (https://biggggidea.com/); 2) «Українська Біржа Благодійності» (https://ubb.org.ua/); 3) «Na-Starte» (http://nastarte.com/ua/).

Платформа «Спільнокошт» виділяє такі групи проектів як «Медіа», «Права людини», «Діти», «Транспорт», «Місто» та багато інших. 76 успішних проектів станом на 07.09.2015 р.. Платформа «Na-Starte» акцентує на проектах аудіо, відео, фото, ігр, моди, дизайну, спорту; 8 успішно реалізованих проектів.

У вітчизняній політичній практиці вже є достатньо прикладів електорального краудфандингу. Так, О. Богомолець збирала кошти як кандидат на пост Президента України: «Єдиний мій спонсор – народ України».

В цілому, видається, що в Україні ставлення до народного фінансування політики є доволі скептичне, оскільки немає прозорої інформації щодо партій для населення. Найперше, громадськість має сумніви, чи не буде збір коштів черговим шахрайством, чи саме на заявлену ціль підуть зібрані кошти, адже громадянину як політичному інвестору потрібен дієвий захист від фінансових злочинів.

Аналіз діяльності сучасних політичних партій показав, що вони не постають, як привабливі об'єкти політичного інвестування. Проте на досвіді останніх президентських виборів у 2019 році, де довіра до кандидата склала понад 73%, можна сміливо говорити про впровадження платформи платежів для підтримки певної кандидатури на керівну посаду. На разі нова влада запроваджує систему електронного уряду, що, насамперед, дасть змогу громадян онлайн слідкувати за подіями в державі.

Таким чином, популярність краудфандингу напряму корелюється з розміром середнього класу. Використання політичного краудфандингу все ще є прерогативою позасистемних суб'єктів політики. Оскільки проблематика політичного крауфандингу є новою, то потребує вивчення механізм його застосування в українській політиці, поглиблення типології та характеристика визначених типів політичного крауфандингу.

Список використаних джерел:

1. Kotenko, D.A. (2016). Crowdfunding ¬ innovative investment tool.
2. Olga Bogomolets (2011). «Peredviborcha kampania kandidativ u prezidenti mae buti absoliutno prozoroyu!» [The election campaign for presidential candidates should be absolutely transparent!]. Retrieved from http://bogomolets.com/ua/ news/372-olga-bogomolets-peredviborcha-kampaniya.
3. Sokolov A.V. (2016) Osobennosti vozniknovenia politicheskogo kraudfandinga v rossiyskoy politicheskoy praktike [Features of the emergence of political crowdfunding in Russian political practice]. Retrieved from https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-vozniknoveniya-politicheskogo-kraudfandinga-v-rossiyskoy-politicheskoy-praktike
4. Shvalts V. Politicheskiy kraudfanding pomog Baraku Obame sobrat $16,1 mlrd. S 2007 goda [Political crowdfunding has helped Barack Obama raise $16,1 billion since 2007]. Retrieved from http://crowdsourcing.ru/article/politicheskij_kraudfanding_pomog_baraku_obame_sobrat_16_mlrd_s_2007_goda.

5. Sherman A. Kraudfanding, politika i Stripe [Crowdfunding, politics and Stripe]. Retrieved from http://futurebanking.ru/post/2932.

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Будженко Альона Юріївна
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Малюта Катерина Геннадіївна
асистент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
УКРАЇНА

На сьогоднішній день майже кожна країна світу спрямовує розвиток саме в галузь туризму. Оскільки вона є однією з найбільш динамічних та прибуткових галузей світової економіки, яка зміцнює економічні, соціальні та культурні зв'язки в країні та по за її межами.

Український уряд проектуючи бюджет на 2020 рік, поставив перед собою декілька важливих цілей. Одна з найперших – це програма мобільності молоді, на яку уряд виділив 500 млн.грн. Програма передбачає в собі ознайомлення населення України з туристичною сферою , а також створення належних умов для виїзду з свого містечка в інші куточки України.

Наступна ціль – розвиток туристичного потенціалу, на яку буде виділено 240 млн.гривень. Адже прем'єр – міністр України, Олексій Гончарук заявив, що по підрахункам один іноземний турист приносить в розвиток економіки приблизно 500 доларів. Всі кошти будуть направленні на розвиток внутрішнього туризму, створення туристичної інфраструктури та підвищення якості гостинного сервісу України [1].

Щоб туризм розвивався ефективно уряд навіть планує створити агентство, яке буде займатися індустрією гостинності та просуванням туристичної України в світі.

Також туроператори пропонують Міністерству культури, молоді та спорту створити державні програми підтримки дитячого туризму в Україні. Дана ідея була запропонована з метою розвитку патріотичності молодого українського суспільства за допомогою подорожей. Але перед впровадженням такої ідеї виникли певні проблеми. Оскільки через недостатньо ефективну роботу «Укрзалізниці» , будуть виникати труднощі в покупці великої кількості білетів на дитячі подорожі , особливо якщо поїздки будуть заплановані в сезон, коли місць буде просто не вистачати. Також на українському ринку не має бази створення спеціальних тарифів для поселення туристичних груп та забюрократизований процес організації трансферу, що добре гальмує розвиток даної ідеї.

За даними Всесвітнього економічного форуму (ВЕМ) конкурентно-туристична спроможність України зайняла 78 місце в списку із 140 держав, а це на десять позицій нижче ніж минулого року. Наша держава перебуває на одному рівні з такими центрами відпочинку як Албанія, Домініканська

Республіка, Туніс та Шрі-Ланка. Найбільше всього підняв рейтинг України у ВЕМ показним «Безпека», він покращився в 20 пунктів. Також, цього року, Україна покинула «Топ-10 самих небезпечних країн для подорожей» . Ще одним позитивним пунктом рейтингу став розвиток авіаперевезень в Україні. Так держава стала більш відкритою та доступнішою для іноземців , які в свою чергу відкрили в ній безліч готельно-ресторанних об'єктів, які зараз користуються популярністю не лише в туристів, а й в українців [2].

За статистикою туристичного підрозділу Київської міської державної адміністрації (КМДА) в минулому році в столицю прибуло 1,8 млн іноземних туристів. І якщо така динаміка збережеться, то до середини 2020 року їх буде 2 млн. Також дослідження Центру розвитку туризму в Україні показало, що іноземці цікавляться культурними проявами СРСР. Наприклад, британці найбільше відвідують пам'ятник Батьківщина - Мати в Києві, музеї Чорнобиля і місто Прип'ять. Прип'ять та Чорнобиль – ці два місця стали найбільш відомими серед закордонних туристів. Міністерство екології заявило, що за 8 місяців 2019 року на місці аварії побувало близько 75 тисяч людей, половина з яких іноземці [3].

Департамент туризму та курортів виділив декілька основних завдань для успішного розвитку туристичного потоку:

– відкриття готельно-ресторанних закладів та спрямування їх на європейський зразок, в плані якості;

– відновлення об'єктів культурної спадщини та створення нових;

– побудова якісної транспортної бази України;

– покращення існуючої інфраструктури;

– випуск кваліфікованого персоналу за європейськими стандартами;

– просування українських продуктів на туристичному ринку. Це питання стало одним із найголовніших. Оскільки за даними журналу НВ «Топ 100 кращих ресторанів країни», лише 12 із зазначених мали українську концепцію. Це нехороший показник для країни, яка намагається створити цілісну туристичну базу і при цьому внутрішньо не розвиває свою культуру та спеціалізацію [2].

Насправді, українська держава є доволі перспективною туристичною країною. Адже ми маємо всі необхідні ресурси для досягнення певної мети та підвищення економічного та соціального стану.

Список використаних джерел:

1. *2020 рік розвитку мобільності молоді й туризму.* Вилучено з https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2812344-urad-u-2020-roci-rozvivatime-mobilnist-molodi-j-turizm-goncaruk.html ;
2. *Рекордный бюджет на развитие туризма.* Вилучено з https://ubr.ua/ukraine-and-world/world/rekordnyj-bjudzhet-na-razvitie-turizma-kak-potratit-3888279 ;
3. *Чернобыльскую зону отчуждения в этом году посетили уже больше 100 000 туристов.* Вилучено з https://ukraina.ru/news/20191103/1025553061.html .

SECTION XIV.
SCIENCES PHILOSOPHIQUES

АФЕКТИ ЯК СКЛАДОВА РОЗУМУ У ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ІЗ ТІЛОМ. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТЛУМАЧЕННЯ ІДЕЙ СПІНОЗИ У КНИЗІ А. ДАМАСІУ «В ПОШУКАХ СПІНОЗИ: РАДІСТЬ, СУМ І МОЗОК, ЩО ВІДЧУВАЄ»

Якименко Кароліна Олександрівна
здобувач вищої освіти філософського факультету
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Хома О.І.
доктор філософських наук, професор кафедри історії філософії
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УКРАЇНА

Робота мозку є однією з найбільших і актуальних проблем сучасної науки. Дослідження ведуться за різними напрямами: структура, функції, вища нервова діяльність, захворювання, обробка інформації тощо. Проте несуперечливої і всеосяжної концепції розуму, картини функціонування мозку, відповідального за думки і свідомість, до сих пір немає, як і немає остаточної відповіді, яке місце належить афектам у функціонуванні розуму та тіла.

Гносеологічна філософська модель Спінози є досить прогресивною для нейробіології, тому розглянути це питання через призму філософії означає можливість знайти відповіді через погляд під іншим кутом. Тому цей історико-філософський аналіз має прикладний характер.

Нейрофізіолог, професор психології, філософії та неврології Антоніу Дамасіу у своїй роботі «В пошуках Спінози: радість, сум і мозок, що відчуває» намагається продемонструвати, як мозок і тіло працюють узгоджено, а також створити концепцію розуму. Загалом дослідження Дамасіу в неврології показують, що емоції відіграють центральну роль у соціальному пізнанні та прийнятті рішень, тему емоцій та почуттів він підіймає і в розглянутій книзі, яка є і научною, і філософською водночас.

Ще у попередній своїй роботі «Помилка Декарта» Антоніу Дамасіу зазначає про важливість емоцій у діяльності мозку: «Я вважаю, що людський розум залежить від декількох систем мозку, які працюють узгоджено на багатьох рівнях нейрональної організації, а не на одному центрі мозку. Як "високорівневі", так і "низькорівневі" області мозку... співпрацюють у створенні розуму... Емоції, почуття і біологічна регуляція грають свою роль в людському розумі [1]».

Дамасіу називає Спінозу – прибічника ролі афектів у поведінці людини – ключовою фігурою у відмові від дуалізму розуму і тіла Декарта. Науковець намагається біологічно розрізнити емоції і почуття (біль та задоволення), а також описати їх вроджену еволюційну функціональність для людини.

Існує давня філософська традиція, яка пов'язує почуття з тілом і міркування з розумом. Принаймні з часів Рене Декарта спостерігається тенденція відокремлювати розум від тіла, розглядати людські та тваринні тіла лише як вищі машини, розум як річ, яка однозначно розділена, унікальна людина. Картезіанська філософія починається з виображення про безплідний розум (cogito - "я думаю, що я є"); тіло і матеріальний світ стають предметом думки про себе (res cogitans) [10].

Картезіанська концепція не влаштовує Дамасіу. Нейрофізіолог зазначає, що помилка Декарта полягала саме у дуалізмі розуму і тіла. Ця концепція «картезіанського дуалізму» мала глибокий вплив на західний світогляд. Одним з його наслідків є те, що ми схильні бачити емоції і розум не тільки як окремі сфери, але і як сили, що працюють в опозиції один до одного. Крім того, ми приваблюємо міркування, які виникають у нашому безтілесному розумі, тоді як ми часто розглядаємо наші емоції та їхні фізіологічні прояви як менш важливі.

У передмові Дамасіу зазначає, що дослідження того, як думки викликають емоції, а також того, як тілесні емоції стають почуттями, дають новий погляд на розум і тіло, що об'єднані у людському організмі. Він стверджує, що емоції є діями або рухами, вкоріненими в нашій фізіології, які виникають внаслідок сприйняття зовнішніх явищ, тоді як почуття – це внутрішнє значення, яке ми приписуємо цим явищам. Емоції автоматично відбуваються в нашому мозку та органах у відповідь на подразники, це наші фізіологічні реакції на навколишнє середовище.

Разом з тим, люди переживають почуття задоволення або болю у минулому чи майбутньому настільки ж сильно, як і відповідні теперішні почуття, посилаючись на теорему 28 із 3 частини книги «Етика» Спінози про те, що ми намагаємося продовжувати те виображення, що веде до задоволення та уникати те, що веде до нещастя.

Емоції передують почуттям, які виникають у нас у свідомості. Це можна довести тим, що, наприклад, коли у людини внаслідок певних порушень переставала працювати частина мозку, а тому і зникала здатність відчувати певну емоцію, то також і втрачалася здатність переживати відповідне почуття, але не навпаки: неможливість переживати певне почуття не означає неможливість переживати емоцію, на яке мало б відповідати втрачене почуття.

Як зазначає Дамасіу, «суттєвим змістом почуттів є відображення конкретного стану тіла; субстратом почуттів є сукупність нейронних структур, що відображають стан тіла і з яких може виникнути уявний образ стану тіла. Почуття по суті є ідеєю — виображенням тіла і, ще більш конкретно, виображення про певний аспект тіла, його інтер'єрі, за певних обставин. Відчуття емоцій — це виображення тіла, яке порушується емоційним процесом» [1].

Демонструється у концепції те, яким чином мозок відображає тіло, яке все ще уявне. Від почуття приходить здатність до виображення й, отже, емпатії. Якщо ми можемо зобразити собі наше майбутнє, ми також можемо виобразити собі майбутнє інших. Таким чином, людський розум має природну здатність не тільки для власних інтересів, але й для незацікавленості (у власному розумінні цього слова). Отже, розглядаючи почуття як результат переживання емоцій, які утворюються у відповідь на стимули із навколишнього середовища, ми

можемо розбити досвід кожної істоти на дві категорії: те, що відбувається з нею і те, що вона відчуває в результаті цього.

Таким чином, Дамасіу реабілітує значення афектів і стверджує, що неможливо говорити про мислення, інтелект і творчість будь-яким повністю осмисленим чином, не враховуючи почуттів, при цьому не ставлячи під сумнів найвищу цінність раціональності.

У своїх робота Антоніу Дамасіу часто звертається до ідей Спінози: "Людський розум — це сама ідея або знання людського тіла", пишеться у 19 теоремі в II частини «Етики», на яку посилається Дамасіу. Ми пізнаємо наше тіло тільки з його афектів, зовнішні тіла — з афектів нашого тіла, наш дух — з виображень цих афектів. Джерело походження цих знань є те відчуття, яке отримало наше тіло, при зіткненні з іншими тілами.

Антоніу Дамасіу, вивчаючи пацієнтів з пошкодженими відділами мозку, що відповідають за емоції, виявив важливу особливість цих людей – вони втратили здатність до прийняття рішень. Навіть простий вибір ставив їх у глухий кут – хворі не могли визначитися з тим, що з'їсти на обід: курку або індичку. Оскільки на користь того чи іншого блюда можна привести нескінченну кількість раціональних доводів, хворі виявлялися паралізовані необхідністю вибирати. Як виявилося, емоції просто необхідні людям для прийняття рішень. Він виділяє різні щаблі людського функціонування: регуляція метаболізму та рефлекси, поведінкові звички, мотивація і власне почуття та емоції, а також три типи емоцій: фонові, соціальні та первинні. Це дещо перекликається у їхніх роботах.

Вчення Спінози про афект, що займає більш ніж половину його «Етики», засноване на понятті прагнення для існування, що виражається паралельно в тілесній і душевній сферах. Афекти — вираз цього прагнення в душевній сфері. Людина вимальовується в цьому аналізі як значною мірою ірраціональна істота, якій невідомо більшість його спонукальних мотивів і пристрастей. Пізнання першого ступеня веде до зіткнення в душі людини різних прагнень.

Чим більше людина використовує силу свого розуму, тим ясніше вона розуміє, що її думки виникають необхідним чином з її сутності як мислячої істоти; цим зміцнюється специфічне прагнення до існування (про яке також зазначає Антоніу Дамасіу, коли пише про механізми самозбереження та імператив як засіб до виживання), і він стає більш вільним. Благо для людини — це те, що сприяє розкриттю і зміцненню її природної сутності, її специфічного життєвого прагнення — розуму. Коли людина пізнає афекти, що поневолюють її (які завжди супроводжуються сумом або стражданням), коли вона пізнає їх справжні причини, — їх сила зникає, і з нею зникає і печаль. На другому щаблі пізнання, коли афекти пізнаються як випливають необхідним чином із загальних законів, які панують у світі, печаль поступається місцем радості.

Вище благо пізнається, однак, на третьому щаблі пізнання, коли людина осягає себе в Бозі, «з точки зору вічності». Це пізнання пов'язані з афектом радості, що супроводжує поняття Бога як причини радості. Оскільки сила радості, яку приносить любов, залежить від природи предмета любові, любов до вічного і нескінченного предмета — найсильніша і сама постійна.

Антоніу Дамасіу також виділяє два основних почуття: радість і сум. Навколо них він і будує концепцію про емоції – складових до процесу мислення – та розум.

Почуття — психічне вираження всіх рівнів гомеостатичної регуляції. Кожна істота прагне до досягнення стану позитивно регульованого. Саме це прагнення описується Спінозою як conatus у теоремах 6, 7 і 8 у частині «Про походження і природу афектів» «Етики» Бенедикта Спінози: «Будь-яка річ, наскільки від неї залежить, прагне перебувати у своєму існуванні (буття)» і «Прагнення речі перебувати у своєму існуванні є не що інше, як справжня (актуальна) сутність самої речі.». Тобто живий організм побудований так, щоб підтримувати когерентність його структур і функцій, аби вижити, а саме почуття є вищою ланкою цього процесу. [1]

Всі люди створені таким чином, що вони прагнуть зберегти своє життя і шукати благополуччя. Бажання щастя обґрунтовується як природне прагнення будь-якого організму до збереження життєдіяльності, а стан щастя – оптимальний стан організму як результат його успішного функціонування. [1]. Спіноза торкається цього у теоремі 18 в частині 4 в «Етиці»: "... перша основа доброчесності — це прагнення (conatum) зберегти індивідуальне" я ", і щастя полягає в здатності людини зберегти себе." Дамасіу також підкреслює додатковий сенс цієї теорії та зазначає, що щастя це є і силою позбавлення від тиранії негативних емоцій. Щастя – доброчесність, а не нагорода за неї [1].

Дамасіу інтерпретує слова Спінози у 5 частині «Етики» теореми 10: «Афекти, противні нашій природі, погані остільки, оскільки вони перешкоджають душі пізнавати», таким чином, що система конструює етичні імперативи, враховуючи соціальні та культурні елементи, але саме ці зобов'язання засновані на наявності механізмів самозбереження у кожній людині, тобто базуючись на головних біологічних принципах: імператив як засіб до виживання. [1] Почуття — перехідні стани, що вказують на те, що щось відбувається в нашому середовищі. Вони викликають дії з нашого боку, щоб або зберегти, або змінити навколишнє середовище.

Справжній прорив, на думку Дамасіу, зробив Спіноза у своїх описах про людський розум, який він визначає як ідею людського тіла. У другій частині «Етики» нейробіолог виділяє деякі стверджень Спінози, а саме: «Об'єктом ідеї, що становить людський розум, є тіло» із 13 теореми, а також наступне твердження із 15 теореми: «Людський розум здатний сприймати велику кількість речей, і він настільки пропорційні тому, наскільки його тіло здатне сприймати велику кількість вражень.»

Отже, розум є ідеєю людського тіла. Необхідно взяти до уваги: чим більш здібне тіло разом багато робити або зазнавати, тим і його дух більш здібний разом багато розуміти, і чим більш незалежною є діяльність тіла, тим більш здібний дух його до ясного пізнавання. Тому важливо розвивати здібності і тіла, і розуму, бо вони взаємозалежні.

Найважливішою інформацією, яку надав Спіноза у своїй роботі, щодо мозку він вважає таку, що описана у теоремі 26: "Людський розум не сприймає жодного зовнішнього тіла, яке насправді існує, крім як через ідеї модифікації (прихильності) свого тіла." [1]

Оскільки людська душа виображує зовнішнє тіло, вона не має адекватного пізнання його. Людська душа виображує зовнішнє тіло через виображення про власне. Отже, коли людська душа виображує зовнішнє тіло, вона не має адекватного пізнання його.

Дамасіу також звертає увагу на теорему 22 ("Людський розум сприймає не тільки модифікації тіла, але і ідеї таких модифікацій."). Процес формування ідеї відбувається на розумовій стороні субстанції, і це означає, що як тільки ви формуєте виображення про певний об'єкт, ви можете сформувати і виображення про ідею, і виображення про ідею ідеї і так далі [1].

Чому саме на ці цитати із теорем 22 та 26 звертає увагу Дамасіу? На своєму виступі про те, чим є свідомість, науковець розкриває сутність взаємопов'язаності нейронної решітки та розумовою діяльністю. Як приклад бере власну історію із життя: коли Дамасіу прищурює ліве око, то бачить дещо викривлене зображення, коли праве – ні. Звернувшись до офтальмолога та зробивши сканування сітківки у горизонтальній площині, він побачив те, що через утворення кісти на сітківці лівого ока з'явився невеликий горбок, який і призвів до викривленого сприйняття.

Проводячи аналогію, нейролог Антоніу Дамасіу зазначає, що те саме відбувається із всіма органами чуття і розумом, тому людський розум сприймає світ тільки через власні модифікації тіла, а також і ідеї цих модифікацій. Тому розум настільки складний своєю будовою, адже кожна людина по-різному сприймає власне тіло і тому і інші зовнішні тіла.

При цьому точкою опори при сприйнятті є не власне «я», бо воно занадто мінливе, а організм. «Насамкінець, існує дуже тісний взаємозв'язок між регуляцією організму, яку здійснює мозок, і самим організмом. Це є особливий взаємостосунок. Так, зараз я маю образ кожного з вас, але між моїм мозком і образом вас як глядачів не існує жодного фізіологічного зв'язку. Проте між частинами мозку, які регулюють мій організм, і самим організмом існує тісний неперервний зв'язок [9]», – зазначає Дамасіу

Як підкреслює нейролог, автобіографічне "я" твориться на основі спогадів і згадок про минулі плани. Це прожите минуле і очікуване майбутнє. І саме автобіографічне "я" дало поштовх до розширеної пам'яті, мислення, виображення, творчості та мови. А звідси виникли засоби культури — релігії, правосуддя, торгівля, мистецтво, наука, технологія. Разом з тим, саме емоції тут відіграють одну з ключових ролей, адже мисленнєві процеси і рішення приймаються безпосередньо з їхньою участю.

Отже, Антоніу Дамасіу достатньо часто посилається на Спінозу. Найчастіше на теореми з II частини «Етики», рідше – на III і V частини. Він використовує цитати і ідеї Спінози задля обґрунтування власної концепції розуму. Він часто бере достатньо абстрактні та узагальнені ідеї філософа, а згодом інтерпретує їх вже як нейролог та нейрофізіолог.

Проведені дослідження можуть бути зведені до наступних висновків:

Таким чином, посилання на Спінозу виступає в якості центру можливої уніфікації, з'являється загальний знаменник, що створює можливість діалогу і взаємного обміну між нейробіологом та філософами і вченими на рівні обґрунтування науки і моралі.

Спіноза зіграв роль першопрохідника і предтечі в питанні примирення природи і встановленого порядку. В цілому, Спіноза звільняє мозок від душі, це полягає у відмові від дуалізму тіла та розуму, а навпаки, в ідеї їхньої взаємозалежності, а також у питанні раціоналізму та емоцій, що є важливими складовими розуму. Спінозівські ідеї досить непогано допомогли Дамасіу полемізувати із картезіанством у площині науки, оскільки Спіноза із Декартом полемізував у питаннях філософських, а Дамасіу міг взяти ці ідеї, впроваджуючи їх у наукову концепцію.

В цілому, Антоніу Дамасіу зробив спробу поєднати філософську концепцію із науковими даними у сфері нейрології, і як інструмент до філософського обгрунтування бере за основу ідеї Спінози, але не можна сказати, що Дамасіу достатньо поглиблено вивчав ці ідеї, скоріше він їх інтегрував у нейробіологію. Новим стало бачення того, що, можливо, саме поєднання точних і гуманітарних позицій може створити певну інтегративну точку зору, що пояснить, яким чином афекти як складова мозку взаємодіють із тілом.

Список використаних джерел:

1. Damasio, A. (2003). *Looking for Spinoza: Joy, Sorrow, and the Feeling Brain*.
2. Damasio, A. (2008). *Descartes' Error: Emotion, Reason and the Human Brain*.
3. Batista, E. (2011, 31). Antonio Damasio on Emotion and Reason. Retrieved from https://www.edbatista.com/2011/07/antonio-damasio-on-emotion-and-reason.html
4. Spinoza, B. D. (2018). *The Ethics*. Courier Dover Publications.
5. Altman, L. (n.d.). How Emotion Shapes Decision Making. Retrieved from https://www.intentionalcommunication.com/how-emotion-shapes-decision-making/
6. Электронная еврейская энциклопедия. (1997). Retrieved from https://eleven.co.il/jewish-philosophy/new-age/13923/
7. Camp, J. (2012, June 11). Decisions are largely emotional, not logical. Retrieved from https://bigthink.com/experts-corner/decisions-are-emotional-not-logical-the-neuroscience-behind-decision-making
8. Damasio, A. (2011, March). *The quest to understand consciousness* [Video file]. Retrieved from https://www.ted.com/talks/antonio_damasio_the_quest_to_understand_consciousness
9. Bate, J. (2003, May 24). Review: Looking for Spinoza by Antonio Damasio. Retrieved from https://www.theguardian.com/books/2003/may/24/scienceandnature.highereducation1
10. Popova, M. (2018, February 22). An Evolutionary Anatomy of Affect: Neuroscientist Antonio Damasio on How and Why We Feel What We Feel. Retrieved from https://www.brainpickings.org/2018/02/22/antonio-damasio-the-strange-order-of-things/

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Нікітіна Вікторія Анатоліївна
магістр освітньої програми «Публічне управління та адміністрування»
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Зубчик Олег Анатолійович
канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри державного управління
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УКРАЇНА

Вивчаючи зарубіжний досвід державного управління, досить легко перейняти зовнішні форми, зокрема європейських, моделей державного управління національною безпекою, проте доволі складно забезпечити ефективне функціонування відповідної системи в Україні. Саме тому вітчизняній державно-управлінській еліті сьогодні недостатньо орієнтуватися лише на очевидні переваги європейських моделей державного управління національною безпекою, потрібно шукати власні варіанти їх застосування з урахуванням результатів компаративних досліджень у цій специфічній сфері.

До завдань систем забезпечення національної безпеки можна віднести: – історичний аналіз взаємозв'язку концепцій безпеки та державного управління.

Сучасні управлінці повинні чітко знати інформаційні потреби свого керівництва, оскільки управлінський процес вимагає постійного задоволення зростаючих інформаційних потреб користувачів. Економічна теорія стверджує, що людські потреби безмежні, а ресурси для їх задоволення обмеженні, в тому числі зростають і інформаційні потреби. Особливу увагу, необхідно приділити удосконаленню вмінь аналітика відібрати релевантну інформацію для застосування її при реалізації аналітичних завдань.

Як філософську категорію її розглядають як один з атрибутів матерії, що відбиває її структуру [1.] Так, в енциклопедичній літературі дається таке пояснення: інформація – роз'яснення, викладення, тлумачення. Первісно під інформацією розуміли відомості, які передаються людьми усним, письмовим або іншим способом із застосуванням технічних засобів та умовних сигналів. З позиції фахівців: Ковальова В.В., Цал-Цалко Ю.С., Хміль Ф.І., Бруханського Р. інформація [5]– це сукупність відомостей про певний об'єкт, процес, явище. Тобто, інформація – це лише сукупність відомостей, які характеризують певний об'єкт, явища, процес. Однозначно, що таке визначення інформації є занадто вузьким, оскільки не працюючи з цими відомостями, не обробляючи їх прийняти правильне з позиції керівника, а головне ефективне рішення практично не можливо. Тому, не вся інформація може бути корисною для управлінського процесу. Оскільки документально та публічно оголошених відомостей для прийняття відповідного управлінського рішення буде замало. І в свою чергу сукупність відомостей для одного користувача може давати багато інформації, а для іншого – нічого.

Проведений джерелознавчий аналіз фундаментальних праць за темою

дослідження дає підстави для виокремлення п'ятьох основних груп класифікаційних ознак [4]:

1) за ознаками фокусування наукової уваги дослідника на філософсько-сутнісному змісті соцієтального феномену інформаційно-аналітичного забезпечення будь-якої управлінської діяльності, стратегії розвитку та шляхах подолання існуючих проблем і протиріч;

2) за ознаками фокусування наукової уваги дослідника на категоріально-понятійних концептуальних складових інформаційно-аналітичного забезпечення – поняттях «інформація», «аналітика», «забезпечення», розкриття їх власної сутності та взаємозв'язку з іншими категоріями даного феномену;

3) за ознаками фокусування наукової уваги дослідника на соціально-політичних та правових аспектах інформаційно-аналітичного забезпечення органів публічної влади як механізму взаємодії влади та громадянського суспільства, встановленню зворотного зв'язку органів публічної влади з населенням;

4) за структурно-функціональною побудовою та життєвим циклом спеціалізованих підрозділів органів публічної влади, відповідальних за інформаційно-аналітичне забезпечення владних структур;

5) за ознаками фокусування наукової уваги на організаційно-технічних та програмно-технологічних аспектах діяльності інформаційно-аналітичних служб та інституцій.

В Україні, з метою підвищення ефективності роботи владних структур, розпочато створення універсальної інформаційної системи безперервного отримання, аналізу й поширення інформації стосовно політичного, економічного та соціального життя держави. Остання отримала назву системи інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) [1].

Загалом, концепція створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи передбачає кілька етапів: створення загального інформаційного середовища для взаємного спілкування державних органів; введення електронного документообігу; створення міжвідомчих електронних інформаційних ресурсів; постанова і вирішення аналітичних завдань. Так чи інакше, робота інформаційно-аналітичної системи має спрямовуватися на задоволення всіх запитів державних органів у контексті надання останнім необхідної інформації для прийняття і ухвалення рішень. На думку ряду фахівців саме інформаційне забезпечення всіх рівнів державного управління визначає сприйняття громадськістю тих чи інших дій влади, рівень координації діяльності центральних і місцевих її органів та адекватність рішень, які приймаються [8].

Впровадження СІАЗ потребує вивчення та використання зарубіжного досвіду, оскільки така система створюється в Україні фактично з нуля. Труднощів у створені цієї системи додає відсутність у державі належної інформаційної інфраструктури та несприятлива економічна ситуація в умовах світової фінансової кризи. Виходячи з цього можемо констатувати, що система Е-уряду спрямована на досягнення трьох основних цілей щодо вирішення важливих політичних, економічних і соціальних завдань держави [6]:

– економічний розвиток (полегшення процедур, пов’язаних з виробництвом

і торгівлею та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на міжнародному ринку) - сегмент «уряд - бізнесу»;

– підвищення ефективності роботи управлінського апарату (збір податків, закони і регулювання, реєстрація інформації, пошта) - сегмент «уряд - уряду»;

– якість життя громадян (вдосконалення системи соціальних послуг, системи охорони здоров'я, надійніше забезпечення безпеки, збільшення можливостей для освіти, забезпечення ефективнішого захисту довкілля) - сегмент «уряд - громадянинові».

Разом з тим, впровадження системи Е-уряду передбачає надання адміністративних послуг органами державної влади і місцевого самоврядування через інформаційні технології (ІТ).

Зрештою Е-урядування це не просто використання комп'ютерних технологій в управлінні державою, а багаторівнева форма забезпечення діалогу влади із суспільством з метою зміцнення інститутів демократії. Досить влучно пише з цього приводу О. Соснін: «інформація і статистика формалізують відносини між людьми і державою» [7]. Однією з головних цілей Е-урядування є впровадження електронного документообігу та автоматизація роботи з документами задля полегшення спілкування влади з громадськістю та полегшення управління державою в цілому. Такі заходи дозволяють удосконалити систему державного управляння, а саме: підвищити ефективність діяльності держави та покращити якість державних послуг, зменшити бюрократичні зволікання, прискорити прийняття нагальних рішень та їх втілення, підвищити швидкість обслуговування громадян, оптимізувати контакт держслужбовців з громадянами тощо. Водночас система Е-урядування покликана стати знаряддям у боротьбі з корупцією, створити умови для нормального розвитку бізнесу, поліпшити інвестиційний клімат та сприяти зростанню економіки.

Державна політика розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування повинна базуватись, насамперед, на принципах співробітництва та партнерства, що передбачає контроль дій держави з боку суспільства та бізнесу, виключає застосування командно-адміністративних моделей та директивних механізмів державного управління, нерівноправних взаємовідносин держави з іншими суб'єктами процесу та між собою.

Список використаних джерел:

1. Горовий, В., & Нечай, М. (2018). *СІАЗ: обслуговування владних структур.* Вилучено з http://www.niss.gov.ua/Table/Ostrog/003.htm.
2. Журавель, П., & Зубчик, О. (2012). Інтернет як поєднання віртуального політичного часу з віртуальним політичним простором. *Політичний менеджмент, (3), 110-119.* Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2012_3_14.
3. Зубчик, О. А. (2018). Концепт «конкурентоспроможність» у дослідженні адміністративної ефективності державного управління. *Теорія та практика державного управління. (2), 117-125.* Вилучено із http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2018_2_20.
4. Кириченко, В. М. (2003). Інформаційне забезпечення державного управління в Україні. *Збірник наукових праць УАДУ при Президентові України, (1), 233-238.*
5. Ковальова, Т. В. (2014). *Право в державному управлінні.* Харків: ХарРІ НАДУ «Магістр».
6. Соснін, О. В. (2004). Місце інформаційної діяльності в інноваційній моделі розвитку

економіки України. *Стратегічна панорама, (1), 170-176.*
7. Соснін, О. В. (2018). *Про критичні загрози національній безпеці України в науково-технологічній сфері, шляхи їх упередження або нейтралізації.* Київ: НІСД.
8. Цимбалюк, В. С. (1999). *Інформаційне право: навчально-методичний комплекс.* Київ.
9. Швець, М. Я. (2001). Основи інформаційного права та концепція формування системи інформаційного законодавства України. *Наукові записки НАУКМА (19, І), 168-172.*

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ У МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Сумченко Світлана Володимирівна
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри
гуманітарних наук та фізичного виховання
Державний заклад «Луганський державний медичний університет»
УКРАЇНА

Освіта – чинник прогресу суспільства. В сучасних умовах становлення глобального інноваційного суспільства виникає нагальна необхідність інвестування в людські ресурси, розвитку професійних навичок та наукових досліджень, а також модернізації систем освіти.

Навчальний процес в сучасному медичному університеті орієнтується на формування гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного вдосконалення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері, системі управління та організації праці в умовах ринкової економіки. Методологія процесу навчання та оцінювання знань студента зорієнтована на перехід з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму.

Багато світових та пропонованих останнім часом національних стандартів значну увагу надають самостійній, творчій роботі того, хто навчається. На цьому принципі ґрунтуються і новітні інформаційні технології навчання. В навчальних планах спеціальностей відбувається скорочення аудиторних годин та збільшення кількості годин, які відводяться на самостійну роботу. Тому студент має розумітися не як об'єкт викладацького впливу, який засвоює систему готових знань, а як активний рівноправний суб'єкт творчого процесу оволодіння необхідними йому знаннями [1]. В даному випадку студент виступає споживачем освітянських послуг.

Самостійна робота з філософії виконується студентом з метою самостійного вивчення частини програмного матеріалу, його систематизації, поглиблення, узагальнення, закріплення, дослідження першоджерел, практичного застосування знань і вироблення навичок самостійної роботи.

Серед форм виконання самостійної роботи з філософії виділимо: реферат, есе, анотація статті з філософії.

Реферат – перша наукова робота, яку студент виконує у вузі. Це навчально-наукова форма контролю знань студентів. Під терміном «реферат»

об'єднані два різних види роботи. Рефератом називається короткий проблемний виклад змісту книги чи статті. Їх призначення полягає в тому, щоб головне у статті представити в стислому вигляді. Вони публікуються у галузевих реферативних журналах. Такі реферати, як правило, студентами не виконуються. Другий різновид реферату являє собою виклад наявних у науковій літературі концепцій з заданої проблемної теми. Саме такого типу реферати пишуть студенти.

Незважаючи на те, що це наукова робота, реферат не має містити елементів новизни. Необхідно логічно викласти основні ідеї по темі, що містяться в декількох джерелах, і згрупувати їх за точкам зору. Підготовка реферату припускає поглиблене вивчення першоджерел і сприяє всебічному знайомству з літературою за обраною темою, створює можливість комплексного використання набутих навичок роботи з книгою, розвиває самостійність мислення, вміння на науковій основі аналізувати явища дійсності і робити висновки для практичної роботи.

Загальні вимоги до рефератів:

1. Тема реферату обирається студентом із наведеного переліку тем або за власним вибором за погодженням з викладачем. Як правило, тема повинна висвітлювати важливі філософські, методологічні, світоглядні проблеми.
2. Тема, план і зміст реферату повинні бути взаємовідповідними.
3. До реферату додається список використаної наукової літератури.

Есе (фр. essai – досвід, нонатки) – невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми; це жанр, який лежить на стику художньої та публіцистичної (часом науково-популяризаторської) творчості.

Визначальними рисами есе, як правило, є незначний обсяг, конкретна тема, дана в підкреслено вільному, суб'єктивному її тлумаченні, вільна композиція, парадоксальна манера мислення. Як правило, есе виражає нову, суб'єктивну думку з приводу означеної філософської проблеми. Головна вимога до есе – це оригінальність викладу власних думок з приводу певної наукової проблеми, зв'язок її з проблемами сучасної філософії. Стиль есе відрізняється образністю, афористичністю, використанням метафор, нових поетичних образів, свідомою настановою на розмовну інтонацію і лексику. Він здавна формувався у творах, в яких на перший план виступає особистість автора.

Головною метою есе слід вважати самостійний виклад студентом свого розуміння проблеми, питання, теми на підставі опрацьованого матеріалу та аргументів відповідно до вибраного підходу і стилю [2]. В цьому випадку есе виступає як форма прояву теоретичного пошуку творчого студента, який здатний піднятися над формалізованим характером академічного (традиційного) реферату і підготувати письмову роботу абсолютно іншого рівня культури навчальної діяльності.

Анотація **–** це короткий виклад змісту статті, книги, монографії і т.п. В анотації розкривається найістотніше зі всього змісту і роз'яснюється призначення роботи. Складання анотації розвиває критичне мислення, уміння узагальнювати, аналізувати.

Відповідно до цільового призначення розрізняють два типи анотацій – довідкові і рекомендаційні. Мета довідкової анотації **–** дати коротку інформацію (довідку) про зміст і специфіку твору. Такі анотації складають для характеристики наукових, учбових, довідкових видань, а також для розкриття змісту збірок і зібрань творів. Об'єм довідкових анотацій різний: від декількох слів до декількох рядків. Довідкові анотації використовуються в науково-допоміжних , бібліографічних покажчиках, адресованих фахівцям.

Рекомендаційна анотація, разом з короткою інформацією про твір, переслідує й інші цілі: зацікавити читача, показати значення і специфіку даної книги або статті, її місце у ряді інших, близьких за змістом і призначенням. Головна особливість рекомендаційної анотації – педагогічна спрямованість; характеризуються твори, відповідні рівню підготовки, віковим та іншим особливостям читачів. Рекомендаційні анотації бувають короткими і розгорненими. Вони складаються для надання рекомендацій з метою пропаганди наукових, науково-популярних, а також творів художньої літератури.

План анотації включає:

1. Бібліографічний опис роботи.
2. Перелік основних проблем, які розглядаються в роботі, вказівка розділу філософії, до якого вони відносяться.
3. Висновки автора, його думка, оцінка, які повинні бути чітко аргументованими, обгрунтованими.

Отже, сучасний динамічний освітній процес вимагає привносити в практику навчання студентів нові форми і методи діяльності, які, в першу чергу, направлені на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, на підвищення інтересу до філософії, на розвиток творчого потенціалу особистості, її продуктивного, критичного і метатеоретичного мислення. Відповідно до Болонської декларації, студенти виконують самостійну роботу з філософії, що сприяє підвищенню освітньо-кваліфікаційного рівня фахівця.

Список використаних джерел:

1. Давидов, П. Г., Жуков, С. М. & Поцулко, О. А. (2012). *Вища освіта в Україні. Університетська освіта:: навчальний посібник для студ. технічних спец.* Донецьк: Світ книги, ДонІЗТ.
2. Бойко, Ж. В. & Любицкая, Г. С. (2011). *Виды самостоятельных работ: реферат, доклад, эссе.* Хабаровск: ДВГУПС.

SECTION XV.
SCIENCES JURIDIQUES

ABOUT THE PRINCIPLES OF LEGAL FORMS OF REALIZATION OF POLITICAL ACTIVITY OF CITIZENS WITH THE USE OF ICT

Olha Afonina
Postgraduate student of the Department of Constitutional and Municipal Law
V. N. Karazin Kharkiv National University

Scientific adviser: Vitalii Seryohin
Doctor of Laws, Professor, Professor of the Department of Constitutional and Municipal Law
V. N. Karazin Kharkiv National University

UKRAINE

Under the article 38 of the Constitution of Ukraine citizen are guaranteed the right to participate freely in the administration of state affairs. This opportunity become especially relevant today due to the development of e-democracy in Ukraine. On September 20, 2017, the Cabinet of Ministers adopted the Order «On Approval of the Concept of E-Governance Development in Ukraine». This Order determines the directions, mechanisms and terms of formation an effective e-government system in Ukraine to meet the interests and needs of individuals and legal entities, improve the public administration system, increase competitiveness and stimulate socio-economic development of the E-Government in Ukraine [1]. One of the key elements of e-government, according to the above-mentioned Concept, is the electronic tools of citizen involvement in the processes of management, which in the science of constitutional law are called forms of political activity of citizens, which are realized with the use of information and communication technologies (hereinafter - ICT). Such forms include online or online consultations, e-participation, online surveys, online assistance (online support), online research communities, online e-learning, online forums (web forums), online chats, online group decisions, etc. All these forms may to some extent contain elements of consultative democracy or participatory democracy and constitute specific manifestations of e-democracy. According to P. Kuftyriev, e-democracy allows to take into account the opinions of citizens not only during the electoral process, when the pre-election moods are calculated with mathematical accuracy precisely for the sake of winning the elections. E-democracy is important also during the regular work of the representative bodies. Politicians are forced to adapt their actions with the results of e-democratic manifestations of society, which are expressed in a networked way [2].

Particular forms of political activity of citizens implemented by ICT were considered by such Ukrainian scientist as T. Honcharova, Y. Konashevych, P. Kuftyriev, I. Pohrebniak, Y. Solomko and others. However, the principles embodied in such a system of interaction between the state and the citizens have not yet been

the subject of independent scientific analysis, in order that it is important issue for building the legal foundations of e-democracy in Ukraine.

Summarizing the experience of the leading Western democracies, which have been most successful in the field of e-democracy institutionalization, we can identify three fundamental principles of constitutional and legal forms of political activity of citizens implemented by ICT: equality, initiative and efficiency.

Firstly, ensuring full participation of citizens in the processes of digitization of public affairs. Management in this field requires strict adherence to the principle of equality. UNESCO establishes the fight against digital divide as one of its activities, namely to bridge the gap between those who have access to the Internet and can take advantage of new services offered on the Internet and those who have limited access to this service. The digital divide can be classified according to the criteria that describe the difference in participation due to gender, age, education, income, social groups or geographic location. Ensuring equality by the state may guarantee more meaningful reasonable decision-making by public authorities.

Secondly, political activity of citizens in the electronic environment, which can be an important element of e-democracy. This will contribute to e-democracy subject to availability of activities of citizens, who are an independent group of people and have a sense of self-identification, share a common vision of the prospects for the development of the state and society and are ready to participate in making appropriate decisions.

Thirdly, the forms of political activity of citizens, which are realized with the use of ICT, should lead to effective changes in the social-political life of the country and become a hashtag of progressive development. For instance, J. Morrison and A. Harkens consider the hashtags as a form of coordination among members of the society. In accordance with their opinion, it enables citizens to make an important contribution to the public sphere and allows society to have a political voice, especially for elections and other current events [3].

Conclusions. The advancement of technology has had an impact on the development of constitutional law. However, it leads to the number of new problems, such as loss of relevance of traditional, offline forms of citizen participation. The newest forms of state-citizen interaction and e-democracy provide for a systematic establishment of main approaches to ensuring the effective realization of citizens' political rights. Such approaches should be based, first and foremost, on the principles of equality, initiative and effectiveness.

References:

1. *Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні* (Розпорядження Кабінету Міністрів України). № 649-р. (2019) Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-р.
2. Куфтирєв, П. (2017). Роль та значення електронної демократії як елементу сучасних конституційно-правових механізмів правового регулювання. *Підприємство, господарство і право,* (5), 147-150.
3. Morison, J., & Harkens, A. (2017). *Principle of Participation.* In R. Grote, F. Lachenmann & R. Wolfrum (Eds.), Max Planck Encyclopedia of Comparative Constitutional Law: Max Planck Foundation for International Peace and the Rule of Law. Oxford University Press.

KOORDINATIOUNSLËSCHTEN AN DER KONINKLIN VUN BELGIEN KONSTITIOUN: KONSEPT AN AUS

Aleksey Maksurov
Doktorat am Droit, Professer,
Lektor vum Departement Theorie a Geschicht vu Staat a Gesetz[1], Lektor (School of Law)[2]
[1]Bundesstaat Budgetspädagogesch Institutioun «Yaroslavl State University benannt no P.G. Demidova»
RUSSESCH FEDERATIOUN
[2]Sorbonne Universitéit vu Paräis
REPUBLIK VU FRANKRÄICH

An der Belscher Konstitutioun vum 17. Februar 1994 [1] no de Verfassungen vun aneren europäesche Staate gi Koordinatiounsmechanismen breet verschafft, och wann déi konstitutionell Norme vum belsche Gesetz fir hir bedeitend Originalitéit bemierkbar sinn [2].

Als éischt sinn dëst Koordinatiounsmechanismen tëscht de Gemeinschaften, och d'Schafung vun Autoritéiten mat Koordinatiounsfunktiounen.

Besonnesch, laut dem Artikel 136 vun der Verfassung, ginn et sproochlech Gruppen am Conseil vun der Bréissel-Haaptregioun a Colleges kompetent an de Sujete fir Gemeinschaften anzeféieren; hir Zesummesetzung, Operatiounsprozeduren, Kräften a Finanzéieren, onofhängeg vum Artikel 175, gi vum Gesetz reglementéiert vun enger Majoritéit virgesinn am leschte Paragrap vum Artikel 4. D'Kollegien bilden e gemeinsamt Kollegium dat als Kierper fir Koordinatioun a Koordinatioun tëscht den zwou Communautéiten handelt.

Heiansdo ginn och Forme vu Ausübung vun esou Kräfte proposéiert. Sou, am Aklang mat dem Artikel 139 vun der belscher Verfassung, op Virschlag vun hire Regierungen, de Conseil vun der däitschsproocheger Gemeinschaft an de Conseil vun der Wallounescher Regioun, duerch gemeinsam Konventioun, ka mam Dekret décidéieren datt de Conseil an d'Regierung vun der däitschsproocheger Gemeinschaft an der Regioun déi däitsch Sprooch, ganz oder deelweis duerchféieren.

Heiansdo geet et just ëm d'Zoustëmmung vum Beamten. Also gëtt den Artikel 152 vun der Belscher Verfassung virgesinn datt e Riichter nëmme ka verlinkt ginn a Verbindung mat engem neie Rendez-vous a mat senger Zoustëmmung.

Interdepartemental Koordinatioun erfuerdert vill verschidde Froen. Zum Beispill op der Basis vum Artikel 167 vun der Belscher Verfassung schléisst de Kinnek Traitéen of, mat Ausnam vu Verträg iwwer déi Themen, déi am Paragrap 3 bezeechent ginn. Dës Verträg trëtt a Kraaft nëmmen nodeems hien d'Zoustëmmung vun de Chambers kritt huet. § 3. D'Regierunge vun der Gemeinschaft an der Regioun bezeechent am Artikel 121 ofschléissen, bannent de Grenze vun hirer Autoritéit, Ofkommes iwwer Themen déi an de Kompetenz vun hire Conseils falen. Dës Ofkommes ginn a Kraaft triede just no der Erlaabnis vum Conseil.

D'Versioun vun der Verfassung selwer ass gëlteg. Also, nom Artikel 195 vun der Belscher Verfassung, huet de Gesetzgeber d'Recht de Besoin ze deklaréieren fir déi eng oder aner konstitutionell Bestëmmung ze préifzéieren. No dëser Ausso gi

béid Haiser voll opgeléist. Nei Chambers sollen am Aklang mat dem Artikel 46 aberuff ginn. Dës Chambers mussen am allgemenge Vertrag mam Kinnek iwwer d'Entscheedunge bestëmmen.

Am Géigendeel, heiansdo sinn Concertéiert Aktiounen verbueden.

Lëscht vun de benotzten Quellen:

1. *d'Konstitutioun vum Kinnekräich vun der Belsch.* Zréckgewonne vun http://www.uznal.org/constitution.php?text=Belgium&language=e.
2. Maksurov, A. A. (2019). *Koordinatioun legal Technologien an europäesche Länner.* M., Infra-M.

THE 2019 YEAR MEASURES TO LIBERALIZE THE FOREIGN EXCHANGE MARKET

Tetiana Larina
Doctor of Science (Economics), the Head of the Department of Agrologistics and Supply Chain Management
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Valerii Danylenko
Phd (Economics), Senior Lecturer at the Department of Agrologistics and Supply Chain Management
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

UKRAINE

The National Bank of Ukraine (NBU) continues the foreign exchange market liberalization that began with the Law "On Currency and Currency Transactions", the principle of which is "everything that is not prohibited is allowed." It has been operating since February 7 of this year. According to the roadmap, the regulator should take 17 steps in total so that the business and the population operating in the currency feel complete freedom. The article aims to present what has changed, how it affects consumers and what remains to be done.

First of all, the obligatory sale of foreign currency earnings by companies, as well as the obligatory reservation of the hryvna for the purchase of foreign currency, was canceled. So from June 20, 2019, it is not necessary to sell 30% of foreign exchange earnings in the interbank foreign exchange market. Prior to this, the currency received from abroad to the accounts of Ukrainian exporters was sold without fail. This innovation has really simplified the life of exporting companies and those who supply services abroad. After all, it happens, for example, that a company needs to pay for imported equipment or components for manufacturing products, service a debt in foreign currency, pay dividends to foreign shareholders, but entering the foreign exchange market is fraught with many difficulties and exchange rate differences. Moreover, according to the regulator, exporters have sold over 90% of the currency in recent months. At the same time, the business has the opportunity to hold the currency in anticipation of the devaluation.

It is also allowed to purchase foreign currency using credit funds. This purchase can be made on behalf of or at the request of customers at the expense of the funds in hryvnias raised by them in the form of credit.

In July, the NBU Decree No. 91 lifted the ban on the payment of dividends. Severe restrictions have been in force since 2014 and were initially dictated by the difficult situation in the country. Later they were softened, allowing entities to pay dividends, but limiting them. These limits also increased during this year, until they were canceled altogether. If in February they amounted to 7 million euros, then in May they were raised to 12 million euros per month. This improves the investment climate in the country. After all, Ukrainian companies have already faced this problem, when, having accumulated funds for paying dividends to their foreign participants, they were unable to transfer them on time precisely because of currency restrictions.

And from September 10, the NBU also canceled by decree No. 113 the limit on the repatriation of funds from the sale of securities, which previously amounted to 5 million euros per month, and allowed more transactions on non-residents' accounts. So, to the current accounts of non-resident individuals they were allowed to transfer funds in hryvnias received as dividends, interest income on securities and other income on property rights objects in Ukraine, not related to their alienation, sale, liquidation or reduction of the authorized capital.

In the summer, by resolution No. 86, the regulator abolished the limit on financing foreign representations and separate divisions of Ukrainian companies. Previously, it was 2 million euros per year. Operations to transfer funds directly to the account of foreign units have been removed from the limit and are now not limited in volume.

Simultaneously, in order to minimize the risks of capital outflow from Ukraine, the NBU established additional requirements for currency supervision of these operations. Ukrainian companies must provide banks with documents that justify the need for a transaction to finance a foreign branch. The exemption does not apply to operations to transfer money to aggressor countries, offshore zones and countries that do not or are not properly implementing the FATF recommendations.

NBU Decree No. 86 improved the risk-based supervision of banks in terms of inspections of foreign counterparty banks to which Ukrainian companies transfer money. Indeed, to determine the degree of risk, you do not need to focus on the NBU list, which is based on information from the State Service for Financial Monitoring. Banks can make decisions on their own, using information from public sources. In practice, this leads to the fact that banks are more and more carefully delving into deals, so that later they are not fined for not being demanding enough. Only recently, the NBU fined some banks tens of millions of hryvnias for violating the requirements for identification, verification and examination of bank customers.

References:

1. Ларіна, Т. Ф. & Даниленко, В. В. (2018). Економіка України крізь призму інституційної теорії світового розвитку. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*, (4), 69-75.
3. Накісько О. В. & Даниленко В. В. (2017). Теоретичне узагальнення особливостей управління збутом сільськогосподарської продукції. *Вісник ХНТУСГ: Економічні науки*, (188), 128-138.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА АДВОКАТА У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Шостак Юлія Олександрівна
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Науковий керівник: Забродіна О. В.
канд. юрид. наук, доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
УКРАЇНА

Конституційно гарантоване право на захист порушених, оспорюваних чи невизнаних прав буде неповним без виконання відповідного рішення. Отримання рішення суду на свою користь недостатньо для досягнення мети, задля якої люди звертаються до суду – захисту порушених прав і свобод. У більшості випадків, відповідач не поспішає, а то й взагалі – не виконує рішення суду. В такому випадку, законодавство України передбачає завершальну стадію судового провадження – виконавче провадження, тобто примусове виконання судових рішень.

Дослідження питання участі адвоката у виконавчому провадженні є важливим, оскільки в Україні досить низькі показники виконуваності судових рішень, але часто, через відсутність спеціальних юридичних знань, дії сторін (зазвичай стягувача, який найбільш зацікавлений у швидкому і повному виконанні судового рішення) не призводять до бажаних результатів. Конституцією України гарантується право на отримання професійної правничої допомоги. Саме тому, участь адвоката у виконавчому провадженні дозволить заінтересованій особі отримати належний професійний супровід.

Правовий статус та особливості здійснення представництва сторін адвокатом досліджувалися такими вченими як Фурса С.Я., Щербак С.В., Штефан М.Й., Цюра В.В. та інші.

Право на залучення сторонами представника закріплене у ст. 16 ЗУ «Про виконавче провадження», а саме: сторони виконавчого провадження можуть реалізувати свої права і обов'язки у виконавчому провадженні самостійно або через представників. Повноваження адвоката як представника посвідчуються ордером, дорученням органу чи установи, що уповноважені законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги. До ордера обов’язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката як представника або обмеження його прав на вчинення окремих дій як представника сторони виконавчого провадження. Витяг засвідчується підписами сторін договору [1]. Слід також зазначити, що у виконавчому провадженні можуть брати участь кілька стягувачів або кілька боржників, інтереси яких можуть бути представлені як різними адвокатами, так і одним, який діятиме в інтересах всіх стягувачів чи боржників.

Варто погодитись із думкою Кафідова В. В який вважає, що ефективність захисту прав та інтересів сторони багато в чому залежить від стадії залучення адвоката до виконавчого провадження. Звернення до адвоката з моменту

фактичного здійснення виконавчих дій може ускладнити роботу адвоката. Доцільним є участь одного адвоката, як у процесі судового розгляду, так і в процесі виконання рішення [2]. Тому, якщо особа припускає, що навіть ухвалене судом рішення на її користь навряд чи добровільно виконуватиметься, то укладаючи договір про надання правової допомоги, такій особі слід попередити свого адвоката про ймовірну його участь в такому статусі й на стадії примусового виконання рішення.

У своїй дисертаційній роботі Шпак М.В наводить ряд переваг стосовно участі адвоката в у виконавчому провадженні. Серед них слід відмітити зокрема: 1) отримання кваліфікованої правової допомоги; 2) менша можливість затягування виконавчого провадження; 3) економія часу на спілкування з виконавцем; 4) відсутність ризику помилки в процедурі виконання судового рішення [4]. Однак на нашу думку, останній пункт є досить спірним, оскільки не всі адвокати є дійсно професійними, через недостатнє володіння знаннями у цій сфері. Але безумовно, участь професійного представника значно знижує ризик будь-яких помилок та надає більше шансів для того, щоб виконавче провадження завершилось з бажаним результатом.

Крім представництва адвокатом інтересів сторін виконавчого провадження, останнім часом породжуються дискусії щодо представництва адвокатами саме державних і приватних виконавців. Притуляк В.М зазначає, що ані в Законі «Про виконавче провадження», ані в Законі «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», ані в ЦПК України, ані в Законі «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» немає заборони представляти інтереси як державних так і приватних виконавців в суді. Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» навпаки вказує на те, що адвокат має можливість представляти інтереси не тільки фізичних і юридичних осіб, а й держави, державних органів [3]. З цього він робить висновок, що чинним законодавством допускається представництво адвокатом інтересів як приватного так і державного виконавця в суді. Також участь адвоката як представника виконавця допускається як під час розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність виконавця.

Отже, аналізуючи вищезазначене, можна сказати, що участь представника чи адвоката як професійного представника у виконавчому провадженні не є обов'язковою, проте надає ряд переваг, насамперед, сторонам виконавчого провадження. Саме за його професійною допомогою, відповідний учасник виконавчого провадження зможе ефективно реалізувати свої процесуальні права. Крім того, через володінням широким колом теоретичних та практичних навичок у цій сфері дозволить своєму клієнту досягти бажаного результату.

Список використаних джерел:

1. *Про виконавче провадження.* (Закон України). № 1404-VIII. (2019) Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19
2. Кафідов, В. В. (2016). Участь адвоката як представника сторони у виконавчому процесі. *Цивілістично-процесуальна думка*, (2), 83-86. Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/tsprv_2016_2_20
3. Притуляк В. М. (2019). Особливості представництва адвокатом інтересів виконавця у цивільному процесі. *Новели цивільного процесуального законодавства: представництво*, 113-118. Вилучено з

http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12003/Притуляк%20Валерій%20Миколайович.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Шпак М. В. (2018). Професійне представництво адвоката у цивільному процесі. (канд. дис. канд ю. наук).Національний юридичний університет імені Ясрослава Мудрого. Харків, Україна. Вилучено з http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Shpak/d_Shpak.pdf

DOI 10.36074/29.11.2019.v6.02

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗМЕНШЕННЯ ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ ТА ЇХ ШКІДЛИВОГО ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Чишко Катерина Олександрівна
канд. юрид. наук, старший викладач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування
Харківський національний університет внутрішніх справ
УКРАЇНА

Чинне законодавство України визначає основні засади державної політики щодо усіх сфер виробництва та обігу спиртом етиловим, коньячним і плодовим, спиртом етиловим ректифікованим виноградним, спиртом етиловим ректифікованим плодовим, дистилятом виноградним спиртовим, спиртом-сирцем плодовим та алкогольними напоями, зокрема їх оптової та роздрібної торгівлі. Відповідні законодавчі положення піддаються систематичному удосконаленню. Разом з тим, описаний нами стан справ є яскравим прикладом недосконалості правової системи регулювання обігу та торгівлі алкогольними напоями і сировиною для їх виявлення. В свою чергу, аналіз деяких нормативно-правових положень та правозастосовчої діяльності у сфері протидії правопорушенням, пов'язаним з роздрібною торгівлею алкогольними напоями, дають підстави виокремити їх конкретні недоліки та, як наслідок, запропонувати шляхи їх вирішення. Серед них такі.

По-перше, лише 22 березня 2018 р. було Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання органам місцевого самоврядування повноважень встановлювати обмеження продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових» [1], яким передбачено надання органам місцевого самоврядування спеціальних повноважень встановлювати у межах відповідної адміністративної території обмеження (заборони) продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових у визначений час доби та передбачено відповідальність за їх недотримання. Прийняття відповідного закону обумовлено практикою запровадження відповідних рішень органами місцевого самоврядування, на території поширення повноважень яких зафіксовані факти систематичного порушення тиші і громадського правопорядку в нічний час біля

об'єктів торгівлі алкогольними напоями та, як наслідок, успішного оскарження таких рішень суб'єктами підприємницької діяльності у судах.

Схвально оцінюючи значний профілактичний як загальносоціальний, так і правоохоронний ефект запровадження описаного закону, вважаємо, що запровадження передбачених ним заходів є недостатнім. Так, продавати алкоголь вночі заборонять ті міста, що мають профіцит бюджету і можуть дозволити собі дбати про комфорт громадян. Натомість ті місцеві ради, які відчувають дефіцит коштів, звісно, такої заборони вводити не будуть, адже від усього проданого алкоголю 5% акцизного податку надходить до місцевого бюджету (п. 16 ч. 1 ст. 64 Бюджетного кодексу України [2] та ст. 215 Податкового кодексу України [3]). Крім того, така заборона жодним чином не вплине на функціонування дрібних закладів торгівлі чи громадського харчування, які часто вже функціонують з порушенням закону, адже їх клієнтами переважно є особи, які намагаються придбати алкоголь за відсутності контролю (наприклад, неповнолітні), або вже перебувають у стані алкогольного сп'яніння, у той час як громадяни, які бажають придбати вживати алкоголь для святкування якихось подій, здійснять це завчасно.

Відповідно до ст.ст. 3 та 16 Конституції України життя, здоров'я та безпека українців є найвищою соціальною цінністю, а збереження генофонду Українського народу є обов'язком Української держави. Тому вважаємо, що питання заборони продажу алкоголю у нічний час є питанням відповідальності загальнодержавного характеру. Зокрема, уряди різних країн давно усвідомили негативні наслідки для здоров'я населення від вживання алкоголю саме у нічний час. Так, позитивними нормами, що зменшують споживання алкоголю у Данії, Норвегії та Швеції є легальна торгівля алкоголем лише з державними торговельними мережами і лише з 10 до 18 годин, а у неділю – торгівлю заборонено. У Латвії та Литві – заборонено торгівлю алкоголем та пивом з 22 до 8 години. У Англії – торгівлю алкоголем та пивом дозволено лише до 23 годин (навіть у пабах), пізніше дозволяється торгувати алкоголем лише у тих закладах, які мають офіційних статус «нічного клубу» та отримали спеціальну ліцензію (Licensing Act of 2003). За офіційною інформацією Департаменту (міністерства) культури, інформації та спорту Великої Британії (Department for Culture, Media and Sport), тільки 0,02% із закладів (не враховуючі готелі), які торгують алкоголем на території Великої Британії, мають право торгувати алкогольними виробами не до 23 години, а цілодобово [4].

По-друге, відповідальність за порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями встановлена ст. 156 Кодексу України про адміністративні правопорушення [5] (далі − КУпАП). Розгляд справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 156 КУпАП віднесені до компетенції суду (частини 1, 3, 4) (ст. 221 КУпАП) та адміністративних комісій при виконавчих органах міських, сільських, селищних рад (ст. 218 КУпАП) або центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів (ст. 244-4 КУпАП).

Статтею 255 КУпАП право на складення протоколу про адміністративне правопорушення, передбаченого ст. 156 КУпАП, надано уповноваженим на те посадовим особам органів Національної поліції, центрального органу

виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів та посадовим особам, уповноваженим на те виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад (за порушення, вчинені у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради).

Особливої уваги заслуговує практика забезпечення притягнення до відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 156 КУпАП, якими зокрема є «Порушення працівником підприємства (організації) торгівлі або громадського харчування правил торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами, а саме: торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями або тютюновими виробами в приміщеннях або на територіях, заборонених законом, або в інших місцях, визначених рішенням відповідного органу місцевого самоврядування, як таких, де роздрібна торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями або тютюновими виробами заборонена, а так само торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями або тютюновими виробами через торгові автомати чи неповнолітніми особами, а також продаж пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв або тютюнових виробів особі, яка не досягла 18 років, або продаж тютюнових виробів в упаковках, що містять менш як 20 сигарет або цигарок, чи поштучно (крім сигар), або торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, винами столовими у заборонений рішенням відповідного органу місцевого самоврядування час доби».

Справа у тім, що чинні нормативно правові положення процесу розгляду справ про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 156 КУпАП, не забезпечують належного притягнення осіб, які вчинили відповідні правопорушення, до відповідальності. Такий стан справ обумовлений саме суб'єктом розгляду справи про адміністративне правопорушення за ч. 2 ст. 156, про що мова йшла вище. Наслідком цього є найкоротший строк накладення адміністративного стягнення, а саме: два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніш як через два місяці з дня його виявлення (ст. 38 КУпАП). В свою чергу, ст. 268 КУпАП встановлено, що «Справа про адміністративне правопорушення розглядається лише у присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи».

Практика забезпечення притягнення осіб, які вчинили адміністративні правопорушення за ч. 2 ст. 156 КУпАП, до відповідальності свідчить, що відповідні особи достатньо легко уникають відповідальності через можливість максимального затягування часу розгляду справи (більше 2 місяців), що є однією із обставин, яка виключає провадження в справі про адміністративне правопорушення (п. 7 ч. 1 ст. 247 КУпАП). Крім того, відсутні також правові

механізми забезпечення залучення особи до розгляду справи про адміністративне правопорушення. Так, привід особи поліцейськими здійснюється виключно до суду лише у разі розгляду ним обмеженого кола справ про адміністративне правопорушення.

Виправлення описаної правозастосовної проблеми може бути забезпечено шляхом зміни суб'єкта розгляду справи про адміністративне правопорушення за ч. 2 ст. 156 КУпАП. Такими органами можуть стати суд (у такому випадку усі правопорушення, передбачені ст. 156 КУпАП будуть підвідомчі суду) або органи Національної поліції (поліцейські є основним суб'єктом, які наразі складають протоколи про адміністративні правопорушення за ч. 2 ст. 156 КУпАП, тож надання їм відповідних повноважень забезпечить найоперативнішу можливість реагування на відповідні правопорушення шляхом розгляду справи про адміністративне правопорушення на місці його вчинення).

По-третє, юридична відповідальність виступає важливим засобом забезпечення охоронної функції права. Перша є якісним показником реального втілення прав і свобод особи у соціальній дійсності. При цьому виявляються ціннісні орієнтири держави, рівень цивілізованості суспільства, ступінь духовності та культурності населення, а також наявність законодавчих гарантій і механізмів захисту прав і свобод особи. Систему цілей юридичної відповідальності становлять: закріплення, впорядкування та вдосконалення суспільних відносин; виховання громадян, підвищення рівня правової культури; формування та забезпечення правомірної поведінки; покарання правопорушника; відновлення порушених суспільних відносин; виправлення та виховання правопорушників; зниження та стабілізація рівня скоєння правопорушень.

Як уявляється, описаний стан справ з вкрай негативними наслідками вживання алкоголю, що значним чином пов'язано з незаконним обігом та торгівлею алкогольними напоями, враховуючи цілі юридичної відповідальності, потребує встановлення більш жорстких заходів юридичної відповідальності. Зокрема, вважаємо за доцільне передбачити кримінальну відповідальність за систематичні порушення правил торгівлі алкогольними напоями.

Список використаних джерел:

1. *Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання органам місцевого самоврядування повноважень встановлювати обмеження продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових* (Закон України). № 2376-VIII. Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2376-19.
2. *Бюджетний кодекс України* (Закон України). № 2456-VI. Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17.
3. *Податковий кодекс України* (Закон України). № 2755-VI. Вилучено з
4. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
5. *Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (заборони торгівлі алкоголем в нічний час).* (Пояснювальна записка до проекту Закону України). (2017). Вилучено з http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=61227&pf35401=416334
6. *Кодекс України про адміністративні правопорушення* (Закон України). № 8073-X. Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10.

ВАЖЛИВІСТЬ ВОЛОДІННЯ РІЗНИМИ ТЕХНІКАМИ ДОПИТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Шандигаєва Катерина Романівна
студентка юридичного факультету
Львівський інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом
УКРАЇНА

Сьогодні ми можемо спостерігати в Україні доволі цікаву ситуацію, яка стосується судової реформи, загалом юридичної реформи, нововведення та прийняття нових законів, поява нових кодексів, юридичних онлайн платформ –це дуже добре.

Також більше часу необхідно для удосконалення саме кримінального, кримінального процесуального кодексу, адже чим досконалішим буде КПК-тим менше кримінальних проступків у країні.

Суспільство потребує змін, молодих та впливових спеціалістів у галузі права, є над чим активно працювати усім нам на благо нашої держави. Важливим елементом у кримінальному процесі також є процедура допиту. Часто допити проводяться з суттєвим порушенням прав людини, але не всі знають про це і як цьому запобігти.

Для початку потрібно розібратись, що ж таке Допит? Допит у кримінальному процесі в Україні наразі налічує декілька видів допиту, а якщо конкретно їх існує саме три: прямий допит, перехресний та шаховий допит, кожен з них має свої нюанси та особливості: прямий-це допит свідка обвинувачення прокурором, або свідка захисту безпосередньо адвокатом; перехресний-допит свідка захисту прокурором і свідка обвинувачення захисником; шаховий-це просто одночасний допит двох і більше раніше опитаних свідків [1].

Якщо говорити про прямий допит, то він буде спрямованим, також це буде простий, чіткий допит з логічною структурою. Таких допитів буде існувати 2 способи побудови для більшої ефективності хронологічний та прямий.

Саме прямий допит побудований на хронології, якщо він відбувається у хронологічному порядку-це буде самий поширений спосіб побудови прямого допиту.

Мова прямого допиту повинна бути зрозумілою для всіх учасників цього процесу. Усі питання юриста завжди повинні бути правильної форми, вони повинні бути не навідними, бо саме навідне питання завжди передбачає правильну відповідь.

Варто пам'ятати, що ефективні питання юриста можуть складатися з нескладних і простих слів. З цього виходить, що судові юристи повинні використовувати просту та зрозумілу мову, у якій буде менше юридичних термінів.

Чим може бути корисний перехресний допит? Почнемо з того, що перехресний допит дозволяє отримати вкрай необхідну інформацію та можливість виявити усі складні місця у показаннях, які вкрай необхідну інформацію та можливість виявити усі складні місяця у показаннях, які надає нам свідок. Перехресний допит дозволяє виявити факти, які будуть корисні,

оскаржити показання свідків, дозволяє нам поставити під сумнів показання самого свідка [2].

Отож, можна зробити висновки, якщо сторона обвинувачення чи захисту навчиться правильно використовувати техніку допиту тоді показання отриманні від свідків чи обвинувачених будуть якісними, правдивими, а докази допустимими.

Усі правові норми мають ґрунтуватися на засадах справедливості. Допит це насамперед така слідча дія, в процесі якої слідчий отримує від тих, кого допитують, словесну інформацію про самі обставини злочину, факти, які можуть мати значення для встановлення об'єктивної істини та забезпечення правильного застосування закону. Можна цілком впевнено сказати, що це такий собі процес передачі даних від опитуваного до слідчого, який проводить такий допит.

Складність процедури допиту насамперед полягає ще й у тому, що у показаннях цілком ймовірно можуть міститися омана, домисли та різного роду перекучування-це важливе питання необхідно враховувати на шляху до пошуку істини. Допит завжди вимагатиме від слідчого високого професійного рівня та досконалої майстерності. Слідчому часом буває важко працювати, тому, що люди можуть по-різному сприймати обставини тієї самої справи. Перший допит-дуже часто дає до згадування обставин які були здобуті дуже добрий поштовх. Доповнення при повторному допиті зазвичай викликані тим, що частина інформації, яка була повідомлена при першому допиті могла бути не зовсім точно зафіксована слідчим. При повторному допиті свідки деколи відображають саме свої початкові показання.

Негативну роль можуть відображати також неправильне розуміння тим, кого безпосередньо допитують усієї кримінальної відповідальності за дачі завідомо неправдивих свідчень. При повторному допиті слідчий повинен бути особливо уважним. На відміну від допиту на досудовому слідстві судовий допит має публічний характер. В суді допит має саме публічний характер. В суді допит набуває офіційного характеру. Допит у суді являється короткотерміновим. Допит має бути високоякісним, особливо, коли існує очевидний дефіцит у часі. Не можуть бути також використані при допиті в суді певні тактичні прийоми, яким відповідає довірча обстановка [3].

Е.Переверза дуже правильно відзначає, що «подолання завідомо неправдивих свідчень допитуваного є однією з наважливіших цілей допиту. Важливо навчитись правильно та раціонально використовувати час для допиту, як слідчому так і іншим учасникам процесу: судді та захиснику! Важливо вміти також правильно використовувати усі наявні техніки допиту та постійно самовдосконалюватися.

Список використаних джерел:

1. *Доказування у кримінальному провадженні.* (2017). Київ: Національна академія прокуратури України.
2. Гончаренка, В. Г., Нора, В. Т. & Шумила, М. Є. (ред.). (2012). *Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України.* Київ: Юстініан.
3. Максимишин, Н. М. (2016). *Судовий допит: процесуальне і криміналістичне дослідження* (дис. ... канд. юрид. наук). Львівський національний університет ім. І. Франка. Вилучен з http://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/Дисертація-21.pdf.

4. Костюченко, О. Ю. (2015). Особливості проведення прямого та перехресного судового допиту свідків і потерпілих. *Вісник кримінального судочинства. Київського національного університету імені Тараса Шевченка,* (1), 66–73.
5. Фунікова, О. В. (2010). Проблема навідних запитань у тактиці слідчих дій. *Теорія та практика судової криміналістики*, (10), 100–105.
6. Попелюшко, В. О. (2006). *Судовий розгляд кримінальної справи* (с. 185–189) Київ: Кондор.
7. Попелюшко, В. О. (2013). Експертні знання в кримінальному провадженні за новим КПК України та допит експерта в суді. *Криминалистика и судебная экспертиза*, 58(2), 68–74.

ВЕБ-САЙТ ЯК ОБ'ЄКТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Бойченко Дар'я Віталіївна
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
УКРАЇНА

Загальновідомо, що стрімкий розвиток інформаційних технологій обумовлює пропорційне збільшення кількості веб-сайтів, спрямованих на вирішення різноманітних проблем та поширення цифрової інформації між користувачами мережі Інтернет. Правовідносини, пов'язані з ІТ-технологіями, є відносно новою галуззю права в Україні, тому правовий статус веб-сайтів й нині потребує більшої деталізації у нормативно-правових актах. Враховуючи швидко зростаючу кількість сайтів та їх користувачів, які щоденно потребують захисту своїх прав, питання віднесення їх до переліку об'єктів авторського права наразі є надзвичайно актуальним.

Протягом довгого часу українське законодавство взагалі не містило офіційного закріплення категорії «веб-сайт». Вперше таке визначення було наведене лише в 2002 році у Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади, згідно з яким інтернет-сайтом (веб-сайтом) називалася сукупність програмних та апаратних засобів з унікальною адресою у мережі Інтернет разом з інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певного суб'єкта і забезпечують доступ юридичних та фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інші інформаційні послуги через мережу Інтернет [1]. Наразі легальне і більш розширене тлумачення терміну «веб-сайт» закріплене у Законі України «Про авторське право і суміжні права». Так, веб-сайтом називається сукупність даних, електронної (цифрової) інформації, інших об'єктів авторського права і суміжних прав тощо, пов'язаних між собою і структурованих у межах адреси веб-сайту та облікового запису власника цього веб-сайту, доступ до яких здійснюється через адресу мережі Інтернет, що може складатися з доменного імені, записів про каталоги або виклики і числової адреси за Інтернет-протоколом. Законом також зазначено, що сайт складається з веб-сторінок, які можуть містити дані, електронну інформацію або інші об'єкти авторського чи суміжного права [2].

Згідно з думкою науковця Атаманової Ю. Є., формальна та змістова єдність веб-сайту досягається за допомогою трьох засобів, а саме: програмному та

апаратному засобам; доменному імені; інформаційному наповненню сайту (текстова, графічна, аудіовізуальна інформація тощо) [3]. У своїй сукупності зазначені елементи створюють цілісний сайт, який має унікальне ім'я (домен), містить певне інформаційне наповнення та функціонує за допомогою технічних програмних засобів.

Для того, щоб встановити, чи належать веб-сайти до сфери дії авторського права, необхідно визначити, які саме об'єкти ним захищені. Так, ст. 8 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» закріплено, що об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме: літературні письмові твори, виступи, лекції, музичні твори, твори образотворчого мистецтва тощо. На відміну від комп'ютерних програм та баз даних, веб-сайти не виокремлені в окрему категорію об'єктів авторського права й, вірогідно, підпадають під дію п. 17 ч. 1 ст. 8 «інші твори» [2]. Головними ознаками об'єктів авторського права є: а) творчий характер; б) вираження в об'єктивній формі (тобто в такій, яка є доступною для користування). Попри це, законодавець не встановлює вимоги щодо завершеності твору. Об'єктом авторського права може бути як цілий твір, так і його частина, однак лише за умови, що така частина відповідає вимогам творчості та об'єктивності [4]. Науковець Гура М.В., проаналізувавши положення закону, порівняв ознаки веб-сайту та об'єкту авторського права і дійшов до наступних висновків: сайт є результатом інтелектуальної праці, тому що вимагає від автора спеціальних знань та умінь, вільного володіння комп'ютером (це, наприклад, відрізняє його від результатів народної творчості). Він є файлом з текстовою інформацією, написаною за допомогою мови текстової розмітки HTML, яка не зашифрована у компільований файл (саме це відрізняє сайти від комп'ютерних програм, файли яких проходять додатковий етап компіляції). Науковець прийшов до висновку, що веб-сайти за своєю природою поєднують у собі ознаки декількох об'єктів авторського права: по-перше, вони схожі на літературні твори, оскільки їх вихідні файли містять індивідуалізовану текстову інформацію, по-друге, веб-сайти містять елементи мистецьких творів, оскільки для їх створення та популяризації використовуються оригінально скомпоновані елементи графічного дизайну, застосовуються різноманітні аудіо та відео. Окрім того, що веб-сайт повинен відповідати вимогам творчості, він також має бути об'єктивно вираженим: для того, щоб стати повноцінним веб-сайтом, такий результат інтелектуальної діяльності автора необхідно розповсюдити у мережі Інтернет [5]. Таким чином, веб-сайти є об'єктами авторського права, тому що відповідають всім ознакам, які притаманні таким об'єктам. Попри це, веб-сайти неможливо віднести до однієї з існуючих категорій об'єктів інтелектуальної власності, тому вони потребують розробки власного правового режиму та системи нормативно-правового регулювання.

Особливістю веб-сайтів є їх комплексний характер. Як зазначалося вище, складовою частиною сайту є веб-сторінки, які в межах певного веб-сайту пов'язані між собою системою гіперпосилань. Кожна веб-сторінка має своє інформаційне наповнення, яке також є об'єктом інтелектуальної власності. Зокрема, на них можуть розміщуватися об'єкти авторського права (тексти, малюнки, кінофільми тощо), об'єкти суміжних прав (фонограми чи відеограми), об'єкти патентного права (промислові зразки та ін.) [6]. Цікавим є те, що навіть так звані «внутрішні елементи» сайту можуть бути окремими об'єктами

авторського права: це, наприклад, унікальний HTML-код, написаний фронтенд-розробником, або ж особливе оформлення, створене незалежним веб-дизайнером.

Необхідно розмежовувати власника веб-сайту та власника веб-сторінки. Законом визначено, що власник веб-сайту – це особа, яка є володільцем облікового запису, що встановлює порядок і умови використання веб-сайту. За відсутності доказів іншого власником веб-сайту вважається реєстрант відповідного доменного імені, за яким здійснюється доступ до веб-сайту, і (або) отримувач послуг хостингу. На відміну від зазначеного, власник веб-сторінки - це особа, яка є володільцем облікового запису, що використовується для розміщення веб-сторінки на веб-сайті, та яка управляє і (або) розміщує електронну (цифрову) інформацію в межах такої веб-сторінки. Таким чином, власник веб-сайту не є власником веб-сторінки, якщо останній уповноважений самостійно, незалежно від власника, розміщувати інформацію на веб-сторінці та управляти нею [2]. Прикладами таких веб-сайтів є соціальні мережі Facebook та Twitter, відеохостинг YouTube, аудіохостинг SoundCloud тощо. Розмежування зазначених категорій відбувається з метою визначення належного відповідача у спорах, що виникають у разі порушення авторського чи суміжних прав під час розміщення інформації в мережі Інтернет. Аналіз судової практики свідчить про те, що відповідачем у справах про захист авторського права є особа, яка своїми діями порушила особисті немайнові або майнові права суб'єкта авторського права (тобто найчастіше за подібні правопорушення відповідають саме власники веб-сторінок, а не власник веб-сайту). Така ж тенденція спостерігається і на популярних веб-ресурсах: веб-сайти, на яких користувачі самостійно розпоряджаються вмістом своїх веб-сторінок, зазначають, що саме такі особи несуть відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Таким чином, питання відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності повинно вирішуватися, виходячи з обставин конкретної справи [6].

Отже, веб-сайт – це особливий, комплексний об'єкт авторського права, правовий режим якого все ще потребує більш детального розроблення і закріплення на законодавчому рівні з метою ефективного захисту прав їх власників та користувачів.

Список використаних джерел:

1. *Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади* (Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України). № 327/225 (2002). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z1021-02.
2. *Про авторське право і суміжні права* (Закон України). № 2581-VIII (2018). Вилучено з: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/3792-12#n11.
3. Атаманова, Ю. Є. (2014). Захист прав інтелектуальної власності у мережі Інтернет: світовий досвід та вітчизняні перспективи. *Право та інновації*, (3), 7-14. Вилучено з http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apir_2014_3_3.

4. Заїка, Ю. О. (2019). *Українське цивільне право.* Київ: ЦУЛ.
5. Гура, М. В. (2006). *Цивільно-правова охорона Інтернет-сайту в Україні* (автореф. дис. ... канд. юрид. наук). НАН України. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, Україна.
6. Яворська, О. С. (2017). *IT право*. Львів: Левада.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИЗНАЧЕНОГО ЗАКОНОМ ПОРЯДКУ ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ

Тертиця Ангеліна Вадимівна
студентка 4-го курсу
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Науковий керівник: Ведькал Валентина Андріївна
канд. іст. наук, доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
УКРАЇНА

Сучасний розвиток галузі конституційного права та виборчого права дозволяє зробити висновок про існування такого нетрадиційного виду юридичної відповідальності, як конституційно-правова відповідальність. Причому цей факт є не теоретичною розробкою вчених, а зумовлений об'єктивно, передбачений в розчиненому вигляді у законодавстві більшості країн світу та широко застосовується на практиці. Водночас варто зазначити, що на нормативному рівні саме поняття конституційної відповідальності, як правило, не закріплено (для прикладу в Україні такий термін згадується у рішенні Конституційного Суду України від 13.01.2009 № 1 – рп/2009 [1], хоча безпосередньо в конституції чи законах – відсутній), а вчені й досі полемізують з питань підстав, наслідків, принципів та інших особливостей даного різновиду юридичної відповідальності.

Визначивши перелік нетипових та актуальних санкцій конституційно-правової відповідальності, що застосовуються в окремих країнах світу, їх можна класифікували їх на окремі групи. Це:1. Санкції, за порушення порядку реєстрації кандидатів, політичних партій; 2. Санкції, за порушення порядку фінансування та матеріального забезпечення кандидатів, політичних партій; 3. Санкції, що полягають у обмеженні реалізації виборчих та інших особистих прав; 4. Санкції, за порушення порядку підрахунку голосів та встановлення результатів виборів.

Аналізуючи юридичну літературу, можна зробити висновок, що більшість вчених виділяють в якості санкції конституційно-правової відповідальності такий правовідновлювальний захід, як визнання голосування недійсним (наприклад, О. В. Марцеляк, О.Є. Штурнєв [2]). Зазначена міра правового регулювання немає ніякого відношення до санкцій конституційно-правової відповідальності по тій простій причині, що в такому випадку відсутній суб'єкт,

який вчинив правопорушення. А, як зазначає Р. А. Охотніков, «при притягненні до відповідальності по виборчому праву, існує юридичний конфлікт між сторонами» (органом, який уповноважений притягувати до відповідальності та притягуваним до відповідальності суб'єктом). Проте вивчення досвіду окремих країн дозволяє виділити такі міри конституційно-правової відповідальності, що полягають у визнанні окремих суб'єктів виборчих правовідносин незаконно обраними або позбавлення їх певної кількості голосів.

Визнання результату виборів на території всіє країни або окремого виборчого округу недійсними, виключає наявність реального суб'єкта, по відношенню до якого й наставили б негативні наслідки (дана процедура стосується всіх учасників виборчого процесу, незалежно від ступеня вини). Проте законодавством деяких країн передбачається можливість визнання не обраним чи незаконно обраним кандидата на виборну посаду. В такому випадку ми зможемо встановити конкретного суб'єкта виборчих правовідносин та причинно-наслідковий зв'язок між діянням (правопорушенням) та наслідком (не обрання на виборну посаду).

Так, в Іспанії існує спеціальний вид позовів, які називаються процесуально-електоральними (регулюється ст. 109-117 Органічного закону). Об'єктом такого позову виступає проголошення виборчими комісіями того чи іншого кандидата вибраним. Після його розгляду відповідна судова інстанція має право прийняти рішення про визнання недійсними результатів голосування на виборчій дільниці, де були допущені правопорушення (що викликає необхідність проведення повторного голосування), або про визнання неправомірними дій виборчої комісії по проголошенню того чи іншого кандидата вибраним. А застосування принципу збереження результатів голосування вимагає розмежовувати правопорушення, які піддаються кількісному підрахунку (наприклад, недійсність голосів; визнання голосів випадково зарахованих на користь іншого кандидата та ін.), та такі, при яких неможливо або складно мати чітке уявлення про кількість помилкових голосів (голосування особами, не зареєстрованими в списках; відсутність бюлетенів на виборчій дільниці та ін.) [4]. І саме останні й можуть слугувати підставою проведення повторних виборів. В іншому випадку, ми матимемо яскравий приклад притягнення кандидата до конституційно-правової відповідальності у вигляді скасування підстав обрання його на виборну посаду.

Подібна процедура існує й в Ірландії. Якщо в результаті розгляду судом відповідного клопотання, особа, яка пройшла в нижню палату Парламенту, проголошується незаконно обраною, вона перестає бути її членом в момент повідомлення секретаря палати про прийняте судом рішення. Проте незалежно від цього всі дії, вчинені такою особою, включаючи голосування і участь в роботі палати, залишаються дійсними [5]. На нашу думку, це пов'язано, в першу чергу, з принципом безперервності роботи парламенту, який вдало описаний Ю. Г. Барабашом [6].

В Австрії Конституційний суд може визнати вибори окремої особи недійсними у тому разі, якщо буде доведено, що така особа не володіє правом бути обраною на виборну посаду [3].

Подібні санкції застосовуються й у інших країни. А така індивідуалізація покарання дозволить скоротити час ти зменшити фінансові затрати,

спрямовані на проведення повторних виборів. Крім зазначених вище мір конституційної відповідальності, в практиці деяких держав мають місце й інші, які пов'язані, швидше, з процесом підрахунку голосів.

Так, політична організація Іраку буде позбавлена голосів, отриманих у виборчому центрі, в тому випадку, якщо вона вчинить виборчі злочини, передбачені статтею 40 (знищення, викрадення результатів голосування; порушення свободи виборів шляхом використання сили чи погрози) і статтею 41 (розміщення реклами поза дозволеним місцем).

В свою чергу Виборчий суд ПАР наділений правом скоротити кількість голосів, відданих на підтримку особи чи зареєстрованої партії.

Отже, можна зробити висновок, що світова практика налічує нетипові для України санкції конституційно-правової відповідальності, які можуть бути успішно запозичені та імплементовані в національне виборче законодавство. Внесення таких змін дозволить підвищити рівень юридичної відповідальності суб'єктів виборчого процесу. А це, за умови недостатньо розвинутого інституту політичної відповідальності суб'єктів конституційно-правових відносин, відіграє позитивну роль для легітимізації державної влади.

Список використаних джерел:

1. Марцеляк, О. В. (2015). *Заходи конституційно-правової відповідальності учасників виборчого процесу в Україні.* Київ: Форум прав.
2. Охотников, Р. А. (2016). *Избирательные споры и юридический механизм защиты избирательных прав граждан.* Київ: Правоведение.
3. Барабаш, Ю. Г. (2017). *Часові межі діяльності парламенту у випадку дострокового припинення його повноважень.* Київ: Форум права.

ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ ФІКТИВНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ПРАВОВА ДОЦІЛЬНІСТЬ ТА НАСЛІДКИ

Ковальова Олександра Олександрівна
здобувачка вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
УКРАЇНА

25 вересня набрав чинності закон «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо зменшення тиску на бізнес» від 18.09.2019 №101-IX, яким виключено ст.205 («Фіктивне підприємництво») Кримінального кодексу України (далі – КК України). Тож, це питання доцільно було б дослідити та проаналізувати.

Наявність кримінальної відповідальності за фіктивне підприємництво (стаття 205 КК України [1]) вже давно є одним із способів тиску на бізнес в Україні. Так, окрім самого факту наявності кримінальної відповідальності за вказане діяння, контролюючі органи використовують вироки і матеріали досудового розслідування (протоколи допиту директора суб'єкта

підприємницької діяльності) у якості доказової бази під час притягнення до фінансової відповідальності за порушення норм податкового законодавства. Тому обґрунтовуючи доцільність декриміналізації фіктивного підприємництва, варто акцентувати увагу на неспроможності при застосуванні статті 205 КК України досягнення мети кримінальної відповідальності та проблемі застосування статті 205 КК України, що полягає, зокрема у використанні у якості доказової бази фактів та обставин, встановлених вироком суду за статтею 205 КК України, та матеріалів досудового розслідування під час притягнення до фінансової відповідальності за порушення норм податкового законодавства.

Закріплення дій, що на сьогодні передбачені статтею 205 КК України, у якості самостійного складу злочину породжує низку негативних наслідків у правозастосуванні. Особливості побудови складу злочину, передбаченого статтею 205 КК України, дали підстави для використання аналізованої статті в якості інструменту для зловживань під час притягнення осіб до відповідальності [2]. Зокрема, склалася поширена практика використання контролюючими органами матеріалів досудового розслідування та вироку суду у кримінальному провадженні за статтею 205 КК України для обґрунтування донарахування грошових зобов'язань платникам податків. Негативні тенденції у вирішенні податкових спорів були спровоковані поширеним хибним підходом судів до оцінки доказів, наданих контролюючими органами. Так, щодо використання матеріалів досудового розслідування слід зазначити, що у багатьох випадках контролюючий орган стверджував, що операції платника податку з його контрагентом не мають реального характеру на основі присутності в матеріалах адміністративної справи протоколу допиту керівника такого контрагента, отриманого в рамках кримінального провадження щодо фіктивного підприємництва. Часто суди при вирішенні податкового спору брали до уваги надані контролюючим органом матеріали досудового розслідування (викладені в протоколі допиту пояснення керівника контрагента платника податку) до уваги, вирішуючи на їх основі спір не на користь платника податку, не зважаючи на те, що це суперечить положенням процесуального законодавства, що передбачають, що жоден доказ не має для суду наперед встановленої сили; суд не може обґрунтовувати свої рішення показаннями, наданими слідчому чи прокурору, або посилатись на них, а також визнавати доказами відомості, які не були предметом безпосереднього дослідження суду [3].

Щодо використання вироку суду у кримінальному провадженні за статтею 205 КК України слід зазначити, що склалася поширена негативна практика хибного використання таких вироків з метою надання твердженням контролюючого органу щодо нереальності операцій платника податку статусу фактів, що мають преюдиціальне значення. Тобто склалася ситуація, за якої судами при вирішенні податкових спорів не досліджувалися конкретні операції платника податку з його контрагентом, якого вироком суду у кримінальному провадженні було визнано винним у здійсненні фіктивного підприємництва. Натомість стверджувалося, що статус фіктивного, нелегального підприємства несумісний з легальною підприємницькою діяльністю, і як наслідок, вирок суду слугував підставою для висновку про нереальність операцій платника податку

з його контрагентом. Водночас вирок може слугувати підтвердженням нереальності операцій між платником податку та його контрагентом тільки, якщо він містить посилання саме на ці операції. Визнання вироком суду у кримінальному провадженні підприємства фіктивним не обов'язково означає, що всі його операції з усіма контрагентами були фіктивними за весь період його діяльності.

Проблеми у правозастосуванні спричинені тим, що дії, які на сьогодні охоплюються частиною першою статті 205 КК України, розглядаються в якості самостійного складу злочину. Водночас побудова складу злочину, передбаченого частиною першою статті 205 КК України, є не досконалою.

Декриміналізація фіктивного підприємництва дозволить розглядати створення або придбання суб'єктів підприємницької діяльності з метою прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона як готування до злочину, що відповідає кримінально-правовій суті зазначених дій. Водночас власне прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона за допомогою фіктивного підприємництва зможе розглядатися як спосіб вчинення певних злочинів (зокрема, ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), шахрайства тощо).

Список використаних джерел:

1. *Кримінальний кодекс України* (Закон України). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20190627.
2. Вознюк, А. А. (2016). *Кримінальне право України. Загальна частина.* Київ, Україна. Вилучено з http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf.
3. *Кримінальний процесуальний кодекс України* (Закон України). Вилучено з: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4651-17.

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИМИРЕННЯ ПОДРУЖЖЯ

Чумак Анастасія Сергіївна
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: Резникова М.О.
канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

УКРАЇНА

Нерідко подружнє життя в Україні закінчується подачею заяви про розірвання шлюбу. В сучасних умовах розвитку шлюбно-сімейних відносин розірвання шлюбу було і залишається найпоширенішою формою припинення шлюбу. Україна на сьогодні займає в Європі, на жаль, не почесне перше місце за кількістю розлучень, оскільки за даними Держкомстату розривають шлюб 44,3 % подружніх пар.

Сімейний кодекс України передбачає декілька можливих варіантів розірвання шлюбу. Так у першому випадку, за наявності згоди між подружжям та відсутності неповнолітніх дітей процедура розлучення відбувається шляхом подання заяви про розірвання шлюбу до органів РАЦС [1].

У випадку, якщо подружжя не дійшло згоди щодо розірвання шлюбу, позовну заяву може подати один з подружжя в порядку позовного провадження.

Згідно зі ст. 51 Конституції України сім'я перебуває під захистом держави і зміцнення її є одним з важливих завдань держави. Цій меті, зокрема, служить встановлений діючим законодавством судовий порядок розірвання шлюбу.

Згідно з п.10 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 21 грудня 2007 року № 11 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» проголошена Конституцією України охорона сім'ї державою полягає, зокрема, в тому, що шлюб може бути розірвано в судовому порядку лише за умови, якщо встановлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження шлюбу суперечитиме інтересам одного з них чи інтересам їх дітей. Із цією метою суди повинні уникати формалізму при вирішенні позовів про розірвання шлюбу, повно та всебічно з'ясовувати фактичні взаємини подружжя, дійсні причини позову про розірвання шлюбу, враховувати наявність неповнолітніх дітей та інші обставини життя подружжя., вживати заходів до примирення подружжя [2].

Звичайно, ці та інші обставини зобов'язує суд забезпечувати участь у судовому засіданні, як правило, обох сторін, вживати заходів для збереження сімейних відносин.

Цивільний кодекс не містить хоча б приблизного переліку заходів до примирення подружжя, тому вони залежить від різних об'єктивних та суб'єктивних факторів, а тому заходами примирення можна вважати особисті розмови судді з дружиною та чоловіком окремо або з ними обома, з їхніми батьками, що є доволі сумнівними та недієвими діями.

Передбачене ч. 1 ст. 111 Сімейного кодексу України вжиття судом заходів щодо примирення подружжя застосовується у випадку відсутності згоди одного з них на розірвання шлюбу за ініціативою однієї зі сторін або суду у формі відкладення розгляду справи слуханням та надання сторонам строку на примирення (ч.7 ст.240 ЦПК України). Більше того, за наявності неповнолітніх дітей суди дуже часто надають строк на примирення навіть за відсутності ініціативи будь-якої із сторін спору [1].

Якщо на момент початку розгляду справи в суді примиритись не вдалось, але таке бажання є, закон надає можливість вимагати строк на примирення. Тривалість такого строку встановлена ч.7 ст.240 ЦПК України і не може перевищувати шести місяців.

Однак призначення цього строку це лише один із заходів примирення, причому часто неефективне з різних точок зору, тому формально призначення строку для примирення подружжя є здебільшого лише відтягуванням припинення сімейних відносин. Серйозне ставлення судді до розгляду позовів про розірвання шлюбу не може підтверджуватися лише відкладенням

розгляду справи для примирення подружжя, вжиття судом конкретних заходів примирення подружжя має ґрунтуватися на обставинах їхнього життя [3].

Суд не зобов'язаний призначати строк для примирення. Це робиться лише тоді коли збереження шлюбу можливе на паритетних засадах, на почуттях взаємної любові та поваги, взаємодопомоги та підтримки, тобто на тому, що є морально-правовою основою шлюбу.

Наприклад, місцевий суд відклав справу про розірвання шлюбу подружжя для їх примирення, хоча із матеріалів справи вбачалося, що відносини подружжя вкрай загострені, відповідач систематично зловживав спиртними напоями, бив дружину, дітей, за що неодноразово притягався до відповідальності. Після відкладення справи на примирення відповідач убив дружину. Таку справу, звичайно, не треба було відкладати.

Іноді, навпаки, у практиці судових органів бувають випадки непродуманого, поспішного розгляду справи про розлучення, яка підлягала за фактичними обставинами відкладенню для примирення подружжя.

Так, позивач звернувся в суд з позовом про розірвання шлюбу, посилаючись на те, що вони з дружиною спільно проживають десять років, але з її вини не мають дітей Відповідачка позов не визнала, мотивуючи тим, що вони з чоловіком живуть дружно, кохають один одного і на сьогодні продовжують подружні відносини, відсутність дітей не перешкода для збереження сім'ї, захоплення позивача іншою жінкою — тимчасове явище. У зв'язку з чим просила суд надати їм можливість для примирення і відкласти справу. Суд відхилив її прохання і, розглянувши справу по суті, позов задовольнив. Через декілька місяців подружжя знову прийшли в суд і звернулися із заявами про поновлення їхнього шлюбу [4].

Грунтовна позиція щодо надання строку на примирення при розірванні шлюбу висловлена у постанові Касаційного цивільного суду від 30.05.2019р.

У даній справі судом першої інстанції, яке залишено апеляційним судом без зміни, розірвано шлюб між подружжям. Натомість одним із подружжя до КЦС подано касаційну скаргу, яку вмотивовано тим, що місцевий суд не вжив усіх необхідних заходів щодо примирення подружжя, як це визначено ст. 111 СК України.

Оцінюючи доводи касаційної скарги у сукупності із матеріалами справи суд касаційної інстанції дійшов до наступних висновків.

Встановивши, що збереження нормальних сімейних відносин між сторонами є неможливим, суд першої інстанції дійшов правильного висновку про наявність підстав для розірвання шлюбу, що відповідає вимогам статей 24, 56 СК України [1].

Переглядаючи справу в апеляційному порядку, апеляційний суд з дотриманням вимог статей 303, 304 ЦПК України 2004 року перевірив доводи апеляційної скарги та навів висновки на їх спростування, в результаті чого ухвалив законне і обґрунтоване рішення, яке відповідає вимогам статті 315 ЦПК України 2004 року. Зокрема, суд правильно виходив з того, що після винесення місцевим судом оскаржуваного рішення минуло більше шести місяців, однак за цей час сторони не примирилися, позивач і надалі наполягає на розірванні шлюбу.

Інші наведені у касаційній скарзі доводи зводяться до незгоди з висновками судів попередніх інстанцій стосовно установлення обставин справи, містять

посилання на факти, що були предметом дослідження й оцінки судами, які їх обґрунтовано спростували. В силу вимог вищенаведеної статті 400 ЦПК України суд касаційної інстанції не вправі встановлювати нові обставини та переоцінювати докази

Верховний суд у складі колегії суддів другої судової палати касаційного цивільного суду постановив касаційну скарги залишити без задоволення та наголосив на тому, що надання строку на примирення при розірванні шлюбу є правом, а не обов'язком суду.

Отже, примирення подружжя як інститут цивільного процесуального права є доволі суперечливим та викликає чимало питань щодо його доцільності та ефективності.

У багатьох випадках це лише один із законних способів затягування розгляду справи у суді, оскільки вжиття судом конкретних заходів примирення, призначення строків та винесення рішення по справі найчастіше є досить суб'єктивним і залежить від психологічних знань та навичок судді, його характеру та душевного стану на момент розгляду справи, від завантаженості розгляду інших справ, тощо.

Список використаних джерел:

1. *Сімейний кодекс України*. № 2947-III. (2002). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14
2. *Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя* (Постанова Пленуму Верховного Суду України). № 11. (2007). Вилучено з http://zakon5.rada.gov.ua/ laws/show/v0011700-07.
3. Дутко А. О. (2014). Розірвання шлюбу за законодавством України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, (801), 51–55.
4. Мороз М. Україна – на першому місці в Європі за кількістю розлучень. Вилучено з http://expres.ua/ main/2015/08/23/148726-ukrayina-pershomu-misciyevropi-kilkistyu-rozluchen.

ДЕЯКІ ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ОПІКУНІВ НАД МАЙНОМ ОСОБИ ВИЗАНАНОЇ БЕЗВІСНО ВІДСТУТНЬОЮ

Карпяк Яна Анатоліївна
студентка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Рябоконь Євген Олександрович
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УКРАЇНА

Відповідно до статті 1 Конституції України можемо зробити висновок, що наша країна визнає себе соціальною державою, відповідно у ній рівною мірою

забезпечуються права та свободи усіх громадян. Виняткового змісту принцип дотримання прав та свобод людини та їх гарантій набуває у контексті розгляду питання щодо охорони та захисту майнових прав осіб, що визнані безвісно відсутніми.

Хоча безвісна відсутність – інститут цивільного права, сам факт безвісної відсутності має ширше значення, бо пересікає не тільки цивільно-правові зв'язки, але й зв'язки людини, регульовані іншими галузями права. Так, для державного права зникає один з виборців, для адміністративного – житель якоїсь територіальної одиниці, для фінансового – платник податків і т.д. Проте всі ці галузі права обходилися без інституту безвісно відсутнього, і лише для цивільного права і близьких до нього цивільного процесу, сімейного права, трудового права цей інститут виявився необхідним, щоб на підставі такого юридичного факту, як безвісна відсутність особи, вжити певних заходів [1].

Проблемам, пов'язаним з порядком визнання фізичної особи безвісно відсутньою, були присвячені наукові праці таких вчених, як Ю.О. Попова, В.В. Блажеєва, В.Г. Бобко, Д.М. Чечота, А.К. Юрченка. Саме ці праці є основним базисом для подальшого дослідження проблемних питань у сфері опіки над майном особи, визнаної безвісно відсутньою.

Обраний напрям дослідження є актуальним, адже інститут визнання особи безвісно відсутньою тягне за собою багато юридично значимих наслідків, які безумовно потребують врегулювання. Особа, що стає опікуном майна безвісно відсутньої особи перебирає на себе ті права та обов'язки, що повинна була здійснювати зникла людина. До них належать: а) прийняття виконання цивільних обов'язків на користь відсутньої особи; б) погашення за рахунок належного їй майна боргів; в) управління майно в інтересах відсутньої особи; г) здійснення утримання осіб, відносно яких зникла особа була опікуном чи піклувальником.

Цивільно-правові відносини характеризуються визначеністю їх суб'єктного складу. Тривала відсутність фізичної особи у місці її постійного проживання, а також відсутність відомостей про її місце перебування породжують невизначеність у цивільних правовідносинах, у яких вона бере участь. Наприклад, між фізичними особами укладено договір позики, а на час виконання зобов'язання, що виникло на його підставі, позичальник не тільки відсутній у місці свого проживання, а й взагалі місце його перебування невідоме. Між тим у місці його постійного проживання залишилося майно, грошові кошти, на які можливе звернення стягнення за цим договором. У таких випадках застосовуються норми цивільно-правового інституту встановлення опіки над майном фізичної особи визнаної безвісно відсутньою [2].

Визнання фізичної особи безвісно відсутньою слугує насамперед захисту її майнових інтересів та інтересів осіб, з якими вона перебуває у цивільних відносинах. Задля цього встановлюється опіка над майном безвісно відсутньої особи. Складання опису майна, призначення опікунів над цим майном та виключення майна з опису здійснюється за правилами вжиття заходів щодо охорони спадкового майна (Глава 9 Розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України). Опис майна провадиться за участю опікуна, заінтересованих осіб, якщо вони того бажають і не менше як двох свідків.

Слід звернути увагу на те, що закон розрізняє поняття «фізична особа, місце перебування якої невідоме» та «фізична особа, визнана безвісно відсутньою» (ст. 44 ЦК України). Відмінність полягає у тому, що безвісно відсутньою фізична особа вважається лише з моменту набрання чинності рішенням суду про визнання її такої. До цього особа вважається такою, місце перебування якої невідоме.

Повноваження щодо вихнання особи безвісно відсутньою належить виключно суду, відповідно рішення суду з цього питання, яке набрало чинності, є юридичним фактом. Воно зумовлює виникнення, зміну або припинення правовідносин, пов'язаних із захистом і реалізацією особистих і майнових прав фізичних та юридичних осіб. Оголошення особи померлою є також підставою виникнення спадкових правовідносин, припинення шлюбних правовідносин, правовідносин соціального забезпечення тощо [3].

Особливість опіки над майном безвісно відсутньої особи полягає у тому, що вона не особиста (фізичних осіб), а майнова. При такій опіці її предметом виступають майнові інтереси власника майна – особи, яка визнана судом безвісно відсутньою. При здійсненні своїх повноважень управитель фактично здійснює правомочності власника, що означає можливість володіти, користуватися переданим в управління майном та розпоряджатися ним (за деякими винятками, зокрема відповідно до ч. 2 ст. 1030 ЦК, не можуть бути предметом договору управління майном грошові кошти, крім випадків, коли таке право прямо встановлено законом). Важливо відзначити, що управитель не набуває частини правомочностей названої тріади по володінню, користуванню та розпорядженню майном для себе. Він отримує лише можливість певною мірою здійснювати ці правомочності. Як пише Є.О. Суханов, установник передає в управління не правомочності власності (вони залишаються у власника), а лише можливість їх реалізації [4].

У цілому, як відзначає В.В. Вітрянський, зобов'язання по управлінню майном, має складний предмет, що включає до свого складу два види об'єктів: 1) фактичні та юридичні дії управителя по управлінню майном; 2) саме майно, яке передається в управління .

Оскільки ЦК не закріплює жодного спеціального регулювання щодо здійснення функцій управління опікуном, доцільно застосовувати норми глави 70 ЦК щодо договору управління майном. Тим більше, що ч. 2 ст. 1032 прямо вказує на можливість виникнення договірних відносин управління щодо власника, який є безвісно відсутнім, покладаючи повноваження установника управління в такому випадку на орган опіки та піклування. Разом із тим, слід зазначити, що особливістю договору управління майном при опіці є те, що на відміну від звичайного договору управління, вкрай важливим є підзвітність та підконтрольність дій управителя органу опіки та піклування. При укладенні договору управління майном осіб визнаних безвісно відсутніми, обов'язок управителя звітувати про хід виконання договору, подібний до відповідного обов'язку опікуна, повинен визнаватися істотною умовою договору. Проте виникає питання, чи необхідно опікуну одержувати згоду органів опіки та піклування щодо укладення в інтересах відсутнього договору, який підлягає нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації (ст. 71 ЦК).

Ст. 44 ЦК не дозволяє чітко окреслити правову природу правовідносин за участю опікуна при здійсненні ним майнової опіки. З однієї сторони, наявна схожість цих відносин з правовідносинами законного представництва, адже опікун, як і представник, вчиняє правочини в інтересах іншої особи, ч. 3 ст. 242 ЦК зазначає , що законними представниками, крім батьків (усиновлювачів), опікунів (суб'єктів, які здійснюють особисту опіку), у випадках, встановлених законом, можуть бути й інші особи. З іншої сторони, у коментованій статті не зазначається, що опікун вчиняє правочини від імені особи, яка визнана безвісно відсутньою або місце перебування якої невідоме, що є необхідною ознакою представництва (ч. 2 ст. 237 ЦК).

Заходи охорони майна припиняє нотаріус або посадова особа органу місцевого самоврядування, які їх вживали, у випадку: скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою; появи фізичної особи місце перебування якої було невідомим. Якщо громадянин, визнаний безвісно відсутнім, з'явився або виявлено його місце перебування, районний (міський) суд, одержавши відповідну заяву, призначає справу до слухання і скасовує попереднє рішення. Опіку над майном нотаріус припиняє на підставі такого рішення суду або заяви, поданої фізичною особою, визнаної судом безвісно відсутньою до скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Інструкції дає можливість приєднати до зазначених підстав припинення опіки додаткову - оголошення фізичної особи померлою, внаслідок чого майно колишньої відсутньої особи перетворюється на спадкове майно, яке підлягає охороні нотаріусом.

Висновки. Таким чином, інститут опіки над майном особи визнаної безвісно відсутньою спрямований на більш повний захист прав цих осіб та виконує важливу роль у цивільно - правовому регулюванні відносин власності. Проте він у значній мірі потребує доопрацювання деяких законодавчих положень, заповнення прогалин та узгодження деяких статей ЦК України між собою. Вирішення питання щодо того чи можна опікуна вважати законним представником безвісти відсутньої особи та чи має право він здійснювати правочини саме від імені безвісно відсутньої особи, питання необхіднісі забезпечення за фізичною особою, місце перебування якої невідоме, право власності на її майно та збереження такого майна в оптимальних умовах, а при можливості й отримання від його використання доходу в інтересах його власника. Отже, ці та безліч інших питань потребують подальшого вирішення законодавцем.

Список використаних джерел:

1. Бирюков, И.А. & Заика, Ю.А. (2006). *Гражданское право Украины. Общая часть*. Киев: КНТ.
2. Борисова, В.І., Спасибо-Фатєєва, І.В. & Яроцький, В.Л. (2011). *Цивільне право.* Харків: Право.
3. Бобко, В.Г. (2002). *Безвісна відсутність громадянина та її правові наслідки* . Київ: Підприємництво, господарство і право.
4. Суханов, Е.А. (1996). Агентирование (гл. 52), доверительное управление имуществом (гл. 53), коммерческая концессия (гл. 54) (Комментарий ГК РФ). Москва: Хозяйство и право.

DOI 10.36074/29.11.2019.v6.03

ДО ПРОБЛЕМ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ: ПРИЧИНИ ТА УМОВИ

Дмитренко Наталя Андріївна
викладач та аспірант кафедри галузевого права
Херсонський державний університет

Стратонов Василь Миколайович
д-р. юрид. наук, професор кафедри галузевого права
Херсонський державний університет

УКРАЇНА

Збройні Сили України (далі ЗС України), є самостійним державно-правовим інститутом, який являє собою частину сучасного українського суспільства, але з притаманними специфічними демографічними, організаційно-управлінськими, соціальними, психологічними та правовими особливостями. Злочини військовослужбовців вкрай негативно впливають не тільки на військову дисципліну, а і на безпеку держави в цілому. Вони являються одним з індикаторів, за яким суспільство оцінює стан зовнішньої, соціальної безпеки але і політичного мікроклімату та безпеки держави. Про це свідчить колективна монографія вчених різних правових спеціальностей та наукових шкіл [1]

Проблема зміцнення законності в ЗС України вимагає розробки і рішення не тільки першочергових, але і перспективних завдань щодо запобігання злочинів вчиняємих військовослужбовців.

В Україні питання військової дисципліни і правопорядку продовжують залишатися нагальними. Зокрема, статистична звітність показує, що з 2014 року різко зріс та залишається стабільно високим рівень злочинності серед військовослужбовців. Загальна кількість проваджень, що розслідуються слідчими військової прокуратури упродовж 2015-2017 років, перевищила 20 тисяч справ [2].

Метою даної роботи є актуалізація проблемних питань окремих злочинів серед військовослужбовців, виокремлення причин такої злочинності.

Відповідно до Конституції України – захист державності, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України [3, ст. 65].

Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» (від 25 березня 1992 року № 2232-XII зі змінами) [4] здійснює правове регулювання загального військового обов'язку і військової служби з метою реалізації громадянами України Конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни.

Правовою основою проходження служби також є Закони України «Про оборону України» (1932-12), «Про Збройні Сили України» (1934-12), «Про мобілізаційну підготовку і мобілізацію» (3543-12), інші закони України та нормативно-правові акти щодо забезпечення обороноздатності держави, виконання військового обов'язку, проходження військової служби, служби у військовому резерві та статусу військовослужбовців, а також міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [5].

Відповідальність за військові злочини передбачена XIX розділом Кримінального кодексу України. Дані норми побудовано на загальних принципах, а саме: верховенства права, законності тощо, що дозволяє забезпечити охорону від злочинних посягань боєздатності і бойової готовності ЗС України, військових службових відносин, порядку несення військової служби і військової дисципліни.

Будь-який злочин військовослужбовця, на який би об'єкт він не посягав, завжди є ще й порушенням військової дисципліни. Військовослужбовець, порушуючи закон, так чи інакше робить замах на боєготовність, боєздатність частин і підрозділів, на військові правовідносини. Передумовою вчинення злочинів військовослужбовцями часто є безконтрольність з боку командирів, відсутність в частинах і підрозділах належного статутного порядку. Природно, що усунення причин кожного вчиненого злочину покладається на військове командування, а виявленні в ході судового слідства на суд, який розглядав ту чи іншу кримінальну справу [6]. Проте в кримінальному процесуальному законодавстві відсутня вимога щодо виявлення причин та умов які сприяли вчиненню злочинів, а від так і можливості притягнення винних до відповідальності.

Аналізуючи причини військових злочинів необхідно звертати увагу на умови служби (включаючи побутові), на комунікативні відносини військового колективу, в тому числі і з командуванням військових частин. Необхідно також враховувати час перебування на службі та виконання конкретного завдання, адже цей чинник може впливати на психологічний стан особи.

Зміни, що відбулися за останні роки як в соціально-економічному житті суспільства, так і в кримінальному законодавстві, не могли не позначитися на злочинності військовослужбовців. Змінилася структура злочинності та соціально-психологічні характеристики особистості злочинця-військовослужбовця. У загальній структурі злочинності військовослужбовців все більше значення набувають корисливі злочини, в тому числі пов'язані з посадовими зловживаннями військових чиновників, а також злочини, скоєні з необережності, які є наслідком природньої недосконалості взаємодії елементів системи.

Сучасний стан злочинності військовослужбовців характеризується несприятливою динамікою розвитку, інтенсивністю, стійкістю і латентністю. Матеріальний збиток, що заподіюється суспільству злочинами військовослужбовців, не йде ні в яке порівняння з іншими категоріями злочинів.

Рівень латентності злочинності військовослужбовців залишається високим, що пояснюється: небажанням потерпілих притягувати до відповідальності винних; відсутністю у командирів будь-якого стимулу у виявленні злочинів (оскільки, як правило, за це їх притягують до дисциплінарної відповідальності) тощо. Військовослужбовці, які вчиняють злочини з необережності в основному володіють такими якостями, як гіпертрофований егоїзм, правовий нігілізм, тривожність і невпевненість у власність силах.

Насильницька злочинність військовослужбовців пов'язана з відсутністю елементів психологічного розвантаження у військовослужбовців, процвітанням негативних, і, таких, що сіють розбрат у військових колективах традицій посвячення новобранців, що супроводжуються знущаннями над ними, звані

сленговим терміном «дідовщина»; наявністю соціального клейма «аутсайдерства» у багатьох військовослужбовців і досвіду протиправної допризовної поведінки; небажанням проходити військову службу; нестійкою психікою; невирішеністю багатьох соціально-побутових питань.

При цьому, незважаючи на те, що військовослужбовці вчиняють різні види насильницьких злочинів (від вбивств і зґвалтувань, до заподіяння легких тілесних ушкоджень, причому не тільки по відношенню до товаришів по службі, а й щодо цивільних осіб) особливе занепокоєння викликають випадки знущань одних військовослужбовців над іншими, що передбачені статтею 424 КК України.

Саме наслідком даного діяння є стійкий високий відсоток випадків ухилень від військової служби, а також випадки суїциду особливо серед молодих військовослужбовців, оскільки потерпілі намагаються приховати факти знущань щодо них. Причиною є те, що військовослужбовці не хочуть піддатися соціальному бойкоту з боку інших військових.

Корислива злочинність військовослужбовців обумовлена розкраданнями матеріально технічних засобів. Одним з тяжких злочинів проти встановленого порядку несення військової служби є розкрадання військовослужбовцем зброї і боєприпасів, виданих йому для службового користування або перебувають під його охороною. Неконтрольований розпродаж військового майна в сучасних умовах надзвичайно небезпечний. Характерно, при цьому, що практично неможливо знайти винних. Способи приховування корисливих злочинів примітивні, але в умовах, коли іноді панує хаос вони виявляються ефективними. Саме тому злочинність військовослужбовців все частіше виявляється пов'язаною з організованою злочинністю, представників яких залучають значні матеріальні ресурси, зосереджені в ЗС України і звичайно зброю.

Суспільна небезпека військових злочинів в загальному полягає в заподіянні шкоди військовій безпеці або в створенні загрози заподіяння такої шкоди. Ці інтереси особи, суспільства і держави в інших випадках можуть бути захищені шляхом застосування загально-кримінальних норм. У військових же злочинах за ними криються інтереси іншого, більш високого порядку - військової безпеки країни. Під воєнною безпекою ми розуміємо стан захищеності країни від збройної агресії. Функцію збройного захисту виконують збройні сили та інші державні військові формування.

Будь-який злочин проти військової служби, так чи інакше, підриває бойову готовність військового підрозділу, отже, завдає шкоди військової безпеки держави» [7]. Саме військова безпека є тією цінністю, заради охорони якої і існують норми законодавства. Суспільну небезпеку представляють не самі по собі порушення порядку проходження військової служби, а ті шкідливі наслідки, які можуть наступати в результаті допущених порушень.

Специфічність кримінальної протиправності злочинів проти військової служби полягає також і в тому, що всі військові злочини порушують не тільки відповідну кримінально-правову заборону, але і правила військової служби, закріплені у військових статутах та інших правових актах.

Ми зупинились на досить актуальних питаннях які потребують подальшого обговорення і саме основне наукових пошуків.

Список використаних джерел:

1. Стратонов, В. М. & Стрельцов, Є. Л. (ред.). (2015). *Військові злочини: кримінально-правова, криміналістична та кримінологічна характеристика.* Херсон: «Гельветика».
2. *В Україні зростає злочинність серед військових, Матіос заявляє про 20 тисяч справ.* Вилучено з https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2469604-v-ukraini-zrostae-zlocinnist-sered-vijskovih-matios-zaavlae-pro-20-tisac-sprav.html.
3. *Конституція України*, від 28 червня 1996 р. (редакція від 8 грудня 2004 р.). Київ: Мін-во Юстиції України.
4. *Про військовий обов'язок і військову службу* (закон України), від 19 грудня 2018 року. Київ: Парламентське вид-во, 2018.
5. *Військова повинність в Україні.* Вилучено з https://uk.wikipedia.org/wiki/Військова_повинність_в_Україні6.
6. Долгова, А. І. (2008). *Кримінологія* (2-е вид.). Москва: Норма.
7. Жилін, В. М. (2010). *Злочини проти військової служби.* Харків.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБУ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ З УРАХУВАННЯ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ В УКРАЇНІ

Чаплінська Олена Вікторівна
студентка 6 курсу факультету адвокатури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник: Шевченко Євген Валерійович
кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

УКРАЇНА

Тероризм як негативне соціальне явище було б неможливе за відсутності необхідних засобів та фінансових ресурсів, які сприяють його існуванню. Небезпечність фінансування тероризму в тому, що відповідні дії створюють умови ефективної діяльності терористів, спрямовані на матеріальне забезпечення терористичної діяльності. Боротьба з фінансування тероризму є важливим заходом запобігання тероризму, так як за відсутності коштів не буде можливості для вербування нових учасників терористичних об'єднань, розробки та удосконалення нових технічних засобів ведення терористичної діяльності, створення та удосконалення матеріально-технічної бази (придбання приміщень, військової техніки, засобів зв'язку та негласного отримання інформації, комп'ютерної мережі, зброї).

В Україні у 2015 році вчинено 138 кримінальних правопорушення за ст. 258-5 КК України, з яких у 4 провадженнях особам вручено повідомлення про підозру та лише по двох провадженнях обвинувальні акти направлені до суду [1]. Отже для України є актуальною проблема розслідування відповідного злочину. Причиною цього, на нашу думку, є складна система фінансування, яка може мати як міжнародний так внутрішньодержавний характер, здійснюватися як злочинними організаціями так і звичайними суб'єктами

господарювання, юридичними, публічними, службовими, фізичними особами, з використанням коштів одержаних законним способом, так і ресурсів одержаних злочинним шляхом: торгівля зброєю, наркотиками, людьми, здійснення незаконних господарських операцій та ін.

Відповідно до закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» фінансування тероризму - надання чи збір будь-яких активів з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково:

– для будь-яких цілей окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією;

– для організації, підготовки і вчинення окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією визначеного Кримінальним кодексом України терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, провадження будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроби вчинення таких дій [2].

Предметом злочину передбаченого статтею 258 – 5 Кримінального кодексу України може бути: 1) грошові кошти або їх еквіваленти (як у національній, так і у іноземній валюті; як у готівковій, так і безготівковій формі); 2) майно (як рухоме, так і нерухоме; як те, яке перебуває у вільному цивільному обороті, так і те, яке в ньому обмежене чи навіть виключене з нього (наприклад, зброя, наркотичні засоби); як те, що здобуте законним шляхом, так і те, яке здобуте злочинним шляхом); 3) право на майно [3].

На сьогодні існують два шляхи надходження коштів для фінансування тероризму: самофінансування та зовнішнє фінансування. Головним джерелом самофінансування можна вважати доходи від організованої злочинної діяльності, а саме незаконний оборот наркотиків та зброї, крадіжки майна у великих розмірах (експропріація), викрадення людей з метою отримання викупу, виготовлення і збут фальшивих грошей, підробка кредитних карток, контрабанда, відмивання грошових коштів, отриманих злочинним шляхом. Іншим джерелом самофінансування є пожертвування від власних членів терористичної організації (як приклад можна навести залучення до організації «Аум Сєнрікьо» заможних осіб, які жертвували власні кошти на її діяльність).

До зовнішнього фінансування слід віднести три види доходів. Перший – доходи від контрольованих терористами підприємств, діяльність котрих перебуває як у легальному, так і в тіньовому секторах економіки, в офшорному бізнесі тощо. Другий – спонсорська допомога від осіб та представників різних фондів, які не є членами терористичної організації, однак вважають за потрібне надавати разову або періодичну фінансову підтримку її діяльності. Третій – відкрите фінансування терористів з боку урядів окремих держав, різних громадських чи некомерційних організацій та рухів, благодійних фондів. Саме таким відкритим шляхом здійснювалось фінансування палестинських терористичних організацій також ДНР та ЛНР [4].

Фінансування терористичної діяльності на території Донецької та Луганської областей здійснюється також Російською Федерацією. Саме

сусідня держава постачає зброю, надає допомогу та фінансову підтримку незаконним збройним формуванням. 16 січня 2017 року Україна звернулась з позовом проти Російської Федерації до Міжнародного Суду ООН у зв'язку з порушенням останньою Міжнародної конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, яку прийнято резолюцією 54/109 Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1999 р. Українська сторона вимагає від Росії припинення порушення міжнародного права: постачання зброї терористам; підтримки збройних формувань на українській території і з цією метою затвердження тимчасових заходів проти Росії. Проте 19 квітня 2017 року Суд відмовив Україні в затвердженні відповідних заходів, так як зазначив, що Конвенція порушується лише в тому випадку, якщо зброя, інші засоби та фінанси надаються безпосередньо з метою або з чітким розуміння, що вони будуть використанні для терактів. Суд зазначив, що Україна не надала достатніх доказів, які б підтверджували вищезазначені обставини та необхідність боротись з корупцією, яка в нашій державі поширена [5].

Популярною в Україні стала практика створення «одноденних» компаній, які створюються з метою здійснення фінансування та після вчинення відповідних дій припиняють своє існування. На жаль в Україні відповідна діяльність має сприятливі умови для розвитку, що насамперед пов'язане з недосконалістю законодавства та великою кількістю корупційних зав'язків, якими пронизана державна влада.

Висновок. Підсумовуючи вищезазначене приходимо до висновку, що фінансування терористичної діяльності може здійснюватися як способом прямого так і опосередкованого фінансового забезпечення. Рух коштів відбувається завдяки використанню різноманітних фінансових систем, неприбуткових організацій, фіктивних фірм, офшорних компаній, благодійних організацій та фондів, а також шляхом готівкових розрахунків, втому числі пожертвувань, благодійних, меценатських внесків. Поширеним способом залишається самофінансування, шляхом використання доходів отриманих від злочинної діяльності.

Список використаних джерел:

1. *Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів,одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення* (Закон України) № 1702-VII. (2019). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1702-18.
2. Нетеса, Н. В. (2018). Фінансування тероризму та фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України: порівняльний аналіз складів злочинів. *Вісник Асоціації кримінального права України*, (11), 116-121.
3. Ткач, В. Ф. (2012). Антитерористична політика України, Росії та країн Центральної Азії у сфері запобігання фінансування тероризму: порівняльний аналіз кримінального законодавства. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*, (7), 70-74.
4. *Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v. Russian Federation).* (2017). Retrieved from https://www.icj-cij.org/en/case/166.

ЄРЕТИЗМ ЯК ПОЛІТИЧНА ПОЗИЦІЯ У РОЗПАЛІ СОЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ

Махно Катерина Олексіївна
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: Марков Карло Анатолійович
др. іст. наук, професор, професор кафедри європейського та міжнародного права
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
УКРАЇНА

Сучасні релігійні системи навряд чи можуть бути повністю осмислені без належної уваги до єретичних вчень, що виникли всередині них. Так, роль єресі у формуванні християнства є ключовою, і все ж єретизм є недостатньо вивченим соціологами, хоча має саме соціальне походження і досі має потужний вплив на соціальний устрій.

Дослідження релігійних вчень та переконань є найбільш чіткими та систематичними, коли вони формуються шляхом заперечення. Тобто, межі того, що є істинним і прийнятним, простежуються шляхом систематичного визначення того, що є неправдивим і неприйнятним, оскільки, те, у що люди не вірять, часто є чіткішим, ніж те, у що вони вірять. Саме тому, через боротьбу з єресями та єретиками ідеї та вірування християнства є, мабуть, найбільш чітко окресленими.

Дослідження єретичних вчень має також важливе значення і тому, що вони мали потужний вплив на трансформацію соціальних інститутів. Це пов'язано з тим, що групова солідарність рідко підсилюється чим-небудь настільки, як підсилюється наявністю спільного ворога, а єретик, як «девіантний інсайдер», завжди під рукою. Виявлення єретиків, як внутрішніх ворогів, підкреслює роль чинів, дає змогу інституційним елітам пред'являти вимоги до своїх підвладних людей та зміцнює системи домінування. Як зазначав Георг Зіммель, німецький філософ і соціолог, «Опір, який необхідно усунути, - це те, що дає нашим повноваженням можливість довести себе».

Єресь - це погляди, які не погоджуються з офіційними ідеями, канонами певної релігії, тобто, фактично це підтримка протилежних, не прийнятих серед віруючих переконань. Найчастіше поняття єретизму зустрічається саме в релігійному контексті, хоча також може використовуватися і фігурально, коли мова йде про незгоду або заперечення чого-небудь. Слово походить від грецького hairesis, тобто «вибір», від hairein, «вибирати».

Єресь у своєму формальному розумінні в римо-католицькому канонічному праві та моральній теології є «гріхом того, хто, хрестившись і зберігши ім'я християнина, завзято заперечує або сумнівається у будь-якій з істин католицької церкви, якій зобов'язаний вірити» [1].

Ідея єресі як зла виникла в запеклій боротьбі, що відбувалася за часів ранньої церкви, в результаті якої були засуджені різні «помилкові» доктрини та сформулювані фундаментальні аспекти традиційного християнства.

Характерною особливістю єресі є інтенсивний союз її одночасної як близькості до традиційних вірувань, так і віддаленості від них. Ідея союзу

близькості та віддаленості була запропонована Георгом Зіммелем, який у своїй книзі «Екскурс про незнайомця» писав про «незнайомця» який «поряд і далеко одночасно» [2]. Що цікаво для незнайомця, це те, що, незважаючи на його присутність, саме відстань характеризує його стосунки з іншими. «Незнайомець є елементом самої групи, елементом, членство якому в групі передбачає як перебування поза нею, так і протистояння їй». Таким чином, єретик – це чужий, у розумінні цього терміна Зіммелем, і певна ступінь свободи та об'єктивності для незнайомця/єретика виростає саме з відстані між ним та іншими, саме та свобода, якої прагнуть єретики, і яку еліти відмовляються їм надавати. Аналогічну динаміку можна знайти і в літературі про девіантність, зокрема у Еріка Еріксона та Томаса Стівена Саса.

Таким чином, єретичне вчення знаходяться всередині самої інституції, а, отже, вони є достатньо близькими, щоб бути загрозою, але у той самий час, досить віддаленими, щоб вважатись помилковими.

Важливо розуміти, що кожна єретична течія передбачає політичну позицію, яка формується у розпалі соціального конфлікту, а кожен єретик є, так чи інакше, явно або неявно лідером повстання. Саме тому, незважаючи на те, що перші єретики з'являються ще за часів Римської імперії, жорстка боротьба з ними йде до сих пір і навряд чи коли-небудь скінчиться.

Список використаних джерел:

1. Боднарюк, Б. (2017) Єретичні рухи та міжконфесійне протистояння на терені Західної Європи: від завершення альбігойських війн до повстання камізарів (1245–1715 рр.). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки*, (27), 84-100. Вилучено з http://praci-history.kpnu.edu.ua/article/view/111501/106480.
2. Зіммель, Г. (2008) Екскурс про незнайомця. *Соціологічна теорія, історія, сучасність, перспективи. Альманах журналу "Соціологічний огляд"*, 7-13. Вилучено з https://www.jour.isras.ru/index.php/socjour/article/view/16.

DOI 10.36074/29.11.2019.v6.04

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ БОРОТЬБИ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ

Сорокіна Анастасія Андріївна
здобувач вищої освіти
Інститут прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету ім. Я.Мудрого
УКРАЇНА

Клімат це багаторічний режим погоди, що є характерним для певної місцевості у зв’язку з її географічним положенням [1]. Згідно з П’ятим оціночним звітом Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату (2013) саме діяльність людини (ступінь впевненості складає 95-100%) є головною причиною зміни клімату після 1950 року (після впровадження глобальної системи спостережень). Варто зауважити, що впевненість науковців значно

зросла порівняно з попередніми доповідями. Так, у доповіді 2007 року вчені були впевнені у антропогенному чиннику зміни клімату на 90-100%, тоді як у доповіді 2001 року – лише на 66% [2].

Логічно, що проблема зміни клімату набула глобального характеру та потребує розв'язання з боку усього міжнародного співтовариства. Згідно з Паризької угодою основним обов'язком країн є утворення національного плану дій щодо пом'якшення та адаптації до зміни клімату. Швидкість процесу застосування дій по боротьбі зі зміною клімату вимагає змін на системному рівні, які повинні підтримувати лідери країн всього світу [3]. З цією метою було розроблено та укладено ряд міжнародних договорів, які були ратифіковані і Україною. Серед них: Рамкова Конвенція ООН про зміну клімату, Кіотський протокол, Паризька угода. Основною метою Рамкової конвенції є розроблення стратегії захисту та збереження кліматичної системи, досягнення стабілізації концентрацій парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускав би небезпечного антропогенного впливу на клімат.

Також вважаємо доречним згадати міжнародні – нормативно правові акти, які дотично регулюють проблему зміни клімату. Наприклад, Конвенцію ЮНЕСКО про охорону світової культурної та природної спадщини, адже зміна клімату призводить до руйнації екосистем, де живуть рідкісні види як складова біорізноманіття. Також вищезгадана проблема впливає на дотримання фундаментальних прав людини, які визначені в наступних договорах: Загальна декларація з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Американська конвенція з прав людини, Європейська конвенція про захист прав та основних свобод людини, Африканська хартія про захист прав людини та народів.

Окрім цього, безпосередньо Україною було прийнято пакет нормативно – правових актів, які спрямовані на виконання взятих на себе зобов'язань.

7 грудня 2016 року Кабінет Міністрів ухвалив План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року. Головною метою Концепції є створення відповідної законодавчої бази та установ для забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку в умовах екологічної, економічної та енергетичної безпеки, вдосконалення державної політики у сфері зміни клімату для досягнення сталого розвитку держави, підвищення добробуту громадян [4].

18 липня 2018 року Кабінетом Міністрів на виконання положень Паризької угоди було схвалено та надіслано до РКЗК ООН Стратегію низьковуглецевого розвитку України на період до 2050 року. Даний документ спрямований на захист озонового шару та боротьбу зі зміною клімату в цілому.

23 травня 2017 року був прийнятий Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», яким встановлено прозору модель процедури оцінки впливу на довкілля, визначені терміни та стадії її проведення.

20 березня 2018 року Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». Відповідно до статті 2 цього Закону «Закон регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування та поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства,

рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою (схеми) та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі (далі - території з природоохоронним статусом), крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду».

В 2019 році Верховна рада України прийняла закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». Цей закон спрямований на попередження виникнення глобальних і локальних екологічних проблем. Відповідно до запровадженої стратегії частка відновлюваної енергетики (включно з гідроенергетикою) має становити 17%, що позитивно впливатиме на клімат країни. У 2030 році Україна має досягти такого рівня сталого розвитку, за якого залежність від використання невідновлювальних природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища будуть зведені до екосистемо сприятливих рівнів [5].

Важливими актами є також: 1)Розпорядження КМУ від 16 вересня 2015 р. № 980-р «Про схвалення Очікуваного національно визначеного внеску України до проекту нової глобальної кліматичної угоди»; 2) Розпорядження КМУ від 6 грудня 2017 р. № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року»; 3) Проект Закону про озоноруйнівні речовини та фторовані парникові гази; 4) Проект Закону про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів.

Таким чином, зміна клімату – глобальний виклик сучасності, який стосується кожної країни і вимагає об'єднання зусиль на міжнародному рівні. Наразі Україна проводить реформу, спрямовану на запобігання зміні клімату та адоптації до неї, шляхом прийняття нормативно – правових актів, а також співробітництва із міжнародними установами.

Список використаних джерел:

1. Андреєвський, І.Е. & Арсеньєва, Ф.Ф. (1890-1907). *Енциклопедичний словник Брокгауза та Єфрона* . СПб.: Семенівська Типо-Літографія І. А. Єфрона.
2. Pachauri, R. & Meyer, L. Climate Change 2014: Synthesis Report. *Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.* 2014, Geneva, Switzerland: IPCC. Retrieved from http://ipcc.ch/report/ar5/. [in English]
3. *Про ратифікацію Паризької угоди* (Закон України). № 1469-VIII. (2016). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l61
4. *Розпорядження Кабінету Міністрів України щодо схвалення План узаходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року* № 932-р. (2016). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D1%80#n8
5. Подуфала,Т. & Ступакова, І. Клімат європейська перспектива. *Євроінтеграція екологічної політики України матеріали Всеукраїнської конференції* (с.94-97). 29-31 травня, 2019. Одеса, Україна: ОДЕКУ

DOI 10.36074/29.11.2019.v6.05

ЗАЙНЯТІСТЬ КОНВОЙНОГО ПІДРОЗДІЛУ ЯК ПІДСТАВА ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Сеник Тарас Богданович
аспірант кафедри кримінального процесу і криміналістики
Львівський національний університет імені Івана Франка
УКРАЇНА

Варто відзначити, що метою принципу розумності строків є захист сторін (як захисту, так і обвинувачення) від надмірного затягування процесу. На жаль, роботі українських органів правопорядку і судів властиві зволікання, що значною мірою знижує ефективність кримінального процесу й підриває довіру громадськості до системи кримінальної юстиції.

Невиконання органами Національної поліції України ухвал суду про вчинення процесуальних дій також є однією з об'єктивних причин тривалого розгляду кримінальних проваджень. Не завжди виконуються судові рішення про примусовий привід свідків, потерпілих, участь яких у судовому засіданні визнана обов'язковою.

Недоставлення обвинуваченого в судове засідання трапляється у переліку тих підстав, через які розгляд кримінальних проваджень затягується. Часто обвинувачених доставляють до суду із запізненням, що негативно впливає і на розгляд інших кримінальних справ.

Так, у Лисичанському міському суді Луганської області у справі №1-кп/415/13/16 за обвинуваченням П. Є.Ю. за ч. 4 ст.187 КК України розгляд провадження відкладався у період з 13.05.2014 року по 26.02.2016 року (17 разів) з причин неприбуття обвинуваченого (недоставлення його конвоєм), у справі № 1-кп/415/34/16 за обвинуваченням П. М.О. за ч. 1 ст. 258^3 КК України у період з 17.10.2014 року по 10.07.2015 року – неявка обвинуваченого (недоставлення 13 разів), у справі № 1-кп/415/36/16 за обвинуваченням А. І.А. за п. 6 ч. 2 ст.115, ч. 4 187 КК України розгляд справи відкладався у період з 28.10.2014 року по 02.03.2016 року з причин неявки обвинуваченого (недоставлення 11 разів), у справі № 1-кп/415/42/16 за обвинуваченням Ж. Л. В. за ст. 348 КК України не розглядалося провадження у період з 31.10.2014 року по 18.02.2016 року з огляду на неявку обвинуваченого (недоставлення 19 разів); а у справі № 1-кп/415/52/16 за обвинуваченням Т. А.Б. за ч. 2 ст.121 КК України – у період з 29.12.2014 року по 16.02.2016 року з причини неявки обвинуваченого (недоставлення 18 разів) розгляд провадження не відбувся [2].

Ще один приклад. У Попаснянському районному суді Луганської області розгляд провадження № 423/915/14-к за обвинуваченням К. О.М. за ч. 1 ст. 121 КК України не відбувалося 21 разів у зв'язку з тим, що обвинувачений знаходиться на тимчасово окупованій території України у СІЗО м. Луганська. Тож питання його доставки у судове засідання не вирішується зовсім з інших причин [2].

Значна тривалість розгляду кримінальних справ, за якими обвинувачені утримуються під вартою з об'єктивних причин, пов'язана з тим, що судді вимушені розглядати кримінальні провадження щодо осіб, які знаходяться під вартою, лише у встановлені конвойною службою дні, та у зв'язку з відсутністю в ізоляторах тимчасового тримання місць для обвинувачених, коли обвинуваченні доставляються до суду безпосередньо на одну-дві години. Крім того, конвойна служба обмежує суддів у часі розгляду кримінальних проваджень, коли судді змушені слухати справи тільки до 17-00 годин, і не більше.

Непоодинокими є випадки, коли підрозділи Національної гвардії тривалий час не можуть забезпечити явку в судове засідання свідків, які відбувають покарання в установах виконання покарань.

Трапляються й такі випадки, коли причини недоставлення обвинувачених у судове засідання пов'язані з погодними умовами та поломкою спецавтомобіля, обмеженнями перед святковими та вихідними днями.

Ще однією причиною відкладення судового розгляду є тривалі строки виконання ухвал судів про етапування обвинувачених.

Також зустрічаються і випадки, коли обвинувачений одночасно числиться за іншим судом, а конвойний підрозділ на той момент був зайнятий, щоби доставити обвинуваченого у судове засідання.

Таким чином, необхідно наголосити, що випадки нездійснення доставки до суду обвинувачених конвойною службою у справах, що перебувають на розгляді судів понад 6 місяців, мають місце практично у всіх областях. У контексті аналізованої причини необхідно зауважити, що недостатнє застосування процесуального механізму дистанційного судового провадження, яким можна було б компенсувати проблему з доставкою обвинувачених, зумовлене процесуальними вимогами щодо здійснення такого провадження. Насамперед, це стосується положень ч. 2 ст. 336 КПК, відповідно до якого суд не має права прийняти рішення про здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває обвинувачений, якщо він проти цього заперечує [3].

Висновки. Виходячи з вищенаведеного, зазначимо, що рішення про здійснення дистанційного судового провадження може бути ухвалено судом за власною ініціативою, а не тільки за клопотанням сторін чи інших учасників судового провадження, і суду у кожному конкретному випадку, одразу після виникнення обставин, передбачених ч. 1 ст. 336 КПК, необхідно з'ясовувати думку обвинуваченого про здійснення дистанційного судового провадження.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс. № 4651-VI (2019). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-173.
2. *Про стан організації діяльності міських та районних судів Луганської області щодо кримінальних проваджень (справах за КПК 1960), які знаходяться на розгляді понад шість місяців та рік станом на 01 березня 2016 рік* (Узагальнення). Вилучено з https://dsa.court.gov.ua/sud1290/idms/56435/456416546
3. *Про судову практику застосування судами першої та апеляційної інстанцій процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою* (Лист ВССУ). Вилучено з https://ips.ligazakon.net/documentVRR00153?an=1

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Маланка Олександра Іванівна
студентка 3-го курсу юридичного факультету
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
УКРАЇНА

Інноваційна діяльність – це вид діяльності, який пов'язаний із трансформацією наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у новий чи покращений продукт введений на ринок, новий підхід до реалізації соціальних послуг, їх адаптацію до актуальних вимог суспільства.

Інноваційна діяльність є неперервним процесом людства. Кожного дня у різних куточках планети науковці досліджують та відкривають для населення нові та невідомі процеси та технології, які різним чином сприяють покращенню життя людини у сучасному світі. Україна та її інноваційні дослідження також не є винятком. Нам відома велика кількість наших вчених, дослідників, винахідників, які завдяки своїм розумовим здібностям змогли, і надалі продовжують розвивати науковий потенціал нашої держави. Але, навіть за наявності відомих нам інноваційних досліджень проведених в Україні, наша країна не є лідером серед інших. У глобальному рейтингу інновацій за 2019 рік (Global Innovation Index 2019) Україна в загальному рейтингу посіла 47 місце. Ще минулого року вона займала 43-тю позицію.

В Україні діє ЗУ «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 року. У цьому законі зазначається наступне:

1) інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг;

2) інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери

3) інноваційний продукт – результат науково- дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим цим Законом; Законодавство України у сфері інноваційної діяльності базується на Конституції України і складається із законів України «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Відповідно до ч.1 ст.3 ЗУ «Про інноваційну діяльність» головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проектів.

Якщо ознайомитись з законами, які стосуються наукової та інноваційної діяльності в Україні, то можна зробити висновок, що країна відкрита для будь-якої такої діяльності та сприяє її розвитку. Закріплені норми у нашому законодавстві свідчать про те, що розвиток наших науковців, дослідників підтримується та захищається державою. Але чи насправді це так.

Всім нам відомий період після розпаду Радянського Союзу, коли при створенні незалежної України у нас масово спостерігався «відплив умів». Він пов'язаний із втратою суттєвої частки інтелектуального потенціалу країни, погіршенням якісних характеристик трудових ресурсів, зниженням рівня продуктивності праці. При тодішніх обставинах справи люди масово виїжджали з країни у більшій мірі через «невідомість» майбутнього. Але зараз, за чверть століття незалежності України, не так масово, але теж спостерігається таке явище. Пов'язане воно перш за все з тим, що громадяни, які займаються інноваційною та науковою діяльністю не відчувають підтримки держави до їхньої діяльності. Так у нас є закони, інші нормативно-правові акти, які підтримують цей напрямок, але, насамперед, немає реальних дій для заохочення наукового потенціалу, немає реального механізму захисту авторських прав, інтелектуальної власності на наукове відкриття, винаходи, корисні моделі та промисловий зразок. Таким чином, державі потрібно надати людям захист та підтримку не тільки на папері, але і у реальному житті.

У нашій країні є і завжди було багато творчих, креативних та розумних людей, за якими стоїть майбутнє, тільки потрібно показати їм, що державі вони потрібні, а їхні ідеї можуть вивести нас на світовий рівень. І тоді, коли Україна надасть платформи для наукового розвитку, технологічну та матеріальну допомогу, механізм захисту прав на винайдений об'єкт, тоді і почне реально проявлятись та розвиватись науковий потенціал населення, який приведе до реального інноваційного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. *Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.* Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4976.
2. *Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002. № 40-IV.* Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15.
3. *Цивільний кодекс України від 16.01.2003. № 435-IV.* Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВБИВСТВ ПРИ ВІДСУТНОСТІ ТРУПА

Тертиця Ангеліна Вадимівна
студентка 4 курсу
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Науковий керівник: Сачко О.В.
канд. юрид. наук, доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
УКРАЇНА

Розслідування вбивств при відсутності трупа потерпілого створює певні труднощі у розкритті злочинів проти особи. Якщо при розслідуванні вбивств центральним об'єктом вивчення є труп та оточуюча його речева обстановка, 109 то у справах про вбивства, де труп потерпілого відсутній, у розпорядженні слідчого іноді є лише одна заява про передбачуване вбивство. Останнє зумовлює специфіку методики розслідування таких вбивств, що виражається у проведенні первісних слідчих дій, висуванні версій, плануванні та організації розслідування. Відсутність трупа і обґрунтоване припущення щодо вчинення вбивства зосереджують діяльність слідчого на встановленні відомостей, що складають криміналістичну характеристику вбивств при відсутності трупа.

Криміналістична характеристика цього виду злочинів включає до себе такі елементи: спосіб вчинення і спосіб приховування злочину; сукупність типових слідів; особа потерпілого і особа злочинця. Розташування елементів, що стосуються об'єктивної сторони злочину, пояснюється тим, що відносно злочинів даної категорії першочерговим завданням є встановлення події злочину. За ствердженням 70% співробітників карного розшуку, які брали участь у розшуку злочинців по вбивствам при відсутності трупа і у яких брали інтерв'ю, розшук та розслідування таких злочинів провадяться від потерпілого до злочинця. У зв'язку з тим, що така діяльність здійснюється в умовах відсутності трупа особи, яка зникла, у працівників, які проводять розслідування, часто відсутня інформація щодо способу вчинення та способу приховання злочину. Невизначеність способу вчинення злочину дозволяє лише попередньо висунути версії про спосіб вчинення вбивства та про особу, яка його вчинила. Важлива інформація для висування версій щодо особи, яка вчинила злочин, міститься не лише в матеріальних слідах, виявлених при проведенні оглядів та обшуків, ай в «доказах поведінки» підозрюваної особи. Можна виділити наступні докази поведінки: а) поширення винним неправдивих відомостей про причини вибуття зниклого з місця його останнього перебування; б) схилення винним свідків до дачі неправдивих показань про знаходження його (винного) в певний час разом з ними; в) обман свідків винним відносно часу перебування його (винного) разом з ними (обґрунтування чи підготовка алібі); г) порушення винним звичайного укладу свого життя; ґ) поінформованість особи про вбивство зниклого (винна поінформованість).

На особу, яка вчинила злочин, можуть вказувати: наявність неприязних стосунків потерпілого з певною особою, явний мотив вбивства, схильність

потерпілого до віктимної поведінки, спосіб приховання вбивства. Останній складається із низки обов'язкових дій щодо приховання злочину, що утворює декілька самостійних способів приховання, об'єднаних єдністю наміру — приховати вчинений злочин. Невиконання хоча б одного з них означає неповне приховання злочину. Основним же способом приховання вбивства, за яким визначають спосіб приховання в цілому, є спосіб приховання трупа потерпілого.

Найбільш істотною ознакою змісту криміналістичної характеристики є дані про закономірні зв'язки між її елементами. Взаємозв'язок елементів криміналістичної характеристики полягає в тому, що за наявності одного елемента закономірним є й присутність іншого. Шляхом використання таких зв'язків слідчий, маючи інформацію про один із елементів, робить висновок про наявність інших, ще не встановлених.

Список використаних джерел:

1 Галаган, В.І. & Кологривов, В.П. (2015). *Особливості дослідження елементів криміналістичної характеристики.* Київ. Науковий вісник.
2 Горбачевський, В. Я. (2016). *Особливості кримінологічної характеристики вбивств.* Харків. Право України.
3 Шепітько, В.Ю. (2017). *Особливості криміналістичної характеристики вбивств при відсутності трупа*. Апостіль.

МІСЦЕ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ПРАВА УКРАЇНИ

Кривульський Данило Сергійович
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Науковий керівник: Ведькал В.А.
канд. іст. наук, доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
УКРАЇНА

Останнім часом в Україні спостерігається тенденція до активного застосування під час розгляду судових справ практики Європейського Суду з прав людини. І це є зрозумілим явищем, зважаючи на велику кількість заяв проти України до даної міжнародної судової установи. Проте, щодо доцільності та законодавчо встановленої можливості застосування згаданої практики виникають досить дискусійні питання.

Як відомо, Україна належить до романо-германської правової системи, якій притаманне нормативне регулювання суспільних відносин. В той же час протилежна їй англо-саксонська правова система характеризується регулюванням суспільних відносин на основі прецедентів. А тому застосування в нашій державі прецедентних норм у вигляді судових рішень ЄСПЛ виглядає дещо нехарактерно.

Більш важливим і спірним є питання наявності законних підстав для застосування українськими судами практики ЄСПЛ.

На нашу думку, такі підстави в українському законодавстві є. У ч.4 ст.55 Конституції України проголошено: «Кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна» [1]. Стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» закріплює: «Суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права» [2]. Тобто дана норма прямо передбачає необхідність застосування практики ЄСПЛ і норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 року, хоча остання безспірно є джерелом національного законодавства України, оскільки ратифікована нашою державою. Ю.Шевчук, окрім зазначеного нами аргументу додає ще й наступне: «… п.1 Закону України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1951 року», Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції, де зазначено, що Україна повністю визнає на своїй території дію … статті 46 Конвенції … щодо визнання обов'язковою і без укладення спеціальної угоди юрисдикцію Європейського Суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції» [3].

Представником протилежної думки є Ю.Попов, який вважає, що «практика ЄСПЛ не завжди є обов'язковою для національного судочинства. Оскільки континентальний прецедент не передбачає обов'язковості, то і віднесення того чи іншого правового феномену до джерел права не означає автоматично, що він передбачає обов'язковість. Зазначене положення Закону не створює регулювання, а тому не є нормою, а є теоретичним висновком (хоч і вірним), якому місце не у законі, а в підручнику» [4]. Із його твердженням нам важко погодитись, адже, на нашу думку, джерело права є, відповідно, і джерелом правової норми, яка є обов'язковою для виконання.

Отже, як бачимо застосування судової практики Європейського суду з прав людини є певною особливістю сучасного судочинства в Україні. Незважаючи на дискусії щодо доцільності та не характерності такого застосування, ми вважаємо його необхідним та виправданим з наступних міркувань: по-перше, хоча правовий прецедент не є звичним для романо-германської правової системи, однак він не жодним чином не знижує ефективність застосування законодавства, а, по-друге, застосування практики ЄСПЛ прямо передбачене українським законодавством.

Список використаних джерел:

1. Конституція України *(Конституція)*. № 254к/96-ВР(1996). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.
2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини *(Закон України)*. № 3477-IV. (2006). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15.
3. Шевчук, С. (2002). *Порівняльне прецедентне право з прав людини.*
4. Коруц, У. З. (2014). Місце прецедентної практики Європейського Суду з прав людини в правовій системі України. *Юридичний науковий електронний журнал*, (5). Вилучено з http://lsej.org.ua/5_2014/46.pdf

МОНОНОРМИ – ЦЕ ВИМИСЕЛ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Журавель Валерія Віталіївна
курсант факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Лопаєва Олена Миколаївна
старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

УКРАЇНА

У будь-якому історичному суспільстві для підтримання в ньому порядку потрібно регулювання за допомогою соціальних норм, так зване соціальне регулювання. Регулювати – значить спрямовувати поведінку людей, їх груп і всього суспільства, уводити їх діяльність у певні рамки. Розрізняють два види соціального регулювання: індивідуальне (упорядкування поведінки конкретної особи, у конкретному випадку) і нормативне (упорядкування поведінки людей за допомогою загальних правил – зразків, моделей, що поширюються на усіх, на всі подібні випадки). Поява нормативного соціального регулювання послужила якісним поштовхом до становлення (виникнення та розвитку) права.

У первісному суспільстві нормативним соціальним регулятором були норми-звичаї – правила поведінки, що стали звичкою у результаті багатократного повторення протягом тривалого часу. Звичаєве право – система норм, що спираються на звичай.

Норми-звичаї ґрунтувалися на природно-природній необхідності і мали значення для всіх сторін життя общини, роду, племені, для регламентації господарського життя та побуту, сімейних та інших взаємовідносин членів роду, первісної моралі, релігійно-ритуальної діяльності. Їх метою була підтримка і збереження кревно родинної сім'ї. Це були «мононорми», тобто нерозчленовані, єдині норми. В них переплітались, чітко не проступаючи, найрізноманітніші елементи: моралі, релігії, правових засад.

Мононорми не надавали переваг одному члену роду над іншим, закріплювали «первісну рівність», жорстко регламентуючи їх діяльність в умовах протистояння суворим силам природи, необхідності оборонятися від ворожих племен. У мононормах права членів роду представляли собою зворотний бік обов'язків, були невіддільними від них, оскільки первісний індивід не мав виділеного усвідомленого власного інтересу, відмінного від інтересу роду. Лише з розпадом первісного ладу, появою соціальної неоднорідності усе більш самостійного значення набувають права. Виникнення мононорм було свідченням виходу людини з тваринного світу в людське співтовариство, яке рухається шляхом прогресу.

У сучасній юридичній науці термін «право» застосовують у декількох значеннях:

– по-перше, правом називають соціально-правові прагнення людей, наприклад, право людини на життя, право народів на самовизначення тощо. Ці домагання зумовлені природою людини та суспільства і вважаються природними правами;

– по-друге, під правом розуміється система юридичних норм. Це право в об'єктивному розумінні, адже норми права створюються та діють незалежно від волі окремих осіб;

– по-третє, терміном «право» визначають офіційно визнані можливості, якими користуються фізичні або юридичні особи. Так, громадяни мають право на працю, відпочинок, охорону здоров'я, майна тощо.

На думку О. Скакун, мононорми це норми:

– не поділені за регулятивними особливостями, оскільки в них переплітапися, чітко не проступаючи, міфи, норми моралі, релігійні норми, правові засади (наприклад, «не убий», «не укради» - одночасно праві , і релігійні, і моральні норми);

– які не давали переваг одному члену роду перед іншим, закріплювали «первісну рівність», жорстоко регламентуючи їх діяльність в умовах протистояння суворим силам природи, оборони від ворожих племен;

– у яких переважало «табу» - обов'язкова і незаперечна заборона, неодержання якої каралось надприродними силами (наприклад, заборона під страхом найтяжчих покарань кровно родинних шлюбів). А дозволь (права) і позитивні зобов'язання (обов'язки) не були розділені: права членів роду становили зворотний бік обов'язків, оскільки первісний індивід не мав окремого усвідомленого особистого інтересу, який би відрізнявся від інтересу роду. Адже людина усвідомлює інтереси, а не права.

Отже, зазначимо, що мононормами є правила поведінки загального характеру, обов'язкові для всіх і не диференційовані за змістом та своєю цільовою спрямованістю. Мононорми – це норми, що являли собою єдність моральних, релігійних і правових норм; серед яких ще не диференціювалися різні соціальні норми.

У мононормах права членів роду являли собою зворотний бік обов’язків, були невід’ємними від них, оскільки індивід у первісному суспільстві ще не мав власного інтересу, відмінного від колективного інтересу роду. Лише з розпадом первісного ладу появою соціальної неоднорідності більшого значення набувають права індивіда.

Список використаних джерел:

1. Скакун, О. Ф. (2008). *Общее сравнительное поведение: основные типы правовых систем мира.* Київ: Ін Юре.
2. Лисюк, І. І. (2011). Деякі питання виникнення соціальних норм. *Часопис Київського університету права*, (3), 65.
3. Толкачова, Н. Є. (2007). Звичаєве право в системі соціально - ціннісних установлень і нормативного регулювання відносин. *Науковий вісник Чернігівського університету*, (375), 34-35.
4. Толкачова, Н. Є. (2002). Деякі аспекти співвідношення звичаю, традиції та права. Вісник КНУ Шевченка: Сер. Юридичні науки, (45-48), 20-22.
5. Буша, Н. (2011). Науково – методологічні засади мононорм - звичаїв і трансформація їх у загальне право. *Підприємство, господарство і право*, (4), 91.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Чумак Анастасія Сергіївна
студентка 4-го курсу
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Науковий керівник: Ведькал Валентина Андріївна
канд. іст. наук, доцент, доцент кафедри європейського та міжнародного права
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
УКРАЇНА

Законодавством країн-членів ЄС передбачено три основні умови наявності у особи виборчого права на загальнодержавних виборах – досягнення визначеного конституціями або відповідними виборчими законами віку, наявність громадянства та повної дієздатності.

У той же час Конституціями та виборчими законами країнчленів передбачено й інші підстави, за наявності яких особа позбавляється активного виборчого права (в рідкісних випадках довічно, в більшості – на термін дії відповідних обмежень). У Великобританії такими ж є підстави, пов'язані зі спеціальним статусом громадянина [1].

Для місцевих виборів у Великобританії встановлено дещо інші критерії наявності виборчого права. Оскільки органи місцевого самоврядування репрезентують інтереси жителів, які проживають в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, законодавець як критерій наявності активного виборчого права на місцевих виборах встановив проживання на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Цікавим є те, що у Сполученому Королівстві особою, що проживає в межах відповідної території, вважається та, яка має нерухоме майно на цій території.

Для забезпечення реалізації принципів загального і рівного виборчого права виборчим законодавством Великобританії передбачена можливість виборців незалежно від свого фізичного стану, місця проживання і місця перебування взяти участь у голосуванні. Так, кожен громадянин має право проголосувати поштою [2].

В країні не існує єдиного документа або закону, в якому було б визначено, хто може стати кандидатом на парламентських виборах. При цьому, однак, в різних правових актах встановлено, що кандидати повинні бути старше 21 років, громадянами Сполученого Королівства, Ірландської Республіки або країни Співдружності.

Не можуть обиратися в парламент: члени палати лордів, банкрути, особи, які страждають серйозними психічними захворюваннями, ув'язнені, які відбувають покарання строком більше 1 року, особи, які порушили виборчі правила, особи, засуджені за державну зраду, деякі категорії осіб, що займають оплачувані посади на державній службі (включаючи юристів, держслужбовців, військових або поліцейських, членів законодавчих органів будь-якої країни або території за межами Співдружності), духовенство англіканської церкви, Церкви Шотландії, Церкви Ірландії і римсько-католицької церкви.

Кандидат може висуватися від декількох округів відразу. У разі перемоги більш ніж в одному окрузі кандидату необхідно протягом одного тижня

вирішити, який округ він представлятиме. Королева має право голосувати, так само як і члени королівської сім'ї, проте вони не користуються цим правом, оскільки на практиці це могли б вважати неконституційним [3]. У більшості країн Європейського Союзу законодавець прагне зменшити кількість учасників виборчого процесу та забезпечити стабільність партійної системи.

Зокрема, у Великобританії законодавець допускає можливість висування на загальнодержавних виборах незалежних кандидатів. Однак для того, щоб кількість таких кандидатів не була значною в якості однієї з умов їхньої реєстрації на загальнодержавних виборах встановлено внесення незалежними кандидатами виборчої застави, розмір якої сягає 500 фунтів стерлінгів.

Більшість питань, що стосуються виборів, регулюється Актом про народне представництво 1983 року, а також Актом Великобританії про народне представництво від 9 березня 2000 року, який містить норми щодо реєстрації виборців на парламентських виборах і виборах органів місцевого самоврядування [2].

В даний час у Великобританії існує складний, багаторівневий механізм проведення виборів, що представлений такими основними системами.

1. Мажоритарна система відносної більшості.

Вибори в Великобританії проходять по одномандатних округах за мажоритарною системою. Сполучене Королівство на парламентських виборах поділено на 659 округів: 18 - в Північній Ірландії, 40 - в Уельсі, 72 - в Шотландії та 529 в Англії.

Кожен округ обирає одного члена парламенту, а кожен виборець отримує в руки один бюлетень. Голоси виборців підраховуються, і кандидат, який набрав більшу кількість, оголошується переможцем. На відміну від багатьох інших країн, для перемоги у Великій Британії не потрібно абсолютної більшості голосів зареєстрованих виборців. Таким чином, навіть мінімальну перевагу забезпечує кандидату парламентський мандат.

Система простої більшості має свої переваги і недоліки. Вона критикується, головним чином, невеликими партіями, які практично не мають шансів потрапляння в парламент, хоча, в цілому можуть отримати значний відсоток голосів. Навпаки, партії, що відстають за загальною кількістю відданих за них голосів, можуть в результаті отримати більшість в парламенті, якщо по окремих округах їх кандидати отримають більшість. Велика частина кандидатів виступають від різних партій, і партія, що отримала найбільшу кількість місць в парламенті, формує уряд.

2. Система додаткового голосу (Supplementary vote).

Така система застосовується при виборах мера Лондона. Кожен виборець має право подати два голоси в порядку переваги. Виборчий бюлетень містить дві колонки: одна - для первинного вибору, інша - для додаткового. Обраним вважається кандидат, який набрав в першій колонці більше 50% голосів. Друга колонка потрібна, якщо жоден з кандидатів не отримує більшості. В цьому випадку, два кандидати, що набрали найбільшу кількість голосів у другій колонці підсумовуються з голосами, отриманими цими кандидатами в першій колонці. Перемагає той кандидат, який в сумі отримав найбільшу кількість голосів.

3. Система голосування із зазначенням кандидатів в порядку переваги.

Ця система схожа на пропорційну систему з відкритими списками, проте партійні списки в ній відсутні і допускається можливість самовисування. Так,

вибори всіх рівнів в Північній Ірландії відбуваються таким чином: кожен виборчий округ представляється не одним, а кількома кандидатами (3-6). Виборець оцінює кожного з них та з усіх кандидатів проходять ті, які набрали максимальну суму балів .Ця система – рейтингова, адже кожен виборець може сам визначитися з пріоритетністю, а обраний кандидат є медіаною - тобто, компромісним для більшості [3].

Виборча система Великобританії хоч і складна, проте досить продумана, системна, і демократична. На сьогодні в Королівстві функціонують кілька моделей виборчих систем, застосування яких залежить від конкретного регіону і рівня виборів. На першому, національному, рівні проводяться вибори в парламент Великобританії і в Європейський парламент. На другому, регіональному, проходять вибори до законодавчих органів Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії. На третьому, місцевому, рівні здійснюються вибори до рад графств, округів, парафій і громад. Саме тут обираються мери і глави адміністрацій відповідних адміністративних округів.

Список використаних джерел:

1. Клець, В. К. (2018). *Посібник до вивчення дисципліни «Історія Великої Британії».* Дніпро: РВВ ДНУ.
2. *Вихід Великої Британії з Європейського союзу.* Вилучено з https://uk.wikipedia.org/wiki/Вихід_Великої_Британії_з_Європейського_союзу.
3. Хмелько, І.С., Бруслик, О.Ю., Євсєєв, О. П. & Мукомела, І. В. (2018). *Сучасний парламентаризм: український та світовий виміри.* Харків: Юрайт.

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОГО ПРАВА ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ ТА В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Іскендерова Ілкнур Азер кизи
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

Науковий керівник: Ведькал Валентина Андріївна
канд. істор. наук., ст. викладач кафедри європейського та міжнародного права
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара
УКРАЇНА

Наявність інституту виборів є одним із атрибутів демократичної країни, зачатки виникнення якого можна помітити ще у Стародавньому Римі та Греції. Принцип загального виборчого права, який був запроваджений в другій половині XIX – початку XX століття в країнах Європи та США, став поштовхом до змін у формах державного правління багатьох країн. Питання регулювання виборчого права завжди було обговорюваним, особливої уваги приділяється межам цього права та його загальному впливу на діяльність держави в цілому та суспільній лад. Особливої уваги заслуговує вивчення питання меж

виборчого права іноземців, адже на сучасному етапі розвитку суспільства кількість таких осіб з кожним днем збільшується.

Взагалі, під виборчим правом, в об'єктивному значені, розуміють систему правових норм, що регулюють суспільні відносини, які пов'язані з виборами органів держави й місцевого самоврядування. Одним із важливих принципів даного права є саме принцип загального виборчого права, який полягає у наданні особі права обирати і бути обраним на виборах до представницьких органів або на виборні посади. Як вже зазначалося, є певні умови, які визначають наявність у особи виборчого права. І законодавством європейських країн, і законодавством України перебачаються такі три основні умови: вік, дієздатність та громадянство.

Можна сказати, що у певній мірі громадянство є визначною категорією у визначенні наявності виборчого права у певної особи. Кваліфікаційна вимога (ценз) громадянства для володіння правом голосу вважається достатньо природною; вона виражає так звану «зовнішню складову» відомого критерію Р. Даля, згідно з яким право голосу мають усі дорослі дієздатні особи, що належать до відповідної спільноти, визначаючи «належність до спільноти» – народу-суверена [1]. Так, відповідно до ст. 70 Конституції України таким правом володіють тільки громадяни України, які досягли 18-річного віку і є дієздатними [2]. Стає зрозумілим, що законодавством України в наразі не передбачено надання виборчого права іноземцям, тобто існує жорсткий ценз громадянство.

На нашу думку, ненадання іноземцям виборчого права в Україні можна пояснити декількома підставами. По-перше, це те, що іноземці у більшості випадків не мають на меті залишатися на території України тривалий час, тому надання їм право голосувати таким чином впливати на політичній та суспільний лад є недоцільним. По-друге, завжди може виникнути труднощі контролю за волевиявленням негромадян та можливість маніпулювати результатами голосування мігрантів, що у свою чергу збільшують ризики підтасовування голосів на виборах. Ще одною підставою може бути те, що, якщо іноземців наділити правом голосувати, вони не будуть бачити сенсу в отриманні громадянства України, адже таким чином одне із двох обмежень буде усунене.

Стосовно європейських країн, то нині стає помітнішою тенденція надавати осілим іноземцям політичних прав на місцевому рівні відповідно до Конвенції Ради Європи про участь іноземців у громадському житті на місцевому рівні. Саме тому існує рекомендація надавати іноземцям, що проживають у якійсь місцевості більше певного часу, право голосу на місцевих виборах. Крім того, у рамках процесу європейської інтеграції громадяни європейських країн отримали право обирати й бути обраними на муніципальних виборах та на виборах у Європейський парламент, що провадяться в країні-члені ЄС, у якій вони проживають [3]. Така можливість у ЄС надана у 27 країнах-членах, крім Хорватії. Ці країни надають можливість особам негромадянам цих країн право брати участь у місцевих та регіональних виборах.

Отже, проаналізувавши вище викладене, можна сказати, що країни Європи у питанні надання іноземцям виборчого права, хоч і на місцевому рівні, набагато розвинені, ніж Україна. З огляду на те, що Україна бажає вступити на

шлях євроінтеграції, необхідним є наближення національного законодавства, що регулює політичні права іноземців, до норм і стандартів ЄС. Тобто надати негромадянам України саме право активного виборчого права на місцевому рівні, встановивши низку цензів, зокрема, цензу осілості в три роки, протягом яких вони зможуть досконало вивчити українському мову, звикнути до суспільного ладу України та набути основні знання стосовно державного устрою держав та у сфері права загалом.

Список використаних джерел:

1. Ключковський, Ю. Б. (2018). *Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні*. . Вилучено з https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/401765?download=true
2. *Конституція України* (Конституція). № 254к/96-ВР. (1996). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80
3. Ключковський Ю. (ред.) (2009). *Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права:Матеріали Венеціанської Комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи.* Вилучено з https://www.venice.coe.int/files/CDL-elec-opinions-UKR.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИСЛИВСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Смушак Діана Романівна
здобувач вищої освіти
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Копиця Євгенія Миколаївна
канд. юрид. наук., асистент кафедри екологічного права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

УКРАЇНА

Мисливський туризм, який набирає широкого розвитку в багатьох країнах світу, являє собою різновид туризму, метою якого є пошук, вистежування, переслідування та здобич деяких видів диких тварин. Даний вид туризму, це водночас і промисел і розвага, що складається з пошуку, переслідування та здобичі (захоплення або вбивства) деяких видів диких тварин (переважно птахів і ссавців). Проте в багатьох країнах мисливський туризм викликає протести захисників дикої природи, які вказують на його шкоду для природи, і на те, що рекреаційне полювання розвиває жорстокість, та навіть часто прирівнюють його до вбивства людини.

Полювання вважається одним із найдорожчих видів відпочинку, і це пов'язано з немалою ціною на провідників і ліцензії, вартість зброї та екіпіровки також є досить високою. Середньосвітова вартість обслуговування становить близько 200 доларів на добу на одного мисливця і все це разом із

спартанськими умовами життя у дикій природі. На сьогодні найпопулярнішими країнами стосовно мисливського туризму є: Канада, Румунія, Болгарія, Австрія, Угорщина, Чехію, Аргентина, Танзанія, Киргизстан та Таджикистан. До прикладу, в Канаді середня тривалість одного туру складає 10-14 днів, а витрати мисливців за один такий тур – в середньому 30 000 канадських доларів. Полюють переважно на білих ведмедів, грізлі (північноамериканські сірі ведмеді), на оленів, вовків та мускусних биків. В Південній Африці витрати мисливців за день приблизно 500 доларів США, а середня тривалість туру – 16 днів, там полюють здебільшого на африканського слона, буйвола, леопарда, лева та носорога [3].

У вітчизняному законодавстві, мисливство визначається як вид спеціального використання тваринного світу шляхом добування мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах у межах мисливських угідь. Полювання, за з цією ж статтею закону України «Про мисливське господарство та полювання» визначається як дії людини, спрямовані на вистежування, переслідування з метою добування і саме добування (відстріл, відлов) мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах [4]. Спеціальне використання об'єктів тваринного світу в порядку ведення мисливського господарства здійснюється з наданням відповідно до закону підприємствам, установам, організаціям і громадянам права користування мисливськими угіддями як для організації, так і для ведення мисливського господарства.

Варто зазначити, що у мисливському господарстві України існує низка проблем функціонального, інституційного, організаційного спрямування, що негативно впливають на результати його діяльності, знижують рівень ефективності, призводять до збитковості. Зокрема, це – проблеми, пов'язані з користуванням мисливськими угіддями, охороною мисливських видів тварин, компетенцією мисливських органів, компетентністю посадових осіб, відшкодуванням збитків, завданих мисливськими тваринами, регулюванням допуску мисливців до права полювання, охороною мисливських угідь від незаконного полювання тощо [4]. Для оптимізації ведення мисливського туризму нагальним є питання вирішення низки проблем, які наведені вище. Необхідне реформування ведення мисливського господарства на засадах збалансованого розвитку, невиснажливого природокористування, підвищення культури ведення полювання та ролі мисливського господарства в економіці держави.

Полювання вважається одним із найдорожчих видів відпочинку, і це пов'язано з немалою ціною на провідників і ліцензії, вартість зброї та екіпіровки також є досить високою. Середньосвітова вартість обслуговування становить близько 200 доларів на добу на одного мисливця і все це разом із спартанськими умовами життя у дикій природі. На сьогодні найпопулярнішими країнами стосовно мисливського туризму є: Канада, Румунія, Болгарія, Австрія, Угорщина, Чехію, Аргентина, Танзанія, Киргизстан та Таджикистан. До прикладу, в Канаді середня тривалість одного туру складає 10-14 днів, а витрати мисливців за один такий тур – в середньому 30 000 канадських доларів. Полюють переважно на білих ведмедів, грізлі (північноамериканські

сірі ведмеді), на оленів, вовків та мускусних биків. В Південній Африці витрати мисливців за день приблизно 500 доларів США, а середня тривалість туру – 16 днів, там полюють здебільшого на африканського слона, буйвола, леопарда, лева та носорога [3].

Отже, мисливський туризм в Україні необхідно базувати на комплексних наукових розробках, зокрема, першочерговими завданнями у цьому плані є розробка систем забезпечення відтворення високопродуктивних популяцій; перегляд термінів полювання та обмежень на нього; створення сервісу для мисливців; формування гнучких цін на добування мисливських тварин з урахуванням міжнародного рівня вартості даного виду рекреації; формування мережі вольєрних господарств; популяризацію трофеїв мисливства; координацію досліджень на рівні Міжнародної спілки мисливських товариств. А для того, що забезпечити оптимізацію використання об'єктів державного мисливського фонду та покращення ведення мисливського господарства користувачами мисливських угідь необхідно: а) забезпечити ефективну боротьбу з браконьєрством та хижаками шляхом поліпшення роботи лісової охорони, єгерської служби з попередження та виявлення фактів браконьєрства; б) забезпечити належну та надійну охорону об'єктів державного мисливського фонду; в) покращити матеріально-технічну базу установ та їх відділів на яких покладено охорону державного мисливського фонду; г) розвивати туризм і мисливство за рахунок коштів з різних джерел (державні кошти, приватний капітал та кошти іноземних інвесторів); д) налагодити систему одночасного обліку мисливської фауни; е) розширювати існуючі та створювати нові вольєрні господарства (дичерозплідники) по відтворенню аборигенних видів тварин (оленя благородного, козулі європейської, дикого кабана тощо); є) використовувати об'єкти тваринного світу тільки у тих мисливських угіддях, де чисельність дичини не нижча від оптимальної; ж) підвищити рівень відповідальності за незаконне полювання та не допускати безкарності за ці правопорушення тощо [2].

Список використаних джерел:

1. Кульчицька, Е. (2004). Міжнародні тенденції розвитку мисливського туризму. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини* (34), 151–159.
2. Бондаренко, В.Д., Дейнека А.М. & Бурмас В.Р. (2005). *Мисливськогосподарське законодавство України*. Львів : СПОЛОМ.
3. Хоєцький, П.Б. (2014) Мисливське господарство країн Європи. *Науковий вісник НЛТУ України* (24.8), 42-52.
4. Делеган, І. В. (2000) Актуальні проблеми мисливського господарства. *Лісовий і мисливський журнал* (6), 26–27.

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ОРГАНІВ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Іскендерова Ілкнур Азер кизи
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна
к. філ.н., доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

УКРАЇНА

Однією з ознак демократично розвиненої країни є ефективність діяльності інституту захисту прав та інтересів осіб, як повнолітніх, так і неповнолітніх. На жаль, на всіх етапах розвитку суспільства діти залишалися і залишаються найменш захищеним прошарком населення, адже з огляду на свій вік та правову необізнаність малолітні та неповнолітні особи не в змозі самостійно та у певній мірі захистити свої права. Тому для цього були створені певні органи, які здійснюють захист прав та законних інтересів дітей - органи опіки та піклування. З огляду на те, що спорів, у яких залучені діти, с кожним днем стає все більше і більше, питання стосовно розкриття правового становища та особливостей участі органів опіки та піклування у цивільному процесі завжди є актуальною.

Законодавчу базу регулювання питання захисту прав і законних інтересів дитини складають Конституція України, Сімейний кодекс України, Цивільний Кодекс України, Закон України Про охорону дитинства, Постанова Кабінету Міністрів стосовно питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини від 24 вересня 2008 року, Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», не менш важливу роль займають норми міжнародного права.

Як вже зазначалося, обов’язковим учасником спорів, пов’язаних із вихованням дітей та у яких зачіпаються інтереси дітей, є орган опіки та піклування. Законними підставами участі у цивільному процесі даних органів є не тільки положення вищезазначених нормативно-правових актів, но і норми цивільного процесуального права, які визначають повноваження таких органів та межі у яких вони можуть діяти.

Проаналізувавши положення статті 56 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК), можна дійти висновку, що участь органів опіки та піклування можлива у таких двох процесуальних формах: ініціювання процесу шляхом звернення до суду з позовом в інтересах інших осіб та вступу у вже розпочату цивільну справу для подання висновків на виконання своїх повноважень.

Перша процесуальна форма виявляється у можливості таких органів звертатися до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб або державних чи суспільних інтересів, тобто бути саме ініціаторами відкриття провадження. При цьому органи опіки та піклування повинні надати суду

документи, що підтверджують наявність передбачених законом підстав для звернення до суду в інтересах дітей [1, ст. 56]. На жаль, законодавець у статті не роз'яснив, які це саме документи. Але ми вважаємо, що під цими документами можуть матися на увазі рішення органів опіки та піклування, які не були виконаними особами, що зверталися за допомогою до таких органів. І тому ці органи вирішили доцільним звернутися до суду задля більш ефективного захисту прав дітей.

Інша форма полягає у тому, що такі органи можуть бути залучені судом до участі у справі або брати участь у справі за своєю ініціативою для подання висновків на виконання своїх повноважень. У першому випадку вони у якійсь мірі є ніби пасивними учасниками судового процесу, що залучаються з ініціативи суду. Також у вже згаданій статті зазначається, що участь цих органів у судовому процесі для подання висновків у справі є обов'язковою у випадках, встановлених законом, або якщо суд визнає це за необхідне. Дані випадки перечислені у ст. 19 Сімейного кодексу України. Так, при розгляді судом спорів щодо участі одного з батьків у вихованні дитини, місця проживання дитини, виселення дитини, зняття дитини з реєстрації місця проживання, визнання дитини такою, що втратила право користування житловим приміщенням, позбавлення та поновлення батьківських прав, побачення з дитиною матері, батька, які позбавлені батьківських прав, відібрання дитини від особи, яка тримає її у себе не на підставі закону або рішення суду, управління батьками майном дитини, скасування усиновлення та визнання його недійсним обов'язковою є участь органу опіки та піклування, представленого належною юридичною особою [2, ст.19]. У зазначених випадках органи опіки та піклування мають процесуальні права та обов'язки особи, в інтересах якої вони діють, за винятком права укладати мирову угоду [1, ст. 57].

Ще одною формою участі органів опіки та піклування може бути участь у ролі відповідача по цивільний справі. Дана форма не передбачається законодавством, але ми вважаємо, що має місце бути. Прикладом може слугувати спір стосовно поновлення батьківських прав, коли даним особам є недоцільним повернення цих прав. У даному випадку позивачами є колишні мати/батько або ж батьки, а дитина формально є відповідачем, але самостійно не може здійснювати захист своїх прав і законних інтересів, то такий захист передається органами опіки та піклування як відповідачам.

Питання визначення процесуального становища органів опіки та піклування в разі відкриття провадження в справах щодо захисту прав та інтересів неповнолітніх осіб продовжує залишатися дискусійним. Але ми погоджуємося з думкою науковця Н.В. Волковою, яка вважає, що такі органи займають самостійне місце в цивільному процес та відповідно до ст. 56 ЦПК України є органом, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси неповнолітніх осіб [3].

Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що орган опіки та піклування є самостійним учасником судового процесу, який діє від власного імені в силу своєї компетенції та не має матеріальної зацікавленості у справі, а має лише процесуальний інтерес, внаслідок чого рішення суду не впливає на його права та обов'язки. Законом передбачається, що орган опіки та піклування бере

участь у цивільному процесі у таких двох формах: як ініціатор відкриття провадження у справі та як залучений судом учасник з метою подання висновків на виконання своїх повноважень. Не дивлячись на те, що даний інститут в цілому є дослідженим, подальші наукові дослідження та їх результати стануть підґрунтям для змін у законодавстві, які у свою чергу дадуть більш чітке розуміння форм участі органу опіки та піклування та їх особливостей, які позитивно вплинуть на судову практику.

Список використаних джерел:

1. *Цивільний процесуальний кодекс України* (Закон України від) № 1618-IV(2004). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/sp:side#n6446.
2. *Сімейний кодекс України* (Закон України) від 10 січня 2002 р. № 2947-III(2002). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14
3. Волкова, Н.В. (2014). Щодо форм участі органів опіки та піклування в спорах про захист прав та інтересів неповнолітніх осіб. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Юридичні науки,* (Т. 1), 127-130. Вилучено з http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo06/part_1/31.pdf

ПЕНІТЕНЦІАРНА СИСТЕМА УКРАЇНИ ЯК КЛЮЧОВА ПРИЧИНА РЕЦИДИВНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Махно Катерина Олексіївна
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: Лахова Олена Вадимівна
канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

УКРАЇНА

Як відомо, єдиної першопричини злочинності немає. Злочинність – це насамперед результат численних несприятливих соціальних, економічних, культурних та сімейних умов. Тому, для запобігання кожного виду злочину важливо мати розуміння його коренів.

Якщо говорити про постпенітенціарну рецидивну злочинність, серед інших факторів, що її спричиняють, ключову роль має сама пенітенціарна система України.

Сьогоднішня судова практика йде шляхом максимально можливої мінімізації призначення неповнолітнім покарання у виді позбавлення волі. Однак, зрозуміло, що зовсім уникнути цього неможливо.

Відповідно до ст.19 Кримінально-виконавчого кодексу України, виховні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк стосовно засуджених неповнолітніх.

Молоді особи, які досягли повноліття, згідно із ч.1 ст.18 Кримінально-виконавчого кодексу України, відбувають покарання у виді позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі вже у виправних колоніях.

Суспільство вважає, що розумно обране покарання - найкращий спосіб контролювати кількість злочинів у суспільстві. На жаль, найчастіше, це «розумно обране» покарання передбачає ізоляцію злочинця від суспільства і тільки спричиняє подальший ріст злочинності, а нав'язливе законодавство приділяє все меншої уваги реабілітації та виховній профілактиці.

Прихильники використання ув'язнення як інструменту державного контролю не розуміють, що цей підхід до виховання чи виправлення особи злочинця лише інкубує проблему на деякий час. Останні дослідження говорять про те, що колишні ув'язнені мають найвищий коефіцієнт повторного вчинення злочину, і приблизно дві третини повторно затримуються протягом трьох років після звільнення.

Основним і, мабуть, єдиним з аргументів популяризації пенітенціарної реформи є захист прав людини. Однак об'єктивно цього аргументу часто недостатньо для запуску реформ системи покарань, особливо у країнах з обмеженими людськими чи, як в Україні, фінансовими ресурсами.

Саме тому, дуже важливо акцентувати увагу на згубному впливі тюремного ув'язнення не лише на засуджених, але і на їх сім'ї та на суспільство в цілому. Це і не дивно, оскільки ув’язнення порушує відносини та послаблює соціальні зв'язки, які часом складалися і вибудовувалися не один рік. Коли член сім’ї знаходиться у колонії, порушення налагодженої сімейної структури впливає на стосунки між подружжям, а також між батьками та дітьми, змінюючи сім’ю зсередини. Тим більше ув'язнення впливає на менш стійкі соціальні зв'язки, наприклад, між друзями чи колегами. Саме тому, масове ув’язнення призводить до глибокої соціальної трансформації.

Окрім цього, колонії зазвичай спричиняють серйозні проблеми зі здоров'ям ув'язнених. Звісно засуджені часто потрапляючи до пенітенціарних закладів вже мають проблеми зі здоров’ям, з огляду на те, що зазвичай вони походять із слабкоосвіченого та соціально й економічно позбавленого мінімального доступу до належних медичних послуг населення, однак їх стан здоров'я тільки погіршується в переповнених тюрмах, де харчування недостатнє, погана санітарія, регулярний доступ до свіжого повітря та фізичних вправ часто відсутній. Психічні розлади, ВІЛ-інфекція, туберкульоз, гепатити В і С, венеричні захворювання, шкірні захворювання, малярія, неправильне харчування, діарея та травми, включаючи самоушкодження, є основними причинами захворюваності та смертності в тюрмі.

В'язниці не є ізольованими від суспільства на сто відсотків. Переважна більшість ув'язнених, з часом, так чи інакше, повертаються. Саме тому, не дарма в'язниці в різних контекстах називаються резервуарами хвороби.

Ще одним досить спірним питанням ув'язнення є його вартість. Потрібно враховувати не лише фактичні кошти, витрачені на утримання кожного ув'язненого, які, як правило, і так значно перевищують витрати, які витрачаються на особу, до якої було застосовано іншу санкцію, що не стосується позбавлення волі, а ще й непрямі витрати, такі як, наприклад, медичні - їх важко виміряти, але вони є величезними та довгостроковими.

Вирок у виді позбавлення волі є лише позбавленням основного права на свободу. Це не має тягнути за собою обмеження інших прав людини, за винятком тих, які природним чином обмежені самим фактом перебування у місцях позбавлення волі. Реформа пенітенціарної системи необхідна для забезпечення дотримання цього принципу, захисту прав ув'язнених та їх

перспектив соціальної реінтеграції відповідно до відповідних міжнародних стандартів та норм.

Список використаних джерел:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України: офіційне видання. (2019). *Редакція журналу "Право України"*. Київ.
2. Гальцова, О.В. (2014). Повага до гідності засудженої особи як складова принципу поваги до прав і свобод людини у кримінально-виконавчому законодавстві, виконанні і відбуванні покарань. *Часопис Київського університету права*, (3), 241–244.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ АВТОФІКСАЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПДР В УКРАЇНІ

Чумак Анастасія Сергіївна
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: Сачко О.В.
д-р. юрид. наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
УКРАЇНА

В Україні щороку тисячі людей гинуть і десятки тисяч отримують травми внаслідок дорожньо-транспортних пригод. Переважна більшість таких ДТП відбувається через порушення водіями правил дорожнього руху.

Щоб зменшити кількість смертей на дорогах, парламентський підкомітет з питань безпеки дорожнього руху 30 травня 2018 року представив «Стратегію підвищення рівня безпеки дорожнього руху», яка вирішує питання безпеки за 9 напрямками. Одним з них є забезпечення дотримання правил дорожнього руху – впровадження системи автоматичної фіксації порушень ПДР, контроль водіїв на національному та державному рівнях, обладнання автомобілів відповідних підрозділів Нацполіції технічними засобами контролю [1].

Проте ще у 2008 році були прийняті зміни до КУаАП, якими, зокрема, передбачили функціонування системи автоматичної фіксації порушень в сфері безпеки дорожнього руху та притягнення до відповідальності власників (співвласників) транспортних засобів. Власники автомобілів одразу почали оскаржувати постанови, які надсилались їм на пошту у судовому порядку. А Конституційним Суд своїм рішенням № 1-34/2010 від 22 грудня 2010 остаточно визнав норму про відповідальність власників такою, що не відповідає Конституції України [2].

Із 8 жовтня 2018 року патрульна поліція почала використовувати пристрої вимірювання швидкості TruCam. Вони розташовані в місцях концентрації ДТП та на аварійно-небезпечних ділянках доріг міжнародного значення.

Варто зазначити, що існуюча система фіксації швидкості руху функціонує за допомогою спеціальних приладів і не є такою, що працює в автоматичному

режимі. Тобто, не надсилають повідомлення про правопорушення не надсилається, а поліцейський зупиняє транспортний засіб, розглядає справу на місці, виносить постанову притягає водія до відповідальності.

Цього ж року Кабінет міністрів України розширив список приладів, за допомогою яких можна фіксувати порушення правил дорожнього руху на дорогах, а також використовувати їхні дані як доказ для притягнення порушників до відповідальності.

Йдеться про застосування техніки, яка дозволяє в автоматичному режимі фіксувати порушення правил дорожнього руху – як на фото, так і на відео. Таким чином, відстежувати порушників тепер зможуть не тільки патрульні з приладами дистанційного вимірювання швидкості, а й загальнодержавна автоматична система відеофіксації порушень [3].

З одного боку автоматизувати функції Патрульної поліції є досить непоганою ідеєю. За таких умов виносити постанову особисто непотрібно, виключається людський фактор, а правоохоронці є непідкупними та незалежними.

Система буде фіксувати порушення на фото чи на відео. Фото- чи відеодоказ порушення правил дорожнього руху комплекс надсилатиме захищеним каналом зв'язку до спільного центру обробки даних МВС і Національної поліції.

Оператор буде перевіряти порушення, ідентифікувати користувача транспортного засобу і складати адміністративну постанову. Після цього вона через "Укрпошту" у вигляді паперового листа рекомендованим відправленням буде надсилатися на адресу реєстрації власника транспортного засобу.

Будь-який власник авто зможе зареєструватися у власному електронному кабінеті і внести там інформацію про відповідального користувача транспортного засобу, щоб листи адресувалися безпосередньо йому.

На жаль, на практиці, автофіксація порушень так і залишилася на етапі обговорення. Жоден з порушників і досі не отримав листа про порушення.

Перша перешкода полягає у ідентифікації водія. Система зможе розпізнати автомобіль, контролювати водіння, наприклад, за довіреністю поки що неможливо. Тому повідомлення про порушення автоматично буде надіслане власникові авто.

Друга ж пов’язана з фінансуванням пунктів фіксації, оскільки вкладення в інфраструктуру для камер автодором не передбачено.

Крім того, перші камери автоматичної фіксації порушення ПДР повинні з'явиться у місцях концентрації автопригод, тим не менше відкритим залишається питання на кого покладено обов’язок визначення цих ділянок.

Врешті-решт досі не розроблено механізм доправлення пошти у зону проведення ООС. Проблемними є також нерозмитнені належними чином автомобілі, фактичні власники яких живуть в інших країнах.

В цілому фото- та відеофіксація порушень в автоматичному режимі є позитивним кроком і наближає Україну до європейських стандартів, а також може посприяти поліпшенню ситуації на українських дорогах. Наприклад, у Польщі за три роки кількість ДТП на аварійно-небезпечних ділянках після встановлення комплексів автоматичної фіксації порушень впала на 50% [3].

Отже, для правильної імплментації автофіксації необхідно визначити місця встановлення автоматичних систем, інформувати учасників дорожнього руху

про такі ділянки, забезпечити їхнє ефективне використання та контроль за сплатою правопорушників штрафів, а також удосконалити законодавство щодо фінансового забезпечення впровадження та функціонування системи автофіксації та вручення власникам транспортних засобів адмінпостанови за правопорушення зафіксоване в автоматичному режимі.

Список використаних джерел:

1. *Про затвердження плану заходів щодо реалізації Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року.* Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/231-2018-р
2. *Рішення Конституційного Суду № 1-34/2010 від 22 грудня 2010 р.*
3. Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v023p710-10
4. Бесчастний, В.М., Брянцев В.В. & Червінчук, А.В. (2018). Перспективи впровадження адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, (44).

DOI 10.36074/29.11.2019.v6.06

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ В СВІТЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ

Заяць Ольга Степанівна
канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Львівський державний університет внутрішніх справ

Скриньковський Руслан Миколайович
канд. екон. наук, доцент, професор кафедри економіко-правових дисциплін
Львівський університет бізнесу та права

Антонюк Святослав Аркадійович
викладач кафедри судоустрою, прокуратури та адвокатури
Львівський університет бізнесу та права

УКРАЇНА

На основі комплексного правового аналізу Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України, який було затверджено рішенням Ради адвокатів України від 16.02.2013 р. № 85 (зі змінами та доповненнями) [1], з'ясовано, що підвищення кваліфікації (або підвищення професійного рівня, або покращення рівня професіоналізму [2–4]) адвоката як засади надання кваліфікованої правничої (правової) допомоги клієнту у суді (в системі принципів і засад здійснення адвокатської діяльності [5]) [1]:

1) є важливим професійним обов'язком адвокатів в Україні, який передбачає (включає) такі 3-и аспекти [1]:

1-й аспект – безперервне поглиблення (постійне, якісне), розвиток (вдосконалення існуючих) та оновлення (відповідно до сучасних вимог,

реальних подій та існуючих (можливих) обставин, ситуацій) професійних знань адвокатів, їх практичних вмінь та здобутих навичок;

2-й аспект – у разі необхідності (для адвокатів в Україні), здобуття нової (або додаткової) спеціалізації (спеціальності) або певної (відповідної) кваліфікації адвокатами у певній (конкретній) галузі права чи сфері адвокатської діяльності, виходячи із раніше здобутої ними (адвокатами) освіти, включаючи їх практичний досвід;

3-й аспект – постійне забезпечення адвокатів України достатньою (належною, якісною, в повному обсязі) інформацією (документами, даними, відомостями тощо) про зміни у чинному законодавстві з урахуванням чіткого роз'яснення про застосування поданих змін на практиці, включаючи відповідні роз'яснення (конкретні відповіді) про методи і шляхи отримання правової інформації про зміст норм іноземного права [6], зокрема, під час представництва інтересів клієнта (або надання правової (правничої) допомоги) у цивільному судочинстві України.

2) спрямовано на [1; 7-9]:

– зміцнення (посилення) їх правових практичних навичок;

– підвищення загального рівня (професійного): а) усвідомлення ними (тобто адвокатами) правил адвокатської етики [7; 9]; б) усвідомлення фундаментальності (важливості дотримання) прав людини (громадянина) та основоположних свобод;

– навчання з метою: а) підвищення загального рівня поваги до цінностей, прав та інтересів клієнтів; б) підвищення (покращення) навичок у сфері захисту прав клієнтів та сприяння їх ефективній реалізації; в) сприяння належного (якісного) здійснення судочинства в Україні, а також реалізації права людей на справедливий суд;

– мотивацію (заохочення, сприяння) щодо забезпечення участі (реальної) в наданні безоплатної правничої (правової) допомоги;

– інше поглиблення (постійне, якісне), розвиток (вдосконалення існуючих) та оновлення (відповідно до сучасних вимог, реальних подій тощо) професійних знань адвокатів, їх практичних вмінь та здобутих навичок [1; 8].

Аналізуючи існуючі негативні наслідки процесу (організації, здійснення) підвищення кваліфікації (або підвищення професійного рівня; або покращення можливостей (потенціалу) та професіоналізму) адвокатів в Україні, Рада адвокатів України 14.02.2019 р. прийняла (затвердила) нову редакцію Порядку підвищення кваліфікації адвокатів [10].

Так, Порядком підвищення кваліфікації адвокатів (нова редакція) [10] (від 14.02.2019 р. № 20), враховуючи певні висновки (практичний досвід) адвокатів країн Європейського Союзу, введено суттєві (конструктивні) позитивні зміни в процес підвищення професійного рівня адвокатів в Україні, а саме [11]:

1) значно спрощено процес доступності до інформації, відомостей та даних, які безпосередньо пов'язані з певними (конкретними) заходами щодо підвищення кваліфікації (або професійного рівня відповідно до Порядку [10]) по всій Україні, а також створено єдиний інтернет-ресурс (сайт) "Центр акредитації Вищої школи адвокатури (ВША) Національної асоціації адвокатів України НААУ)" (*http://cpd.hsa.org.ua/*);

2) впроваджено систему автоматизованого (комп'ютеризованого) обліку

щодо залікових балів;

3) звільнено адвокатів і ради регіонів в Україні від потреби (необхідності) ведення паперового обліку залікових балів;

4) унеможливлено фальсифікацію чи маніпулювання з заліковими балами, виходячи з попереднього негативного досвіду у цьому напрямі, а також надано можливість узагальнювати (інтегрувати за визначеними напрямами) інформацію, відомості та окремі дані про підвищення кваліфікації відповідними (конкретними) адвокатами по всій Україні в онлайн-режимі;

5) підвищено рівень статусу "сертифікований лектор";

6) впроваджено рівні юридичної відповідальності в підвищенні кваліфікації адвокатів: для адміністратора та оператора;

7) забезпечено певну стандартизацію (в контексті встановлення та застосування єдиних правил), а також визначено наявні конкретні (визначені) вимоги до проведення кожного заходу (щодо підвищення кваліфікації адвокатів) незалежно від оператора;

8) введено чіткі та зрозумілі вимоги до сторонніх операторів, а також впроваджено систему контролю за якістю організації (діяльності) будь-якого оператора, в т. ч. в органах адвокатського самоврядування [8; 11].

З огляду на це, у праці [11] зазначено, що основною метою поданої реформи у сфері підвищення кваліфікації адвокатів, забуваючи про стару модель у цьому напрямі, є чітка та зрозуміла побудова (формування) системи цивілізованої конструктивної процедури (ефективного механізму) підвищення кваліфікації адвокатів в Україні, а не просто завуальоване (прихований спосіб) заробляння значних грошей певними псевдооператорами (конкретними особами) таких заходів. Поряд з тим, адвокат В. Мацко [11] стверджує, що в даний час в Україні є також прихильники збереження старої моделі підвищення кваліфікації адвокатів. Водночас, виходячи із реалій сьогодення, сучасності і технологічного розвитку, автор [11] дотримується думки, що пострадянська модель підвищення кваліфікації адвокатів сьогодні не відповідає запитам адвокатури, а тому не має потреби у збереженні цієї старої моделі.

Подане твердження (позиція) автора [11], на нашу думку, заслуговує на увагу та підтримку в контексті впровадження змін в процес підвищення професійного рівня (професіоналізму) адвокатів в Україні, особливо на основі побудови нових (сучасних) принципів та оновлення концептуальних засад (формування ефективних підходів) до підвищення кваліфікації адвокатів в Україні, виходячи з унеможливлення фальсифікацій чи маніпулювань у даному напрямі.

В контексті цього доцільно також зазначити, що вивчення конкретних аргументів "за" і "проти" (щодо нової та старої моделі підвищення кваліфікації адвокатів в Україні) [12–14], наданих певними адвокатами, дає можливість визначити (з'ясувати) головні причини негативного ставлення до старої моделі інституту підвищення кваліфікації, а саме [14] (І. Задоя):

1) Деякі адвокати України дотримуються думки, що саме їх практичний (реальний) досвід (щоденна постійна практика) є найефективнішим (найдієвішим) підвищенням кваліфікації. Зокрема, адвокат М. Луцюк [12] зазначає, що Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України (від 16.02.2013 р. № 85) [1] не врахував реальної (справжньої) практичної роботи

(діяльності) адвоката як постійного підвищення свого професійного рівня (або професійної майстерності та кваліфікації). На думку автора [12], відвідування адвокатами певних лекцій, семінарів, міжнародних та всеукраїнських конференцій і тренінгів є, звичайно, дуже важливим та корисним, однак така участь у поданих заходах, особливо дистанційна, навряд чи реально допоможе значно підвищити їх професійний рівень, виходячи із реальних сучасних проблем судової практики в Україні.

Тут варто погодитись з автором [12], що більш ефективнішим є реальна підготовка адвоката до конкретних судових справ (виходячи із їх спрямованості), яка займає тижні (або іноді місяці) з огляду на пошук і відповідне опрацюванням значної кількості нормативно-правових актів, включаючи в окремих випадках і аналіз наукової юридичної літератури за проблемою, а також численні зустрічі і консультації з колегами. Звідси очевидно, що адвокатська професія належить до категорії тих юридичних професій в Україні, яка сама по собі спонукає адвокатів безперервно (постійно) вчитись, самовдосконалюватись та тримати себе у відповідному професійному тонусі.

Водночас з'ясовано, що підвищення кваліфікації адвокатів України, як правило (здебільшого), відбувається не під час вивчення окремих новацій чинного законодавства, а в результаті реального спілкування (в практичній площині за визначеною проблемою) з колегами, судом, клієнтами та іншими учасниками судових процесів.

2) Адвокати наголошують та звертають особливу увагу на значні витрати часу на відвідування певних (конкретних) заходів щодо підвищення кваліфікації. В контексті цього встановлено, що для окремих адвокатів України, на яких є значний запит з боку клієнтів, виходячи із критерію професіоналізму адвоката [2], виділити навіть небагато вільного часу для підвищення своєї кваліфікації (свого професійного рівня) є значною проблемою.

3) Адвокати стверджують, що поданий Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України (від 16.02.2013 р. № 85) [1] передбачав постійне збільшення фінансового навантаження на підвищення кваліфікації, не включав реальних (конкретних) заходів у цьому напрямі. Все це, у свою чергу, як правило, призводило до збільшення вартості окремих адвокатських послуг [13, с. 51]. В контексті цього також виявлено, що бували випадки, що адвокати України взагалі не змогли взяти участь в окремих заходах, які пропонували, через брак коштів (фінансову неспроможність) і т. д. [14].

Отже, на основі порівняльного аналізу переваг і недоліків старої моделі Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України від 16.02.2013 р. [1] та нової (чинної) редакції Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України, затвердженої рішенням Ради адвокатів України від 14.02.2019 р. № 20 [10], можна стверджувати [1–14]: для надання особам правничої (правової) допомоги у суді на належному рівні (професійному, незалежному) інститут підвищення кваліфікації адвокатів України має ефективно функціонувати, а правове регулювання системи підвищення кваліфікації адвокатів України, враховуючи взаємозв'язок між юридичною освітою та юридичною професією [15], потребує подальшого доопрацювання. Зокрема, це стосується професійної підготовки, приєднання до правничої професії і підвищення

кваліфікації, включаючи – оцінювання критеріїв якості професійної діяльності адвоката в Україні. Обумовлено це, перш за все, тим, що адвокатура в Україні сприяє (реалізує) своєю діяльністю виконання такої конституційної функції держави, як реалізація та захист прав, свобод і інтересів людини та громадянина.

Список використаних джерел:

1. *Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України* (Затверджено рішенням Ради адвокатів України), № 85 від 16.02.2013 р. (зі змінами та доповненнями). Вилучено з https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2016-06-13-poryadki_57ebd2d6f3f41.pdf.
2. Antoniuk, S. (2019). The Principle of Professionalism of a Lawyer as the Basis for Providing Qualified Legal Assistance to a Client in Civil Legal Proceedings of Ukraine. *Path of Science*, *5*(6), 1001–1011. doi: http://dx.doi.org/10.22178/pos.47-1 .
3. Antoniuk, S. (2019). The Court and the Lawyer in Ukraine: the Realities of Today and the Problems of Ethics of Relationship. *Path of Science*, *5*(7), 1001–1014. doi: http://dx.doi.org/10.22178/pos.48-1 .
4. Antoniuk, S. (2019). Lawyer as a Subject of Providing Legal Assistance to a Client on a Professional, Independent basis. *Path of Science*, *5*(5), 4001–4016. doi: http://dx.doi.org/10.22178/pos.46-6.
5. *Про адвокатуру та адвокатську діяльність*: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI (із змінами та доповненнями). Вилучено з http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17.
6. Antoniuk, S., Zaiats, O., Skrynkovskyy, R., Makukhina, I. (2019). Problems of Obtaining by the Lawyer the Legal Information on the Content of Foreign Law Norms While Representing the Client's Interests in Civil Proceedings in Ukraine. *Path of Science*, *5*(10), 5001–5010. doi: http://dx.doi.org/10.22178/pos.51-5.
7. *Правила адвокатської етики* (Затвердженя Звітно-виборним з'їздом адвокатів України), 09.06.2017 р. Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17.
8. Антонюк, С. А. (2019). *Особливості діяльності адвоката у цивільному судочинстві* (дисертація ... канд. юрид. наук). Львівський університет бізнесу та права.
9. Барабаш, Т. О. (2019). Актуальні питання адвокатської етики та відповідальностіза її порушення. Проблеми законності. Вип. 145. 205–214. Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2019_145_18.
10. *Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України (нова редакція)*: Затверджено рішенням Ради адвокатів України від 14.02.2019 р. № 20. Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr020871-19.
11. Мацко, В. (2019). Реформа у сфері підвищення кваліфікації адвокатів: чому потрібно забути про стару модель. *Вісник Національної асоціації адвокатів України*, *6*(54), 11. Вилучено з https://unba.org.ua/assets/uploads/news/visnyky/2019-06-13-v-snik-naau_5d0271ad5a657.pdf .
12. Луцюк, М. І. *Адвокат, а ти підвищив свою кваліфікацію?!! А "справку" маєш?* Вилучено з http://rivnepravo.com.ua/323-advokat-a-ty-pidvyshchyvsvoiu-kvalifikatsiiu-a-spravku-maiesh.html.
13. Мельниченко, Р. Г. (2009). Реализация требований об обязательном повышении квалификации адвокатов. *Право и образование*, (*3*), 47–57.
14. Задоя, І. І. (2014). Підвищення кваліфікації адвокатів України: проблеми правового регулювання. *Актуальні проблеми держави і права*, (74), 379–385. Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2014_74_58.
15. *Стан юридичної освіти та науки в Україні (результати дослідження)*. Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія", Організація з безпеки і співробітництва в Європі (Координатор проектів ОБСЄ в Україні). Київ. 2009–2010. Вилучено з https://www.osce.org/uk/ukraine/108309?download=true.

ПОДАТКОВА ПІЛЬГА: ОЗНАКИ, СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ

Михайлішин Владислав Віталійович
студент
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Пришва Надія Юріївна
доктор юридичних наук, професор кафедри фінансового права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УКРАЇНА

Сучасний стан України є важким та серйозним – одночасно відбуваються швидкі зміни у політичному, економічному, господарському та суспільному аспектах діяльності. Змінюються права та обов'язки суб'єктів фінансових відносин, підходи до наповнення централізованих та децентралізованих фондів. Триває довгий процес реформування, видозміни та поліпшення функціональності державної влади, як єдиного можливого владарюючого інституту у демократичному, цивілізованому суспільстві. Україна стає активним учасником міжнародного ринку, в якому інструментами впливу виступають кредит, валюта тощо. При всіх вище згаданих, виснажуючих процесах, станом на сьогодні, кожен громадянин України та інші особи (іноземець, апатрид, біпатрид та інші особи які на законних підставах перебувають на території нашої держави) відчувають на собі значний спад макроекономічних та мікроекономічних показників, як наслідок погіршення соціального та майнового становища всіх індивідів. Якщо ж проаналізувати нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили у нашій правовій системі-Конституцію України, а саме ст.1 та ст.3 де сказано, що Україна є демократичною, соціальною державою, а також що людина, її життя, безпека та здоров'я-це найвища соціальна цінність, ми можемо дійти висновку що недостатній економічно-соціальний рівень життя народу України є повним порушенням регламентованих позитивним правом, прав осіб що перебувають у постійному публічно-правовому зв'язку із державою. У даному випадку порушення відбувається не в динаміці, а у статиці, адже воно полягає у НЕ виконані державою соціальної функції. У свою чергу одним із найважливіших засобів державного впливу на соціально-економічний розвиток країни є податки, як найефективніший спосіб розподілу внутрішнього валового продукту. Тому тематика податків, податкової системи, прав та обов'язків платників податків, податкової пільги вельми важливі й актуальні станом на сьогодні, особливо виходячи із вище сказаного. Метою даної статті є ознайомлення та проведення правової характеристики поняття податкової пільги.

Слід зазначити, що цю проблематику тим чи іншим чином у своїх дослідженнях порушували такі відомі вітчизняні та зарубіжні фахівці у галузі фінансового і податкового права, як: В.П. Нагребельний, Л.К.Воронова, Н.К. Ісаєва, Є. В. Порохов, М.П. Кучерявенко, О.Ю. Водянніков, Г.П. Толстоп'ятенко та інші [1].

Розглядаючи категорію «податкової пільги» спершу потрібно визначити етимологічне значення цього поняття. Існують два кардинально різних підходи до встановлення дефініції податкової пільги: перший-це підхід законодавця,

тобто це те визначення що міститься у нормативно-правовому акті прийнятому уповноваженим на це суб'єктом владних повноважень. У даному випадку таким нормативно правовим актом є чинний Податковий кодекс України із змінами від 01.01.2019 року. Отже, стаття 30 пункт 1 регламентує таке тлумачення терміну податкової пільги- передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплати ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав визначених пунктом 30.2 цієї статті. Другий підхід-це визначення що розроблене науковцем у сфері фінансового права та сприйняте іншими, це так званий науково-доктринальний підхід до визначення. Наприклад Прохоров Є. В. стверджував: «Податкова пільга- це звільнення (повне або часткове) платника податку, враховуючи його особливості, від сплати податку».

Якщо ж виокремлювати класифікуючи ознаки категорії податкової пільги, на нашу думку потрібно зупинитися на таких основних:

По-перше, вона характеризується тим, що звільняє платника саме від обов'язку сплатити податок чи збір (обов'язковий платіж). Навряд чи можна стверджувати, що податкові пільги передбачають повне звільнення від податкового обов'язку, оскільки зобов'язання вести податковий облік та звітність залишається.

По-друге, звільнення можливе у двох вимірах: повному або частковому.

Третя ознака податкової пільги полягає в тому, що вона обов'язково пов'язана з конкретним платником податку, а тому не є абстрактна.

Наступною й одною із найважливіших особливостей категорії «пільги» в цілому, а отже і податкової пільги також, це те, що вона є інструментом реалізації соціальної функції держави. Тобто, потрібно усвідомити, що інститут пільг призначений для полегшення соціального становища суб'єктів права та створення сприятливих умов для задоволення їх потреб і реалізації законних інтересів.

Якщо ж говорити про важливість та доцільність такого правового явища як податкова пільга, потрібно зазначити що саме за допомоги неї забезпечується реалізація принципу соціальної справедливості у податковому праві, тобто установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків, зазначеного у статті 4, пункті 1.6 Податкового кодексу України із змінами від 01.01.2019 року [2].

Питання справедливості було одним із «наріжних» каменів філософських диспутів від давньогрецьких філософів Сократа, Аристотеля до Канта, Гегеля й до сучасних представників філософії Д. Роулза, П. Рікера та багатьох інших. Існування справедливості у всіх сферах життєдіяльності суспільства нашого часу-це невід'ємна частина нашого буття.

М.П. Кучерявенко зазначає: «Принцип справедливості реалізується через реальне оподаткування та відображає демократизм державного ладу, цінності державного устрою. При цьому важливо, яка частка доходу платника перераховується у вигляді податку, наскільки об'єктивно розподіляється тягар податків серед різних груп і верств суспільства та, звичайно, на що витрачаються зібрані податки.» [3].

Отже, якщо ж продовжувати характеристику податкової пільги, то неможливо оминути питання нормативно-правового закріплення та механізму їх реалізації у національній системі законодавства.

Розділ перший податкового кодексу України, а саме стаття 30, пункт 9 визначає чотири шляхи надання податкової пільги:

1) податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до податку та збору;

2) зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору;

3) встановлення зниженої ставки податку та збору;

4) звільнення від сплати податку та збору [4].

Не потрібно також забувати, що податкові пільги містяться не лише в податковому кодексі, а й у міжнародних договорах про уникнення подвійного оподаткування, які на основі статті 9 Конституції України є частиною національної системи законодавства. Також у статті 103, главі 10 Податкового кодексу що має назву: «Застосування міжнародних договорів та погашення податкового боргу за запитами компетентних органів іноземних держав» регулюється механізм застосування норм міжнародних договорів у сфері оподаткування.

Перші договори з питань надання допомоги в оподаткуванні й обміні інформацією з метою стягування податків були укладені між європейськими країнами ще в XIX ст. - між Бельгією і Францією (1842), а також Бельгією і Голландією (1845).

Нині діє більше тисячі міжурядових угод, присвячених міжнародному оподаткуванню. Крім податкових договорів, підписано і ратифіковано безліч інших угод, що містять пункти й окремі положення, які координують сплату податків у процесі міжнародного економічного співробітництва. Податкові договори укладаються зазвичай на двосторонній основі. Але останнім часом укладені й діють багатосторонні угоди, наприклад, між країнами Бенілюксу, Північної Європи чи державами Британської Співдружності Націй. У міжнародній практиці застосовують дві основні моделі податкових договорів: модель ОЕСР і модель ООН. Вони слугують зразком і юридичною основою для укладення двосторонніх і багатосторонніх договорів [2].

Договори про уникнення подвійного оподаткування постійно удосконалюються і доповнюються новими пунктами і положеннями, спрямованими, з одного боку, на те, щоб виключити будь-яку можливість повторного оподаткування платника податку, а з іншого - спорудити перешкоди на шляху бажаючих приховати від податкових служб свої доходи і ухилитися від сплати податків. Саме тому ОЕСР продовжує роботу над проектом BEPS, спрямованим на боротьбу з розмиванням податкової бази і виведенням прибутку з-під оподаткування. Метою проекту є вирішення проблем, що виникають унаслідок невідповідності наявних принципів національного та міжнародного оподаткування глобальному характеру сучасних моделей торгівлі та бізнесу. Зокрема, сучасні правила оподаткування дають бізнесу забагато можливостей для спекулювання податковими ставками та режимами.

Список використаних джерел:

1. Оніщенко Н. (2009). *Захист прав і свобод людини в Україні.* Київ: Право України, (4).
2. Співак В. М. (2013). Соціальна держава в процесі соціалізації глобалізації: політологічний аспект. *Держава і право. Юридичні і політичні науки,* (60).

3. Хома Н. М. (2012). *Моделі соціальної держави: світовий та український досвід.* Київ: Юридична думка.
4. Податковий кодекс України. № 2755-VI. (2011). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17.

ПОДІЛ МАЙНА НАБУТОГО ПІД ЧАС СПІЛЬНОГО ПРОЖИВАННЯ ЧОЛОВІКА ТА ЖІНКИ БЕЗ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ

М'якота Оксана Вікторівна
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник: Бутрин-Бока Н. С.
канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу
Тернопільського національного економічного університету

УКРАЇНА

Розвиток сімейних правовідносин з кожним століттям набуває все більшого значення, особливостей та видозмін. Внаслідок таких процесів, побудова людських стосунків теж зазнає певних трансформацій, що дає можливість суспільству в подальшому, обирати той, чи інший спосіб сімейного життя.

Актуальність теми. На сьогодні, спільне проживання чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу є одним із поширених явищ сучасного українського соціуму. Це так званий конкубінат (від лат. concubinatus – співжиття, сумісне мешкання), який активно розвивається в країнах Західної Європи. Однак правові наслідки, які породжує даний тип стосунків зумовлює певний ряд труднощів, врегулювання яких, є однією із нагальних проблем національного законодавства України. Проявом цього, є ряд юридичних колізій в сфері поділу майна набутого під час фактичних стосунків чоловіка та жінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання врегулювання майнових відносин під час конкубінату вже неодноразово привертало увагу таких відомих вчених та науковців як: А.М. Белякова, В.І. Борисова, А.Г. Гонгало, О.В. Дзера, М.М. Дякович, І.В. Жилінкова, А.Є. Загоровський, Б.М. Казанцев, О.С. Кізлова, В.М. Коссак, В.В. Луць, В.П. Маслов, Г.К. Матвєєв, А.І. Савченко, З.В. Ромовська.

Метою цієї роботи є дослідити правовий спектр поділу майна набутого під час конкубінату, а також проблеми в цій сфері та шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Тенденції сучасного життя все більше зумовлюють перевагу чоловіка та жінки до проживання в спосіб який не обмежує їх прав та свобод, тобто до конкубінату. Єдиною перешкодою та негативним наслідком, який часто зустрічається в цій сфері є визначення правового режиму майна в даному виді сім'ї. На сьогодні законодавець

встановив, що якщо жінка та чоловік проживають однією сім'єю при цьому не перебуваючи у шлюбі між собою та іншому шлюбі, то майно набуте ними за час їхнього проживання належить їм на праві спільної сумісної власності якщо інше не встановлено письмовим договором між ними [1]. Так на даний тип відносин поширюються норми, за якими регулюються й відносини подружжя, під час поділу майна. Однак така норма є суперечливою, адже не кожна сім'я є подружжям, і не кожне подружжя є сім'єю, оскільки кожні взаємовідносини мають свої особливості. Так спільне проживання чоловіка та жінки може характеризуватися наявністю, лише їх спільного співжиття, але при цьому це ніяк не зобов'язує кожного з них, до виконання тих, сімейнихобов'язків які, має подружжя. На мою думку не варто отожнювати майнові відносини подружжя, які закріплені на правовому рівні шляхом реєстрації шлюбу з конкубінатними стосунками. На відміну від попередніх, майнові відносини під час конкубінату мають на меті зовсім інші пріорітети, оскільки не є спрямовані на забезпечення сім'ї в цілому. Таким чином відбувається розмежування, адже мета набуття майна під час конкубінату та в подружжя які мають зареєстрований шлюб, різна. Тому, з огляду на це, поділ майна набутого під час спільного проживання чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу, на законодавчому рівні теж має бути іншим, ніж це передбачено Сімейним кодексом України.

Станом на сьогодні, судова практика при вирішенні справ конкубінатних відносин стосовно спільно набутого майна, є доволі неоднозначною, а судові рішення різноманітними. Так, нерідко буває що при врегулюванні даного спору, суддя посилається на Пленум Верховного суду України, постанову Верховного Суду України від 07.11.2011 у справі № 6-44цс11, ст. 74 Сімейного кодексу України та положення Цивільного кодексу України. Також, одним із способів врегулювання спору щодо поділу майна є договір за яким чоловік та жінка зможуть упорядкувати свої інтереси щодо спільно придбаного майна самостійно. Проте, на практиці суспільство частіше звертається до суду за врегулюванням такого виду спорів, оскільки одна сторона може зловживати своїми правами, стверджуючи що брала участь у набутті спільного майна. Однак, правило, зазначене у ст. 74 СК, застосовується незалежно від того, що один із них не мав із поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу). Вважається, що кожна річ, набута за час спільного проживання, крім речей індивідуального користування, є об'єктом права спільної сумісної власності цих осіб. Крім того, поділ майна набутого під час конкубінату має певні особливості зокрема:

- Встановлення моменту з якого виникли фактичні відносини;
- Встановлення факту спільного проживання, ведення господарства, взаємні права та обов'зків осіб що перебували в конкубінаті;
- Встановлення моменту набуття особами, які спільно проживали права власності на майно.

Також, відповідно до положень сімейного законодавства щодо права спільної власності при розлученні для подружжя немає юридичного значення, ким саме майно набуте, за які кошти, на кого зареєстроване і т.ін., оскільки умовою виникнення права спільної сумісної власності є наявність зареєстрованого в установленому порядку шлюбу, чого не можна сказати про

конкубінат. Якщо при зареєстрованому шлюбі це не має жодного значення, то за умов «фактичних шлюбних відносин» має досить велике значення. Майно, оформлене на одного з учасників вільних відносин, є виключно його майном, оскільки факт проживання сім'єю може бути і не встановлений, тоді все майно є приватною власністю особи, яка є набувачем майна. Інша сторона позбавлена прав на таке майно, доки нею в судовому порядку не буде доведено, що майно є спільним [3].

Тобто при застосуванні статті 74 СК слід виходити з того, що зазначена норма поширюється на випадки, коли чоловік і жінка не перебувають у будь-якому іншому шлюбі та між ними склалися усталені відносини, притаманні подружжю, а також якщо вони проживають однією сім'єю без укладення шлюбу в період, протягом якого придбано спірне майно і цей факт є встановлено у судовому порядку, то лише з моменту встановлення цього факту, майно яке було набуте за час спільного проживання вважається спільною власністю цих осіб. Таку саму позицію викладено у Постанові Пленуму Верховного Суду України № 11 від 21.12.2007р. «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя». Відповідно до п. 20 вказаної постанови, при застосуванні ст. 74 СК, що регулює поділ майна осіб, які проживають у фактичних шлюбних відносинах, судам необхідно враховувати, що правило зазначеної норми поширюється на випадки, коли чоловік та жінка не перебувають у будь-якому іншому шлюбі і між ними склалися усталені відносини, що притаманні подружжю. Тобто у випадку, коли чоловік та жінка проживають сім'єю протягом тривалого часу, проте один з партнерів має в наявності зареєстрований шлюб, суд не буде застосовувати положення ст. 74 СК щодо поділу спільного майна [4].

Тобто, перед тим як претендувати на поділ майна, особа повинна у судовому порядку довести факт спільного проживання, що подружжю із зареєстрованим шлюбом, робити не доводиться. Доказами проживання однією сім'єю можуть бути: довідки ЖЕО, реєстраційний запис у паспорті, показання свідків, які можуть підтвердити факт спільного проживання та ведення господарства, особисте листування тощо.

Таким чином норми сімейного законодавства що існують на сьогодні не відповідають тим потребам сучасного суспільства. Тому для вирішення цієї ситуації можливими є два варіанти: або створити на законодавчому рівні належні умови для застосування ст. 74 СК, або взагалі відмовитися від правового режиму права спільної сумісної власності фактичного подружжя, поширивши на їх майно правовий режим права спільної часткової власності, окрім випадків, коли інше визначено договором. На мою думку, врегулювання майнових прав осіб, які мають намір проживати в «незареєстрованому шлюбі», доцільно здійснювати на договірних засадах. Договори фактичного подружжя щодо належного йому майна не мають встановлених меж договірної ініціативи сторін, як це має місце стосовно шлюбного договору (ст. 93 СК) [3] .

Висновки. Отже, враховуючи вищесказане, можна зробити висновок про те, що поділ майна набутого під час спільного проживання чоловіка та жінки

без реєстрації шлюбу, може бути здійснено, як за участі суду так і шляхом надання особам можливості самостійного вирішення спору що виник. Такий мирний спосіб поділу майна завжди можливий, оскільки при розриві стосунків перспектива отримання частини майна, нажитого за роки спільного проживання, є більш привабливою. Виходячи зі змісту ч. 2 ст. 9 СК, можна вважати, що, на відміну від шлюбного договору, договір фактичного подружжя стосовно їх майнових відносин не потребує нотаріальної форми. Він укладається у простій письмовій формі, хоча за бажанням сторін може бути засвідчений нотаріально (ч. 1 ст. 209 ЦК). Варіант зі зверненням до суду можливий у разі недосягнення згоди щодо поділу майна, однак необхідно зауважити, що такий спосіб поділу майна має певні особливості та складнощі, а також не є швидким і гарантованим способом отримання такого майна. Наведене свідчить, що процедура поділу майна під час конкубінату є досить складною, оскільки, окрім установлення юридичних фактів, вимагає також збирання фактично по клаптиках доказів щодо можливості віднесення майна до спільної власності, на відміну від зареєстрованого шлюбу, який автоматично робить майно подружжя спільним. Отже, законодавство яке встановлене для врегулювання даного виду суспільних відносин не є достатнім, оскільки потребує змін та вдосконалень, а також створення закону який би чітко регламентував відносини фактичного шлюбу та передбачав його правові наслідки. На мою думку, необхідно впровадити нову систему поділу майна, але не на праві спільної сумісної власності, а на праві спільної часткової власності, оскільки такий спосіб був би зручним у випадку вирішення спору судом додаткові докази навіть не вимагатимуться. Крім того переваги договірного виду відносин мають теж важливе місце оскільки є одним із гарантійних способів захисту майнових прав під час конкубінату, за якого, сторони зможуть самостійно вирішити власний спір.

Список використаних джерел:

1 *Конституція України.* (2008). Х. ТОВ «Одісей».
2 *Сімейний кодекс України.* (2019). С. ТОВ «ВВП НОТІС» .
3 *Розгон, О., Правовий режим майна осіб, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу.* Мала енциклопедія нотаріуса. (2016). Вилучено з http://yurradnik.com.ua/wpcontent/uploads/2016/11/Rozgon.pdf
4 *Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя* (Постанова Пленуму ВСУ) №11 (2007). Вилучено з www.zakon.rada.gov.ua.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ПРАВОВИХ ЗНАНЬ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Дудченко В'ячеслав Валерійович
аспірант кафедри міжнародного, європейського права та цивільно-правових дисциплін
Сумський державний університет
УКРАЇНА

Один з напрямків роботи представників владних органів з неповнолітніми щодо попередження правопорушень у дитячому середовищі – це надання безоплатної правової допомоги. На державному та регіональному рівнях роботою з неповнолітніми займаються Служби у справах дітей місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування відповідно.

Згідно із ст. 9 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», Указу Президента України від 9 червня 2006 року № 509/2000 «Про Концепцію формування системи безоплатної правової допомоги в Україні» органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування є суб'єктами надання безоплатної первинної правової допомоги.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» первинна безоплатна допомога державними органами та органами місцевого самоврядування надається у форматі:

- надання правової інформації;
- надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру)
- надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації [1].

Проте, як Типовим Положенням про службу у справах дітей обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації, так і локальними положеннями, надання первинної юридичної допомоги працівниками вищезазначених служб не передбачено, що є значним недоліком у роботі з неповнолітніми.

В Україні надання первинної юридичної допомоги неповнолітнім на громадській засадах здійснюють лише громадські організації. З 2013 року Громадською організацією «La Strada-Україна» була створена Національна дитяча «гаряча лінія», основна діяльність якої направлена на захист прав дітей та запобігання насильства. На гарячу лінію можуть звертатися як неповнолітні, так їх батьки та педагоги. Консультації у телефонному режимі проводять компетентні юристи, психологи та соціальні працівники.

Також запровадження такої гарячої лінії відповідає вимогам ратифікованих Україною, включаючи Конвенцію Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства ратифікація Україною якої відбулася 20.06.2012 [2]. Статтею 13 зазначеного документу передбачається «кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для заохочення й підтримки створення інформаційних служб, зокрема служби телефонної

допомоги або допомоги в мережі Інтернет, для надання порад абонентам, навіть конфіденційно або з належним урахуванням анонімності».

У статтях 82 – 83 Заключних зауважень Комітету ООН про права дитини щодо України зазначається, що Комітет підтримує створення безкоштовних телефонних служб (ліній) допомоги для дітей, які наражаються на ризик чи потребують захисту. Йдеться, зокрема, про «телефон довіри» та телефонні служби, що працюють за підтримки організації «La Strada-Україна», відповідно до рекомендації Комітету (CRC/C/OPSC/UKR/CO/1, пункт 34) та рекомендує державі-учасниці і надалі зміцнювати та розширювати телефонні служби допомоги для дітей разом з неурядовими партнерами [3].

У 2017 році Україна приєдналася до загальної системи консультування дітей по єдиному європейському номеру 116111, що є показником запровадження євроінтеграційних процесів в нашій країні.

На державному рівні в України діє лише одна програма, що направлена на профілактику правопорушень у шкільному середовищі «Шкільний офіцер поліції», яка стартувала у 2016 році. Основна мета проекту – співробітництво загальноосвітніх навчальних закладів та патрульної поліції. Робота проводиться в форматі проведення практичних та теоретичних занять серед дітей різного шкільного віку. Шкільні офіцери поліції проводять роз'яснювальні бесіди щодо відповідальності неповнолітніх за їх неправомірні дії, надають практичні поради стосовно дій в екстремальних ситуаціях, проводять роботу з батьками та опікунами дітей, які знаходяться к «групі ризику».

Узагальнюючи вищевикладене, ми можемо зробити висновок, що дитяча злочинність – це соціальне явище, а її високий рівень свідчить про недосконаліть системи профілактичних дій з боку держави, відсутність соціальних програм та значно обмежений рівень правових знань у неповнолітніх. У зв'язку з чим стає нагальна потреба у запровадженні на державному рівні системи надання первинної правової допомоги не лише батькам, а і неповнолітнім. Високий рівень правової обізнаності у дитячому середовищі є одним з головних шляхів у зменшені правопорушень у дитячому середовищі.

Список використаних джерел:

1. *Про безоплатну правову допомогу* (Закон України). № 3460-VI (2011). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/n0008323-12/ 3460-11.
2. *Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства* (Закон України). № 4988-VI (2012). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4988-17/ 4988-12.
3. *Convention on the Rights of the Child Committee on the Rights of the Child Fifty-sixth session.* Retrieved from https://reliefweb.int/report/afghanistan/committee-rights-child-hold-fifty-sixth-session-geneva-17-january-4-february-2011

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Прилука Анна Євгеніївна
здобувач вищої освіти IV курсу
«НЮУ ім. Ярослава Мудрого»
УКРАЇНА

Актуальність дослідження. Сьогодні малі та середні підприємства (МСП) являють собою стимулятор розвитку економічної системи нашої країни та є важливим елементом, на який спирається господарська система. Це проявляється передусім у великій чисельності суб'єктів МСП та постійному її зростанню, а також у великій частці зайнятості населення держави саме у цьому секторі. Проте поряд із тим підприємці сьогодні у своїй діяльності стикаються з великою кількістю труднощів та проблем, вирішувати які вони змушені самостійно, не маючи достатньої підтримки з боку держави. Проте роль малого та середнього бізнесу для України дуже складно переоцінити, а тому вкрай важливо надавати необхідну підтримку даному сектору бізнесу. Особливо гостро це питання постає у сьогоднішніх складних соціально-економічних умовах, коли високий рівень нестабільності не лише в економіці, а й в законодавчому, політичному, геополітичному полі ще більше загострює проблему не лише прибутковості, а й «виживання» МСП.

Аналіз останніх досліджень. Питання правового регулювання та ефективності державної підтримки малого підприємництва досліджували Васильків Т. Г., Варналій З. С., Микитюк О. І., Поповенко Н. С., Цегелик Г. Г., результати дослідження яких наведені у даній роботі.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 3 ЗУ «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» метою державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні є: 1) створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва; 2) забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності; 3) стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва; 4) сприяння провадженню суб'єктами малого і середнього підприємництва діяльності щодо просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки; 5) забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян [1].

Чому саме так необхідна ця державна підтримка малим підприємтсвам? Незважаючи на високу здатність до «виживання» і розвитку в складних умовах господарювання, малий та середній бізнес на 35% є збитковим: за статистичними даними, позитивні фінансові результати до оподаткування мають лише 62–65% підприємств. Причинами для цього є: невиважена державна політика та відсутність чітких програм підтримки МСП, що негативно впливає на можливість зовнішнього фінансування суб'єктів господарювання;

складність доступу до фінансових ресурсів, що ускладнює розширення діяльності чи модернізацію; застаріла матеріально-технічна база, що, незважаючи на високий рівень ініціативності та здатності до інноваційного розвитку, гальмує розвиток малого і середнього бізнесу; великий рівень податкового навантаження на малий та середній бізнес, що стимулює розвиток тіньової економіки та намагання оптимізувати податкове навантаження (у тому числі відносно законними методами, наприклад оформлення працівників як фізичних осіб – підприємців, у зв'язку з чим чуттєво знижується розмір сплаченого за результатами діяльності податку); високий рівень бюрократизації та потреби оформлення великої кількості документів (як на стадії започаткування бізнесу, так і в процесі здійснення підприємницької діяльності), а також зміни умов діяльності, до яких підприємства мають оперативно пристосовуватися. Усі ці проблеми можуть бути вирішені лише з безпосередньою участю держави не як стороннього споглядача, а як активного учасника господарських відносин [7].

Відповідно до Ст. 5 ЗУ «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» розвиток малого і середнього підприємництва забезпечують у межах своїх повноважень Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, спеціально уповноважений орган у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, інші центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим та Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування. Сьогодні основні функції щодо підтримки малого та середнього підприємництва здійснює Міністерство економічного розвитку і торгівлі та сільського господарства України [1].

У 2016 р. ним було презентовано Стратегію розвитку МСП 2020, відповідно до якої на регіональному рівні розробляються політика та стратегії розвитку регіонів. У 2017 р. Міністерство запустило портал програми Європейського Союзу з підтримки малого та середнього бізнесу в Україні – COSME. Згідно з програмою, для України виділено 900 млн. євро. Програма передбачає полегшення доступу до ринку Євросоюзу та міжнародного ринку, отримання доступу до інформації щодо ведення підприємницької діяльності, навчання та стажування, а також конкурси для державних органів влади для поліпшення бізнес-клімату [6].

До об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, відповідно до Ст. 14 ЗУ належать: бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, центри трансферу технологій, фонди підтримки малого підприємництва, лізингові компанії, консультативні центри, інші підприємства, установи та організації, основним завданням яких є сприяння розвитку малого і середнього підприємництва.

Державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, відповідно до ст. 15 ЗУ включає фінансову, інформаційну, консультаційну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки і промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу [1].

Надання фінансової державної підтримки здійснюється спеціально уповноваженим органом у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Українським фондом підтримки підприємництва та іншими загальнодержавними фондами, регіональними та місцевими фондами підтримки підприємництва. Фінансова державна підтримка, відповідно до ст. 16 ЗУ надається за рахунок державного та місцевих бюджетів. Кошти Українського фонду підтримки підприємництва, інших загальнодержавних, регіональних та місцевих фондів підтримки підприємництва формуються за рахунок бюджетних коштів, добровільних внесків фізичних і юридичних осіб, у тому числі іноземних. Порядок використання таких коштів встановлюється КМУ.

Основними видами фінансової державної підтримки є: 1) часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва; 2) часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями; 3) надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого і середнього підприємництва; 4) надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи; 5) надання позик на придбання і впровадження нових технологій; 6) компенсація видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами; 7) фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій; 8) інші види не забороненої законодавством фінансової державної підтримки.

Щодо інформаційної державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва може здійснюватися, відповідно до СТ. 18 ЗУ шляхом: 1) створення та забезпечення функціонування державних, регіональних і місцевих інформаційних систем, інформаційно-телекомунікаційних мереж, сприяння започаткуванню підприємницької діяльності за допомогою Інтернету; 2) надання інформації: про стан виконання державних, регіональних і місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва та рівень ефективності державної підтримки; про стан розвитку малого і середнього підприємництва; про об'єкти інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва; іншої інформації (економічної, правової, статистичної, виробничо-технологічної, з питань маркетингу), необхідної для забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва [2].

Державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів, відповідно до ст. 21 та ст. 22 ЗУ « Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» може здійснюватися шляхом: 1) удосконалення та спрощення порядку ведення обліку в цілях оподаткування; 2) запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб’єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві; 3) залучення суб’єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб; 4)

забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо; 5) сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва; 6) гарантування прав суб'єктів малого і середнього підприємництва під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; 7) сприяння спрощенню дозвільних процедур та процедур здійснення державного нагляду (контролю), отримання документів дозвільного характеру для суб'єктів малого і середнього підприємництва та скороченню строку проведення таких процедур; 8) організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва; 9) впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами малого і середнього підприємництва новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг).

Форми державної підтримки малого підприємництва можна класифікувати таким чином: державні і регіональні, за характером впливу держави на діяльність малих підприємств: прямий і непрямий.

До прямого впливу можна віднести, наприклад, безпосереднє введення податкових пільг для малих фірм, виділення бюджетних коштів для пільгового фінансування їх перспективних інвестиційних проектів, надання у безоплатне користування або оренду малим підприємствам державного майна тощо. Непряма підтримка малих підприємств здійснюється державою опосередковано, тобто через стимулювання великих і середніх корпорацій, банків, страхових компаній, громадських організацій, а також залучення елементів інфраструктури малого бізнесу, які забезпечують загальні умови його розвитку (навчальних центрів, бізнес-інкубаторів, технопарків, лізингових, консалтингових, аудиторських, юридичних фірм). До непрямого виду можуть віднестися такі форми підтримки, як виділення субвенцій і дотацій регіонам регіонам і муніципальним утворенням у якості преміювання за високий рівень розвитку малого підприємництва [4].

Також за функціональним напрямом державної підтримки. Тут можна виділити три види підтримки: організаційно-структурну, фінансово-податкову і майнову.

Перший із перерахованих видів підтримки охоплює форми, зв'язані з регламентуванням діяльності малих підприємств, а також із створенням різних структур, що надають послуги малому бізнесу. До них відносяться, наприклад, спрощена реєстрація суб'єктів малого підприємництва, надання маркетингової інформації на пільгових засадах, проведення консалтингу і аудиту. До фінансово-податкового виду підтримки відносяться різні форми прямого і непрямого фінансування малого бізнесу і застосування податкових важелів для стимулювання його розвитку. В цю групу входять надання податкових і митних пільг, стимулювання банків і страхових компаній до кредитування або страхування малих підприємств; фінансові і податкові форми державної підтримки малого підприємництва. Майновий вид підтримки малих підприємств передбачає активне залучення в цей процес державної і муніципальної власності (до того ж не лише матеріальної, але й

інтелектуальної); наприклад, впровадження на малих підприємствах нових технологій, проведення лізингових операцій, застосування гарантійних механізмів із використанням державного майКомбінування першої і другої класифікацій дає змогу виділити шість конкретних груп, які об'єднують форми державної підтримки малих підприємств [3].

Для виконання цих задач реалізуються основні напрямки діяльності: 1) розробка фінансової стратегії по залученню українського і міжнародного банківського капіталу, а також інших кредитно-фінансових організацій під державні гарантії уряду України для забезпечення розвитку малого бізнесу в країні; 2) сприяння формуванню пільгового податкового режиму для працюючих у сфері малого бізнесу.;3) формування системи лізингу як однієї із перспективних можливостей створення і розвитку виробничого базису малого і середнього підприємництва; 4) сприяння розвитку зовнішньоекономічній активності суб'єктів малого підприємництва; 5) підготовка і перепідготовка кадрів для роботи у структурах малого бізнесу; 6) створення умов для успішного розвитку підприємницької діяльності шляхом формування сприятливої інфраструктури;7) Інформаційне і нормативно-правове забезпечення діяльності підприємців у сфері малого бізнесу; 8) консалтингове, аудиторське та інше забезпечення підприємств малого та середнього бізнесу.; 9) лобіювання підприємств малого та середнього бізнесу на всіх рівнях законодавчої і виконавчої влади;11) розвиток інноваційної діяльності у підприємницьких структурах, сприяння освоєнню нових технологій і винаходів [4].

За інформацією Національного інституту стратегічних досліджень розвиток малого підприємництва на регіональному рівні гальмують такі системні проблеми: 1) дефіцит матеріальних ресурсів у суб'єктів малого підприємництва як наслідок: недостатньої фінансової підтримки з боку держави; неврегульованості механізмів кредитування малого підприємництва та високої вартості кредитних ресурсів; 2) відсутність чіткої системи податкових преференцій для суб'єктів малого підприємництва; 3) недостатня допомога з боку держави у просуванні продукції вітчизняних малих підприємств на закордонні ринки, незначне залучення малого бізнесу до виконання державних замовлень; 4) недосконалість нормативно-правового забезпечення розвитку малого підприємництва, зокрема у сфері обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва; 5) нерівні умови господарювання малих та великих підприємств на ринку, у тому числі: різні стартові можливості щодо доступу до фінансових ресурсів та державних інвестицій; нестача інформації; брак коштів на освоєння нової продукції та отримання сучасних технологій тощо [5].

Висновки. Отже, метою державної підтримки малого підприємництва є створення умов для позитивних структурних змін в економіці України; сприяння формуванню і розвитку малого підприємництва, становлення малого підприємництва як провідної сили в подоланні негативних процесів в економіці та забезпечення сталого позитивного розвитку суспільства; підтримка вітчизняних виробників; формування умов для забезпечення зайнятості населення України, запобігання безробіттю, створення нових робочих місць.

До головних проблем, які стримують розвиток малих підприємств, можна віднести недосконаліть системи оподаткування, нестабільність бюджетного фінансування державної і регіональних програм підтримки бізнесу.

Невиконання планів фінансування національної програми сприяння розвитку малого підприємництва, очевидно, пов'язане з тим, що органи виконавчої влади, які, на жаль, змінюються надзвичайно часто, розгляд-дають цю статтю бюджету за залишковим принципом. Тому орієнтація наших підприємців і малий бізнес на велику роботу: нарощування обсягів виробництва, укладання контрактів, розширення ринків збуту вітчизняної продукції без допомоги в цьому напрямку, перш за все держави і регіональних органів влади марна справа.

Між іншим здійснюваних в цьому напрямку зусиль як на державному, так і регіональному рівні, на мій погляд, явно недостатньо. Можна зробити висновок з проведеного дослідження, що ефективність державної підтримки невисока, оскільки, на мою думку, недостатньо враховується специфіка і потенційні можливості малого підприємництва.

Я вважаю, що відсутність теоретичних і методологічних напрацювань саме в цій сфері малого та середнього бізнесу, не дозволяє сьогодні проводити єдину політику в галузі формування програмних заходів і визначення ризиків їх реалізації, проводити єдину політику в галузі розвитку малого підприємництва як на державному, так і регіональному та місцевому рівнях. Без такої політики значна кількість малих підприємств розорюється або різко скорочує свої масштаби діяльності.

Список використаних джерел:

1 *Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні* (Закон України). № 4618-VI (2012). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4618-17.
2 Васильків, Т.Г. (2009) Удосконалення державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Стратегічні пріоритети*, (10). – 145–150.
3 Варналій, З. С. (2001). *Мале підприємництво: основи теорії і практики* (с. 55-61). Київ : «Знання».
4 Микитюк, О. І. (1999). Фінансове забезпечення розвитку малих підприємств. *Фінанси України, (*6), С. 55–61.
5 Поповенко, Н. С. (2012). Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні. *Сучасні проблеми регіонального розвитку*, (2), С. 126–132.
6 *Прогресивні форми організації підприємницької діяльності. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні.* Вилучено з http://agroua.net/economics/documents/category-93/doc-90 .
7 Цегелик, Г. Г. (2010). Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні. .(Т.2). *Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Серія. Економічні науки*, (1), С. 84–89.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПУСТОК ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Колісник Мар'яна Ярославівна
здобувач вищої освіти
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник: Грекова М.М.
канд. юр. наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного, екологічного та трудового прав
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
УКРАЇНА

Робота присвячена правовому регулюванні відпусток по догляду за дитиною в трудовому законодавстві України, вивчення і врахування зарубіжного досвіду з питань надання відпусток, що набуває важливого значення. Ще більш актуальними видаються порівняльно-правові дослідження в контексті трудового законодавства різних країн світу, адже використання зарубіжного досвіду є важливим аспектом удосконалення правового регулювання соціальних відпусток в Україні.

Наукове дослідження соціальних відпусток, зокрема, відпусток по догляду за дитиною були предметом розгляду в роботах Ю. С. Кашкіна, Л. П. Гаращенко, С. Ф. Гуцу, В. Д. Авескулова, В.Д. Назарова, Т.В. Максимова, О.В. Кайлової, Н. Б. Болотіна, В. С. Венедиктов, І.Я. Кисельова та ін.

Законодавство України передбачає деякі види соціальних відпусток, у тому числі відпустка по догляду за дитиною, до досягнення нею трирічного віку, яка є предметом даного дослідження. Вказана відпустка має важливе значення при догляді, утриманні та вихованні дитини в сім'ї. Проте не завжди положення норм трудового законодавства щодо надання відпустки по догляду за дитиною можна застосувати в конкретній життєвій ситуації. На практиці часто виникають спірні питання стосовно права на вказану відпустку батьком дитини, іншими родичами, які фактично здійснюють такий догляд. В кожному випадку слід враховувати стан здоров'я матері дитини, можливість отримання такої відпустки одночасно батьком та матір'ю дитини та ін.

Питання відпусток по догляду за дитиною врегульовано відповідно міжнародними нормативно-правовими актам. Конвенція № 3 Міжнародної організації праці про зайнятість жінок до та після пологів від 29.10.1919 року, була переглянута у 1952 році Конвенцією № 103 про охорону материнства. Інститут відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами був розроблений відповідно до Конвенції МОП № 103 [1].

У національному законодавстві стаття 179 Кодексу законів про працю України і стаття 17 Закону України «Про відпустки» надають право жінці відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами тривалістю: до пологів - 70 календарних днів; після пологів - 56 календарних днів (70 календарних днів - у разі народження двох і більше дітей та у разі ускладнення пологів), починаючи

з дня пологів [2] [3]. Також ст. 18 Закону про відпустки надають право жінці піти у відпустку по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Відпустка для догляду за дитиною може бути оформлена за бажанням працівниці з будь-якого дня. Працівниця, яка перебуває у відпустці по догляду за дитиною до 3 років, може в будь-який час перервати таку відпустку і вийти на роботу на умовах повного або неповного робочого часу. Збереження місця роботи (посади) на період надання відпустки гарантоване ч. 3 ст. 2 Закону про відпустки [3]. Жінці, яка в період перебування у відпустці для догляду за дитиною до 3 років народила другу дитину, оплачується листок непрацездатності у зв'язку з вагітністю та пологами, але відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами не оформляється [4].

У випадку якщо дитина потребує домашнього догляду, жінці в обов'язковому порядку надається відпустка без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більше ніж до досягнення дитиною шестирічного віку. Це визначено ст. 179 КЗпП і п. 3 ч. 1 ст. 25 Закону про відпустки. Жінка має право оформити відпустку для догляду за дитиною до 6 років за медичним висновком відразу після закінчення відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Дослідження правового регулювання надання відпустки по догляду за дитиною дає підстави зробити висновки про те, що обов'язково слід враховувати певні обставини: місце проживання батьків та інших членів сім'ї, які фактично здійснюють догляд за дитиною, стан здоров'я матері в період знаходження її у відпустці по догляду за дитиною, кількість дітей в сім'ї та ін. Врахування таких пропозиції щодо правового регулювання відпустки по догляду за дитиною буде сприятливо позначатися на виконанні ними своїх трудових обов'язків.

Що ж до зарубіжного досвіду, то у багатьох країнах ЄС інститут відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами і для догляду за дитиною набув певної диференціації і доповнився іншими відпустками, пов'язаними із сімейними потребами [5].

Серед країн ЄС середня тривалість відпусток у зв'язку з вагітністю та пологами і по догляду за дитиною складає від 36 до 44 тижнів. Окремі країни надають батьківську відпустку: Австрія (6 місяців), Бельгія та Франція – 3 дні, Іспанія – 2 дні, Данія – 10 днів, Фінляндія – 1 тиждень, Швеція – 2 тижні. Данія та Швеція надають відпустку по догляду за дитиною на місяць більше у разі, якщо її використовує батько [5].

Відпустки по догляду за дитиною можуть бути або оплачуваними, або пов'язаними з наданням різних видів соціальної допомоги. Найбільш тривалі відпустки по догляду за дитиною (2–3 роки) передбачені у Фінляндії, Німеччині, Австрії. Цікавою є практика Фінляндії, в якій батькам надається грошова допомога, що може бути використана ними або як додатковий дохід, або для оплати послуг по догляду за дитиною іншими особами.

Однією з найбільш досконалих і гнучких є шведська страхова система відпусток у зв'язку з пологами, народженням та доглядом за дитиною. Страхова допомога надається протягом 18 місяців, включаючи 14 тижнів відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, що доповнюються 6 тижнями до пологів. Перший рік відпустки оплачується у розмірі 80 % від заробітної плати, а держслужбовцям – 100 %. Відпустка може бути надана обом батькам, крім того, відпустку по догляду за онуком можуть отримати дідусь або бабуся. Всім

дітям працівників старше одного року держава гарантує місце у дитячих садках, а один з батьків має право на оплачуваний час для супроводження дитини у перший день влаштування в дитячий заклад чи перший день навчання [5].

Іспанія забезпечує оплачувану у розмірі 100 % від заробітної плати відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами тривалістю 16 тижнів (18 – у разі багатоплідних пологів). Крім того, доступна неоплачувана відпустка до досягнення дитиною трирічного віку [5, с. 19].

У США до 1993 року не існувало відпустки по вагітності і пологам як законного права жінки. Під величезним натиском суспільного тиску був підписаний закон "Про сім'ю і відпустку за медичними показаннями", за цим законом вагітні американки можуть розраховувати лише на 12 тижнів неоплачуваної відпустки [6].

Розмір відпустки по догляду за дитиною в Китаї безпосередньо залежить від віку майбутньої мами. Так, жінки після 23 років вже вважаються "віковими", тому декретну відпустку у них буде 120 календарних днів. А тим, хто не встиг досягти цього рубежу, дається лише 90 днів. У випадку, якщо у мами народилася двійня або ж пологи пройшли з ускладненнями, то відпустка продовжується на 15 діб. В Китаї на декретну відпустку мають право і майбутні батьки. Звичайно, взяти її можна тільки вже після того, як малюк з'явиться на світ. Татусеві канікули також безпосередньо залежать від віку подружжя. Аналогічно вони тривають 90 або 120 днів [7].

Декретна відпустка у Канаді підрозділяється на материнську відпустку і батьківську відпустку. Материнська відпустка (maternity leave) тривалістю 17 тижнів надається вагітній жінці. Взяти таку відпустку можна як повністю всі 17 тижнів до передбачуваного терміну пологів, так і поділити його в будь-якій пропорції на до пологовий і післяпологовий період. Батьківська відпустка (parental leave) надається на термін 35 тижнів і зазвичай вона слідує за материнською відпусткою. Проте відпустку у Канаді можуть отримати не всі жінки. Вона не дається непрацюючим матерям, а також тим, хто не пропрацював в одній компанії більше 3 місяців на повну ставку [8].

Отже, підсумовуючи вищенаведене, можна зазначити, що в сучасному суспільстві неабияке значення відіграє регулювання часу відпочинку, у тому числі і відпусток по догляду за дитиною, як елемента трудових відносин. В певних аспектах регулювання таких відпусток Україна дещо відстає від країн ЄС, в інших питаннях вітчизняне законодавство є більш сприятливим для працівника. Позитивний досвід країн ЄС в регулюванні відпусток для працівників із сімейними обов'язками, в першу чергу, розглянутих так званих "батьківських відпусток" також має бути врахований вітчизняним законодавцем, що дасть змогу покращити демографічну ситуацію в країні і захистити права працівників, що мають дітей.

Список використаних джерел:

1 Конвенція про охорону материнства. № 103. (1952). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/993_122.

2 Кодекс Законів про працю України. № 322-VIII. (2019). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08.

3 *Про відпустки* (Закон України). № 504/96-ВР. (2019). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр.

4 *Про надання відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трьох років, якщо народилася друга дитина*. Лист Мінпраці. № 201/13/116-10. (2010). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_201203-10.
5 Киселев, И.Я. (1998). *Зарубежное трудовое право*. Учебник для вузов. М.: Изд.группа НОРМА-ИНФРА М.
6 Кайлова, О. В. (2005). *Опыт семейной политики в странах Европейского Союза: система родительских отпусков*. Политика народонаселения: настоящее и будущее: Четвертые Валентеевские чтения : сборник докладов (2). М: МАКС Пресс. 15-20.
7 Дмитрієва, К.І. (2013). *Правове регулювання часу відпочинку за законодавством країн із розвинутою економікою*. Часопис Київського університету права. 195-199.
8 Черняева, Д. В. (2008). *Нормирование труда в зарубежных странах*. Труд за рубежом. 104-127.

LES NOTES

PUBLICATION SCIENTIFIQUE

ΛΌΓΟΣ

COLLECTION DE PAPIERS SCIENTIFIQUES

SUR LES MATÉRIAUX DE LA CONFÉRENCE SCIENTIFIQUE ET PRATIQUE INTERNATIONALE

«PROBLÈMES ET PERSPECTIVES D'INTRODUCTION DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE INNOVANTE»

20 novembre 2019 • Bruxelles, Belgique

VOLUME 6

Ukrainien, russe, français, anglais et luxembourgeois

Les matériaux sont imprimés dans le texte de l'auteur
Le comité organisateur ne partage pas toujours la position des auteurs
Pour l'exactitude de ce matériel, les auteurs portent la responsabilité

Signé pour impression le 29.11.2019. Format 60×84/16.
Papier offset. Arial type. Impression numérique
Feuilles imprimées conditionnées 8,49.
Un tirage de 100 exemplaires.
Imprimé à partir de la mise en page originale finie.

Coordonnées du comité d'organisation:
21037, Ukraine, Vinnytsia, st. Zodchih, 18, bureau 81
Plateforme scientifique européenne
Téléphones: +38 098 1948380; +38 098 1956755
E-mail: info@ukrlogos.in.ua
www.ukrlogos.in.ua | www.ojs.ukrlogos.in.ua

Editeur de matériel imprimé: Imprimerie L'entrepreneur individuel Gulyaev V.M.
08700, Ukraine, ville d'Oboukhiv, rue Malyshka, 5. E-mail: 5894939@gmail.com
Certificat du sujet de l'édition: ДК № 3909 du 02.11.2010.